

T.C.
KTO Karatay Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

**GİRİŞİMCİLİK VE KIZ ÖĞRENCİLERDE GİRİŞİMCİLİK
EĞİLİMİ: BİR VAKIF ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Şerife AKMAN

Yüksek Lisans Tezi

KONYA
Eylül, 2019

GİRİŐİMÇİLİK VE KIZ ÖĞRENCİLERDE GİRİŐİMÇİLİK EĞİLİMİ:
BİR VAKIF ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Şerife AKMAN

KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İŞletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

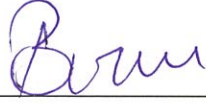
KONYA
Eylül, 2019

KABUL ONAY

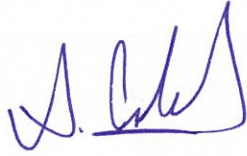
Şerife AKMAN tarafından hazırlanan “Girişimcilik ve Kız Öğrencilerde Girişimcilik Eğilimi Bir Vakıf Üniversitesi Örneği” başlıklı bu çalışma, 27.06.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Bilge AFŞAR (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Burcu DOĞANALP

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÇALIK

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Dr. Öğretim. Üyesi Fatma Didem TUNÇEZ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez/Proje Hazırlama ve Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Şerife AKMAN

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmasını hazırladıđım sűre içerisinde benden desteđini hiçbir zaman esirgemeyen, zamanlarını ayıran, sabır ve fedakârlık gűsteren sevgili babama ve anneme, varlıđına űkrettiđim çok deđerli eőime, hayat kaynađım ocuklarım Kerem ve Furkan'a, çalıőmam boyunca yol gűsteren ve yardım eden kıymetli arkadaőım Sezgin AKA'ya, her zaman bilgi ve tecrűbesiyle beni yűnlendiren, yardımını esirgemeyen çok deđerli danıőmanım Doç. Dr. Bilge AFŐAR'a teőekkűr ederim.

Şerife AKMAN

Konya, 2019

ÖZET

GİRİŞİMCİLİK VE KIZ ÖĞRENCİLERDE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ: BİR VAKIF ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

AKMAN, Şerife

Yüksek Lisans, İşletme Bölümü

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bilge AFŞAR

Eylül, 2019

Ekonomik kalkınma, teknolojik ve sosyal gelişmelerin sonucu olarak girişimciliğin önemi artmıştır. Fırsatları gören ve değerlendiren, risk almaktan çekinmeyen ve sorumluluk sahibi olan, kendi işini yapan her birey girişimci olarak adlandırılmaktadır. Girişimcilik riskli bir olgu olmasının yanında toplumsal ve bireysel refahın artmasında, yaşam standartlarının yükselmesinde önemli güç olarak görülmektedir. Girişimciler ekonomiyi canlandırarak, yaşadıkları topluma fayda sağlar ve ekonomik gelişmede rol oynarlar. Girişimciler geleceği öngörerek büyümeyi, kar elde etmeyi, yeniliği ve başarıyı hedeflerler.

Girişimciliğin ön plana çıkmasıyla birlikte girişimcilik eğilimi ve eğitimi de önem kazanmıştır. Bireyin ailesi, çevresi, kişisel özellikleri, eğitimi, yaşadığı toplum gibi birçok faktör girişimcilik eğilimini etkilemektedir. Girişimcinin desteklenmesi ya da baskılanması eğilim derecesini etkileyebilmektedir. Özellikle cinsiyetçiliğin baskın olduğu toplumlarda bu etki negatif yönde daha fazla hissedilmektedir.

Kadınların çalışma hayatında daha çok yer alması ve her alanda kendini göstermesi istihdam açısından önem taşımaktadır. Eğitimli, aktif, başarıyı hedefleyen kadınlar toplumun geleceğinin şekillenmesinde önemli rol oynar.

Bu çalışmanın amacı, kız öğrencilerin girişimcilik eğiliminin ölçülmesidir. Vakıf üniversitesinde eğitim gören kız öğrencilere eğilimlerini ölçmeye yönelik bir anket çalışması uygulanmıştır. Çalışmanın teorik bölümünde varsayılan davranış kontrolü, kişisel norm ve davranışa yönelik tutum irdelenerek eğilimi etkileyen faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma verilerinin istatistiksel analizi SPSS 22. paket programında yapılmıştır. Kategorik ölçümler sayı ve yüzde olarak, sayısal ölçümlerde ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Araştırma verileri ile Kolmogorov-Smirnov testi ve Shapiro-Wilk ile Skewness ve Kurtosis testi ile normal dağılım göstermediği saptanmıştır.

Normal dağılıma uymayan verilerin analizinde non-parametrik testler kullanılmıştır. İkili gruplar arasında sayısal ölçümlerin karşılaştırılmasında Mann-Whitney u testi, ikiden fazla grubun sayısal ölçümlerinin genel karşılaştırılmasında ise Kruskal-Wallis testi, aralarındaki ilişki derecesinin belirlenmesi için Spearman's Korelasyon Testi ve birbirileri üzerinde bulunan etkinin test edilebilmesi için ise Regresyon analizi kullanılmıştır. Bu bağlamda 445 katılımcı ile yüz yüze görüşme yapılarak veriler elde edilmiştir. Araştırma sonucunda kız öğrencilerin girişimcilik eğilimine sahip oldukları

saptanmıştır. Davranışa Yönelik Tutum, Varsayılan Davranış Kontrolü ve Kişisel Norm ölçeklerinin birbirlerine pozitif yönde etki ettiği de ayrıca ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Kız Öğrenci, Girişimcilik Eğilimi, Vakıf Üniversitesi

ABSTRACT

ENTREPRENEURSHIP AND ENTREPRENEURSHIP TREND IN GIRLS A SAMPLE OF A FOUNDATION UNIVERSITY

AKMAN, Şerife

Master Of Business Administration

Supervisor: Assoc. Prof. Bilge AFŞAR

Eylül, 2019

The importance of entrepreneurship has increased as a result of economic development, technological and social developments. Every individual who sees and evaluates opportunities, who does not hesitate to take risks and who is responsible and who does their own business is called an entrepreneur. In addition to being a risky phenomenon, entrepreneurship is seen as an important force in increasing social and individual welfare and increasing living standards. Entrepreneurs can stimulate the economy, benefit the community they live in, and play a role in economic development. Entrepreneurs aim for growth, profit, innovation and success by anticipating the future.

With the prominence of entrepreneurship, entrepreneurship tendency and education have also gained importance. Many factors such as family, environment, personal characteristics, education, and the society they live in affect the tendency of entrepreneurship. Supporting or suppressing the entrepreneur can affect the degree of tendency. Especially in societies where sexism is dominant, this effect is felt more negatively.

It is important for women to be more involved in working life and to show itself in every field in terms of employment. Educated, active and successful women play an important role in shaping the future of society.

The aim of this study is to measure the entrepreneurial tendency of female students. A survey was conducted to measure the tendency of female students studying at the foundation university. In the theoretical part of the study, the assumed behavior control, personal norm and attitude towards behavior were examined and the factors affecting the tendency were determined. Statistical analysis of the research data was performed in SPSS 22nd package program. Categorical measurements were used as number and percentage, and average and standard deviation were used for numerical measurements. According to the research data, it was found that it did not show normal distribution by Kolmogorov-Smirnov test, Shapiro-Wilk test and Skewness and Kurtosis test.

Non-parametric tests were used for the analysis of data that did not conform to normal distribution. Mann-Whitney u test was used for comparison of numerical measurements between two groups, Kruskal-Wallis test was used for general comparison of numerical measurements of more than two groups, Spearman's Correlation Test was used to determine the degree of relationship between them, and Regression analysis was used to test the effect on each other. In this context, face to face interviews were conducted with 445 participants. As a result of the research, it was determined that female students had

entrepreneurial tendency. It was also revealed that Attitude to Behavior, Assumed Behavior Control and Personal Norm scales had positive effects on each other.

Keywords: Entrepreneurship, Schoolgirl, Entrepreneurship Trend, Foundation University

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY	i
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvi
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

GİRİŞİMCİ ve GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

1.1. GİRİŞİMCİ VE GİRİŞİMCİLİK KAVRAMLARI	3
1.1.1. Girişimci ve Girişimcilik Kavramlarının Tanımı	3
1.1.2. Girişimciliğin Önemi	7
1.1.2.1. Ekonomik Kalkınma Açısından Girişimciliğin Önemi	8
1.1.2.1.1. Ekonomiye Dinamizm Kazandırma	8
1.1.2.1.2. Rekabetin Korunmasına Katkıları	9
1.1.2.1.3. İstihdama Pozitif Katkıları	9
1.1.2.2. Sosyal Kalkınma Açısından Girişimciliğin Önemi	10
1.1.2.2.1. Esneklik ve Yenilikleri Teşvik Etme	10
1.2. GİRİŞİMCİDE OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER	12
1.2.1. Kişisel Özellikler	12
1.2.1.1. Hayalcilik	12
1.2.1.2. Yaratıcılık	13
1.2.1.3. Bağlılık Azim	13
1.2.1.4. Hırs ve Kararlılık	14

1.2.1.5. Kendine Güven.....	14
1.2.1.6. Fırsat Yönelimi	14
1.2.1.7. Başarı İhtiyacı	15
1.2.1.8. Risk Almak	15
1.2.1.9. Liderlik.....	16
1.2.2. Davranışsal ve Sosyal Özellikler	17
1.2.3. Girişimcide Olması Gereken Temel Yetenekler	18
1.3. TÜRKİYE’DE GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK FAALİYETLER.....	19
1.3.1. Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	19
1.3.1.1. Cumhuriyet öncesi dönemde girişimciliğin gelişimi	19
1.3.1.2. Cumhuriyet ve sonrası dönemde girişimciliğin gelişimi	20
1.3.2. Türkiye’de Girişimciliğin Genel Durumu.....	22
1.3.3. Türkiye’de Girişimciliğin Geliştirilmesine Yönelik Kuruluşlar	27
1.3.4. Türkiye’de Girişimciliğin Desteklenmesine Yönelik Faaliyetler	29
1.3.5. Türkiye’de Girişimcilik Desteklerinin Ekonomik Tutarları	33
1.3.5.1. Yeni Girişimci Programı	33
1.3.5.2. İleri Girişimci Desteği.....	34
1.3.5.3. Girişimcilik Destek Programı	34
1.3.5.4. BİGG- Bireysel Genç Girişimci Destek Programı (Teknogirişim Sermaye Desteği Programı)	35
1.3.5.5. Girişimcilik Destekleri Veren Diğer Kuruluşların Destek Tutarları.....	36

2. BÖLÜM

KIZ ÖĞRENCİLERİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ

2.1. KIZ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK GENEL DEĞERLENDİRME	38
2.1.1. Cinsiyet Farkına Göre Kız Öğrencilerin Genel Özellikleri.....	38

2.1.2. Kız Öğrencilerin Kariyer Gelişimi ve Kişilik Özellikleri	40
2.1.3. Kız Öğrencilere Yönelik Yaklaşımlar.....	42
2.1.3.1. Ailelerin Kız Öğrencilere Yaklaşımları	43
2.1.3.2. Toplumun Kız Öğrencilere Yaklaşımları.....	43
2.1.3.3. Kamu ve Özel Finans Sektörünün Kız Öğrencilere Yaklaşımları	44
2.1.3.4. Eğitim Sisteminin Kız Öğrencilere Yaklaşımları	45
2.2. KIZ ÖĞRENCİLERİN GİRİŞİMCİLİĞİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER.....	46
2.2.1. Ailenin Etkisi	47
2.2.2. Eğitimin Etkisi	48
2.2.3. Kültürün Etkisi.....	48
2.2.4. Yaşın Etkisi	49
2.3. GİRİŞİMCİLİK FAALİYETLERİNDE KIZ ÖĞRENCİLERİN DURUMU	50
2.3.1. Girişimcilik Faaliyetlerinde Kız Öğrencilerin Genel Durumun İncelenmesi	50
2.3.2. Girişimcilik Faaliyetlerinde Kız Öğrencilerin Başarılı ve Zayıf Yönleri	54
2.4. KIZ ÖĞRENCİLERİN GİRİŞİMCİLİKLE İLGİLİ BEKLENTİLERİ	57
2.4.1. Sosyal Statü Kazanma Beklentisi	58
2.4.2. Yeni Ürün ve Fikirleri Uygulamak Beklentisi	58
2.4.3. Ekonomik Seviyelerini Yükseltmek Beklentisi	58
2.4.4. Bağımsız Çalışma ve Özgürlük Beklentisi	59
2.5. GİRİŞİMCİLİKLE İLGİLİ ARAŞTIRMALARIN İNCELENMESİ.....	59

3. BÖLÜM

KIZ ÖĞRENCİLERDE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ ARAŞTIRMASI

3.1. ARAŞTIRMA	64
3.1.1. Araştırmanın Konusu	64
3.1.2. Araştırmanın Amacı	64
3.1.3. Araştırmanın Önemi.....	64

3.1.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlıkları	64
3.1.5. Araştırmanın Yöntemi.....	65
3.1.5.1 Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi	65
3.1.5.2. Veriler ve Veri Toplama Araçları	65
3.1.5.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	66
3.2. BULGULAR VE YORUMLARI	68
3.2.1. Demografik Özelliklere İlişkin Frekans Analizi.....	68
3.2.1.1. Akademik Başarı Derecesi Frekans Dağılımı	68
3.2.1.2. Anne Eğitim Durumu Frekans Dağılımı	69
3.2.1.3. Baba Eğitim Durumu Frekans Dağılımı	70
3.2.1.4. Mesleki İdeal Frekans Dağılımı	71
3.2.1.5. Ailedeki Girişimci Frekans Dağılımı	72
3.2.1.6. Girişimcilik Dersi Frekans Dağılımı.....	73
3.2.2. Tanımlayıcı İstatistikler	75
3.2.2.1. Davranışa Yönelik Tutum Tanıtıcı Özellikler	75
3.2.2.2. Varsayılan Davranış Kontrolü Tanıtıcı Özellikler	76
3.2.2.3. Kişisel Norm Tanıtıcı Özellikler.....	77
3.2.3. Ölçeklerin Güvenirlik Analiz Bulguları.....	78
3.2.3.1. Davranışa Yönelik Tutum Güvenirlik Testi	78
3.2.3.2. Varsayılan Davranış Kontrolü Güvenirlik Testi.....	79
3.2.3.3. Kişisel Norm Güvenirlik Testi.....	79
3.2.4. Faktör Analiz Bulguları.....	80
3.2.4.1. Davranışa Yönelik Tutum Faktör Analizi ve Faktör Yükleri	80
3.2.4.2. Varsayılan Davranış Kontrolü Faktör Analizi ve Faktör Yükleri.....	81
3.2.4.3. Kişisel Norm Faktör Analizi ve Faktör Yükleri.....	83
3.2.5. Normallik Testi	85

3.2.5.1. Davranışa Yönelik Tutum Normallik Testi	85
3.2.5.2. Kişisel Norm Normallik Testi	87
3.2.6. Hipotezlerin Test Edilmesi ve Bulgular	88
3.2.6.1. Akademik Başarı Kruskal-Wallis Testi	88
3.2.6.2. Anne Eğitim Durumu Kruskal-Wallis Testi	90
3.2.6.3. Baba Eğitim Durumu Kruskal-Wallis Testi	92
3.2.6.4. Ailedeki Girişimci Durumu Kruskal-Wallis Testi	94
3.2.6.5. Girişimciliğe Yönlendirme Mann-Whitney U Testi	96
3.2.7. Korelasyon Analizi	98
3.2.8. Regresyon Analizi	99
SONUÇ VE ÖNERİLER	103
KAYNAKÇA	111
ETİK KURUL ONAYI	126
ÖZGEÇMİŞ	127

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmacılara Göre Girişimcilik Tanımları	5
Tablo 2: Yeni Doğan İşveren Girişimlerin Sektörlere Göre Dağılımı.....	23
Tablo 3: Yıllara Göre İşveren Girişimlerin Doğum ve lm Göstergeleri	23
Tablo 4: Eğitim Seviyelerine Göre Tarım Dışı Sektörlerdeki Girişimcilerin Yıllara Göre Oranları	24
Tablo 5: KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Payı	26
Tablo 6: KOSGEB Girişimcilik Eğitim ve Destekleme Göstergeleri.....	32
Tablo 7: Geleneksel Girişimci Desteği Programı Kapsamındaki Faaliyet Konuları	33
Tablo 8: İleri Girişimci Programı.....	34
Tablo 9: İleri Girişimcilik Alt Faaliyetler Destek Programı	34
Tablo 10: Girişimcilik Destek Programı	35
Tablo 11: Yaş Grubuna Göre İşveren Girişimciler	50
Tablo 12: Cinsiyete Göre İşveren Girişimcilerin Dağılımı.....	52
Tablo 13: İşteki Durumuna Göre İstihdam Edilenler, Girişimciler ve Cinsiyetleri.....	52
Tablo 14: Türkiye'de Toplam ve Kadın Girişimcilerin Yaş, Eğitim ve İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı	53
Tablo 15: Akademik Başarı Derecesi Frekans Dağılım Tablosu.....	68
Tablo 16: Anne Eğitim Durumu Frekans Dağılım Tablosu.....	69
Tablo 17: Baba Eğitim Durumu Frekans Dağılım Tablosu	70
Tablo 18: Mesleki İdeal Frekans Dağılım Tablosu.....	71
Tablo 19: Ailedeki Girişimci Frekans Dağılım Tablosu.....	72
Tablo 20: Girişimcilik Dersi Frekans Dağılım Tablosu.....	73
Tablo 21: Davranışa Yönelik Tutum Tanıtıcı zellikler	75
Tablo 22: Varsayılan Davranış Kontrolü Tanıtıcı zellikler.....	76
Tablo 23: Kişisel Norm Tanıtıcı zellikler	77

Tablo 24: Davranışa Yönelik Tutum Güvenilirlik Testi Sonuçları.....	78
Tablo 25: Varsayılan Davranış Kontrolü Güvenilirlik Testi Sonuçları	79
Tablo 26: Kişisel Norm Güvenilirlik Testi Sonuçları	79
Tablo 27: Davranışa Yönelik Tutum Faktör Analiz Sonuçları	80
Tablo 28: Davranışa Yönelik Tutum Faktör Yükleri.....	81
Tablo 29: Varsayılan Davranış Kontrolü Faktör Analiz Sonuçları.....	81
Tablo 30: Varsayılan Davranış Kontrolü Faktör Yükleri	82
Tablo 31: Kişisel Norm Faktör Analiz Sonuçları	83
Tablo 32: Kişisel Norm Faktör Yükleri	84
Tablo 33: Davranışa Yönelik Tutum Normallik Testi Sonuçları.....	85
Tablo 34: Varsayılan Davranış Kontrolü	86
Tablo 35: Kişisel Norm Normallik Testi Sonuçları	87
Tablo 36: Akademik Başarı Kruskal-Wallis Test Sonuçları.....	88
Tablo 37: Anne Eğitim Durumu Kruskal-Wallis Test Sonuçları.....	90
Tablo 38: Baba Eğitim Durumu Kruskal-Wallis Test Sonuçları	92
Tablo 39: Ailedeki Girişimci Durumu Kruskal-Wallis Test Sonuçları	94
Tablo 40: Girişimciliğe Yönlendirme Mann-Whitney U Test Sonuçları.....	96
Tablo 41: Korelasyon Analizi	98
Tablo 42: Davranışa Yönelik Tutumum İle Varsayılan Davranış Kontrolü Arasındaki Model Özeti.....	99
Tablo 43: Davranışa Yönelik Tutumum İle Varsayılan Davranış Kontrolü Anova Tablosu	100
Tablo 44: Davranışa Yönelik Tutumum İle Varsayılan Davranış Kontrolü Aralarındaki Katsayılar	100
Tablo 45: Davranışa Yönelik Tutumum İle Kişisel Norm Arasındaki Model Özeti	101
Tablo 46: Davranışa Yönelik Tutumum İle Kişisel Norm Anova Tablosu	101
Tablo 47: Davranışa Yönelik Tutumum İle Kişisel Norm Aralarındaki Katsayılar	101

Tablo 48: Varsayılan Davranış Kontrolü İle Kişisel Norm Arasındaki Model Özeti... 102

Tablo 49: Varsayılan Davranış Kontrolü İle Kişisel Norm Anova Tablosu..... 102

Tablo 50: Varsayılan Davranış Kontrolü İle Kişisel Norm Aralarındaki Katsayılar.... 102

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Girişimcilik Kavramının Tarihsel Gelişimi	4
Şekil 2: Girişimcilik Süreci	7
Şekil 3: Girişimcilikte Dört Önemli Yetenek.....	18
Şekil 4: Türkiye’de 2014 Yılı Girişimcilik Göstergeleri	25
Şekil 5: Girişimcilerin (KOBİ) İthalat ve İhracat Göstergeleri.....	26
Şekil 6: Akademik Başarı Derecesi Frekans Dağılım.....	68
Şekil 7: Anne Eğitim Durumu Frekans Dağılımı.....	69
Şekil 8: Baba Eğitim Durumu Frekans Dağılımı	70
Şekil 9: Mesleki İdeal Frekans Dağılımı.....	71
Şekil 10: Ailedeki Girişimci Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı	72
Şekil 11: Ailedeki Girişimci Frekans Dağılımı.....	73
Şekil 12: Girişimcilik Dersi Alan Öğrencilerin Frekans Dağılımı.....	74
Şekil 13: Girişimcilik Dersinin Etkisine İlişkin Frekans Dağılımı	74

GİRİŞ

Girişimciler fırsatlar peşinde koşup yenilikleri bulmaya çalışan ve karşılaştığı fırsatları ve riskleri de hesabını yaptıktan sonra, değerlendirmek için üretim etkenlerinin bileşimini gerçekleştiren bireylerdir. Üretim ve verimlilik etkenlerinin dördüncüsü olarak bilinen girişimcilik, toplumlar için hayati bir öneme sahiptir. Yenilikleri yaratma, fırsatları kullanma, ileri görüşlü olma, kendine güveni tam olma, riske girebilme, belirsizlikler altında azimle ve hırsıyla çalışabilme gibi yetenekleri nedeniyle girişimcilerin çok olduğu ülkelerde iktisadi gelişme de hızlı olabilmektedir. Aslında, girişimcilikte bulunabilmek herkesin yapabileceği bir olgu olmasına rağmen genellikle ülkemizde girişimci kişilere rastlama oranı istenilen seviyelere ulaşamamıştır. Girişimciliği etkileyen pek çok faktörün varlığı birlikte incelendiğinde, girişimcilik yapmayı engelleyen etkenleri ortadan kaldırarak, riske girebilen kişi sayısının da bu durumdan etkilendiği görülmektedir.

Girişimcilik iktisadi büyümenin önemli bir sürücüsü olarak değerlendirildiğinde, kalkınmayı ve ekonomiyi doğrudan etkileyebilmektedir. Çünkü ülkelerin güçlü girişimcilerinin olması demek, küresel pazarlarda rekabet edilebilir pozisyona ulaşmak demektir. Rekabet edebilme seviyesi yüksek girişimcilik, ülkeler için istihdamın artması ve gelirlerin tabana ulaşarak gelir seviyesinde adaletin oluşması demektir. Ayrıca gelir seviyesindeki adaletin oluşması, kadın istihdamının erkek istihdamı kadar yükseltilmesi ve kadın girişimcilerin sayısının artması ile de mümkün olabilecektir.

Günümüz bilgi ve teknoloji toplumlarında, büyüyen dünya pazarı ve globalleşmenin finansal etkileri, girişimciliğin önemini daha da çok artırmıştır. Yaşanan bu değişimlere uyum sağlamada zorlanan büyük işletmeler, küçülmeye gitmekte ve bu küçülmeye beraber pek çok idareci ve personel işsiz kalabilmektedir. Bu noktada zamanımız gençleri girişimcilikten korkmamaya ve girişimciliği risklerle dolu bir kariyer tercihi olarak değerlendirmemektedirler. Bunun yerine gençler, aldıkları eğitimlerin de etkisiyle girişimciliği başarılarını kanıtlayabilecek ve çalışma olanaklarını artıran önemli bir alternatif şeklinde görmektedirler.

Ancak pek çok alanda olduğu gibi girişimci ve girişimcilik konusunda da cinsiyet ayrımına gidilmesi toplumların önemli bir gerçeğidir. Yalnızca, biyolojik bir farklılık

olan cinsiyet farklılığı, ailelerin ve toplumların yüklediği rollerden dolayı farklı eşitsizliklerin gelişmesine neden olabilmektedir. Bu şekilde gerçekleşen fırsat eşitsizlikleri, kız öğrencileri okulda, kamusal alanda, özel sektörde ve aile içinde dezavantajlı duruma düşürmektedir. Nitekim Türkiye'deki girişimcilik faaliyetleri incelendiğinde kızların erkeklere oranla oldukça düşük oranda girişimcilikte buldukları ve aradaki farkın oldukça büyük olduğu gözlenmektedir. Halbuki girişimcilik ruhu taşıyan, kendine güvenen ve yetenekli kız öğrencilerin yakaladıkları fırsatları değerlendirmesini sağlamak, ülkelerin önemli görevlerinden biri olmalıdır. Son yıllarda artan farkındalık programları ve pek çok kuruluşun kızlara ve kadınlara girişimcilik desteklerinde pozitif ayrımcılığa gitmesi, oldukça önemli görülmele birlikte ulaşılan rakamlar hala istenilen seviyelerde değildir.

Son zamanlarda geliştirilen girişimcilik politikaları, girişimciliği teşvik eden kurum ve kuruluşların çoğalması ve toplumların girişimcilik konusunda düşüncelerinin değişmesi, özellikle kız öğrencilerin, girişimcilik eğilimlerini nasıl etkilediği merak edilen konular arasında görülmektedir. Fakat literatür incelendiğinde kız öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini inceleyen çalışmaların oldukça eksik olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda yapılan bu çalışma ile “Bir vakıf üniversitesinde girişimcilik ve kız öğrencilerde girişimcilik eğiliminin nasıl olduğunun belirlenmesi” amaçlanmaktadır.

Bu çalışma üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm konu ile ilgili hazırlayıcı bilgilerin sunulduğu, girişimci ve girişimcilik kavramalarının, girişimciliğin öneminin, girişimcide olması gereken özellik ve yeteneklerin ve Türkiye'de girişimciliğin geliştirilmesine yönelik faaliyetlerin açıklandığı kavramsal bir çerçeve çizilmiştir.

İkinci bölümde kız öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin mevcut literatür ve çalışmalar ışığında incelenmesi gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, kız öğrencilerine yönelik genel değerlendirmeler, kız öğrencilerin girişimciliğini etkileyen faktörler, girişimcilik faaliyetlerinde kız öğrencilerin durumu, kız öğrencilerin girişimcilik ile ilgili beklentileri ve girişimcilik ile ilgili yapılmış araştırmalar incelenerek açıklanmıştır.

Çalışmanın son bölümünde ise vakıf üniversitesinde öğrenim görmekte olan kız öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesine yönelik gerçekleştirilen analizler ve ulaşılan sonuçların yorumu ve tartışmalar sunulmuş ve konu ile ilgilenen uzmanlara önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİ ve GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

Bu bölümde girişimci ve girişimcilik kavramları, girişimcide bulunması gereken özellikler detaylı bir şekilde incelenmiş ve girişimciliğin gelişmesi için yapılan faaliyetler çalışma için hazırlayıcı bilgi niteliğinde sunulmuştur.

1.1. GİRİŞİMCİ VE GİRİŞİMCİLİK KAVRAMLARI

Girişimcilik, globalleşme hareketleri ile beraber toplumların en önemli rekabet aracı, yenileşme ve yaratıcılık sermayesi ve gelişmişlik derecesi haline dönüşmüştür. Girişimcilik, girişimcinin belirsizlik hallerinde karar verme, riskleri üstlenme, fırsatları kollama ve değerlendirme aşamalarına verilen isimdir. Bu nedenle; girişim, girişimci ve girişimcilik kavramlarının hepsi birbiri ile yakından ilgilidir (Damar, 2015: 1). Bu başlık altında bu kavramların tanımları kapsamlı bir şekilde açıklanarak çalışma için hazırlayıcı bilgiler sunulmuştur.

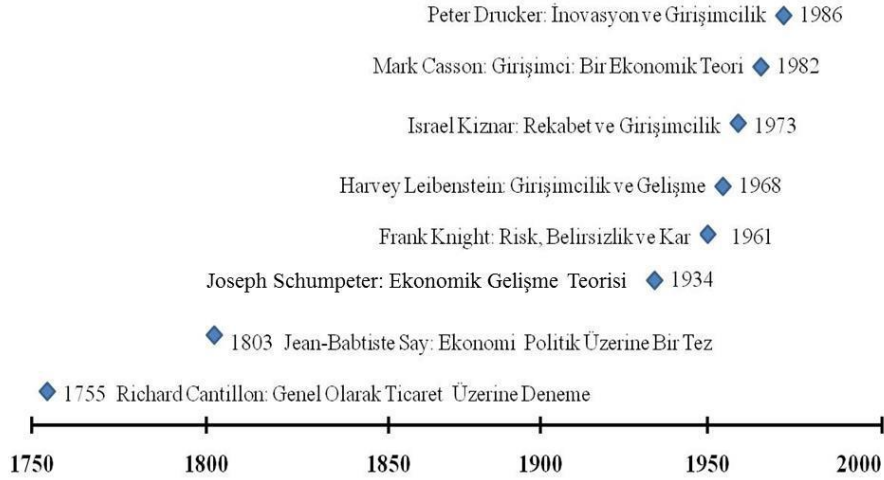
1.1.1. Girişimci ve Girişimcilik Kavramlarının Tanımı

Girişimciler toplumların gelişim ve kalkınmasının dinamosu vazifesini üstlenen bireylerdir. Girişimci kelimesi, İngilizce yazında “Entrepreneurship” olarak geçmektedir. Türkçe de ise geçmişte “Müteşebbislik” şeklinde kullanılan sözcük, son zamanlarda “Girişimcilik” olarak karşılık bulmaktadır. Hiç şüphe yoktur ki, girişimcilik bir disiplin, hatta oldukça önemli ve katı bir disiplindir (Drucker, 2003: 89). Bu disiplin, nedenleri ve neticeleri ile iktisat, işletme, sosyoloji ve psikoloji ile oldukça ilişkilidir. Girişimci kavramı Orta Çağ’da, aktif olarak iş kuran insanları anlatmak için kullanılmaktaydı (Kayalar ve Ömürbek, 2007:186).

Girişimci kavramı farklı mesleklere göre de farklı şekillerde karşılık bulmaktadır. Mesela ekonomistlere göre; üretim öğelerini meydana getiren kaynakları verimlilik içerisinde kullanmak koşuluyla değerlendirip neticede maddi kazanç sağlayan kişi olarak belirtilmektedir. Bir sanayici, bir iş insanı için girişimci; gözü kara bir yatırımcı, hırslı, azimli ve kararlı bir rakip, bir müşteri veya bir takım oyuncusu olarak belirtilebilir. Ticaret alanında girişimci; yatırımlar gerçekleştirip, risk üstlenen, rekabet ortamında para

kazanan insan şeklinde ifade edilmektedir. Bir psikolog ise girişimciyi; hedeflediği şeyi elde etmek, buna ulaşmak, birçok şeyi aynı anda denemek, başkalarının elindeki gücü paylaşmayı arzulayan motivesi yüksek bireyler olarak tanımlamaktadırlar (Yılmaz ve Sünbül, 2009: 2).

Orta Çağ'dan bu zamana girişimci ve girişimcilik ile ilgili algılamalar sürekli değişime uğramış her araştırmacının değerlendirmesi farklı olmuştur. Örneğin ilk başlarda büyük dereceli üretim projelerini idare eden bir aktör olarak ifade edilmiş ve o şekilde benimsenmiştir. Bahsedilen mezkûr dönemde girişimci risklere girmemekte, yalnızca sunulan kaynakları değerlendirerek projeyi yöneten bireylerdir. 17. yy'a gelindiği zaman ise, risk kavramı ilk defa girişimcilik ile ilişkilendirilmiş, girişimci kar ve zarar yapma riskini üstüne alarak, devletle sözleşme yaparak ürün tedariki yapan insan olarak tanımlanmıştır. Girişimcilik kavramı ilk kez iktisat literatüründe 1730'larda Fransız araştırmacı Richard Cantillon vasıtasıyla kullanılmış, daha sonra bu kavramı John Stuart 19. yy'da İngiliz literatürüne katmıştır (Çetindamar, 2002: 33).

Şekil 1: Girişimcilik Kavramının Tarihsel Gelişimi

Kaynak: https://www.google.com/search?q=giri%C5%9Fimcilik+kavram%C4%B1n%C4%B1n+tarihsel+geli%C5%9Fimi&rlz=1C1PRFE_enTR708TR741&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiT1e vGkNLiAhUU7aYKHZGuDhQQ_AUIESgC&biw=1366&bih=657#imgrc=iGnr5uIs0blRGM, Erişim Tarihi: 09.06.2019.

Girişimcilik kavramının tarihsel gelişimi incelendiğinde ekonomi teorilerinde sürekli bir değişime uğradığı ve farklı çalışmalarda farklı durumlarla ilişkilendirildiği görülmektedir. 1755 yılında Cantillon ile başlayan girişimcilik kavramı serüveni, 1986'lara ulaştığında inovasyon kavramı ile ilişkilendirilir hale gelmiştir. Bu aşamaya

kadar girişimcilik kimileri için tüccarlık kimileri için materyalistlik kimileri için ise büyümlü bir gizem olarak değerlendirilmiştir.

Bu nedenle girişimci kavramının tanımları girişimcilik algısının gelişimine paralel olarak farklılaşmıştır. Zira tüm tanımların ortak tarafı ise ele geçen fırsatların değerlendirilmesi olarak bütünleşmektedir (Kılıç vd. 2013: 425).

Girişimcilik ile ilgili bir takım araştırmacının yaptığı farklı tanımlar şöyledir;

Tablo 1: Araştırmacılara Göre Girişimcilik Tanımları

Kaynaklar	Girişimcilik Tanımları
Cantillon (1755)	Girişimcilik, herhangi bir şeyde veya yerde kendi kendini istihdam etmektir.
Kirzner (1973)	Pazarda gelişmesi muhtemel aksaklıkların ve dengesizliklerin doğru bir biçimde tahminin yapılması becerisi ile fırsatların keşfedilmesidir.
Vesper (1983)	Girişimcilik, yeni özerk işletmelerin oluşturulması olarak ifade edilmiştir.
Ronstadt (1984)	Girişimcilik, daha önce kurulmuş olan devamlı artmakta olan bir zenginliğin dinamik sürecidir.
Stevenson, Roberts & Gousbeck (1985)	Kişilerin ya sahip oldukları veya bir organizasyon içinde, hazır bir vaziyette kendi kontrolleri altında olan kaynakların dışındaki fırsatların arkasından gitmeleridir.
Hisrich (1989)	Zaman ve gayretle yaratılmış değerli bir farklılığın aşaması; beraberindeki ekonomik, psikolojik ve sosyal risklerin tahmini ve maddi ödülün alınması ve bireysel tatminin gerçekleşmesidir.
Stevenson & Sahlman (1989)	Kişilerin, mevcut kontrol altında bulunan kaynakların haricinde, fırsatların peşinden gitmesidir.
Hisrich & Peters (1998); Kinicki (2003)	Yeniliklerin meydana çıkmasının aşaması ve risk ve kazançların tahminidir.
Shane & Venkataraman (2000)	Girişimciliği; karlı fırsatların var olması ile girişimci kişilerin var olması arasındaki ilişki olarak ifade etmektedirler.
Kuratko (2007).	Daha önceden bilinenlerin haricinde önceden yapılmamış yaparak farklı bir şeyler ortaya koymaktır.

Kaynak: Andrew Bernstein (2011); Akt: Kılıç vd. 2013: 425

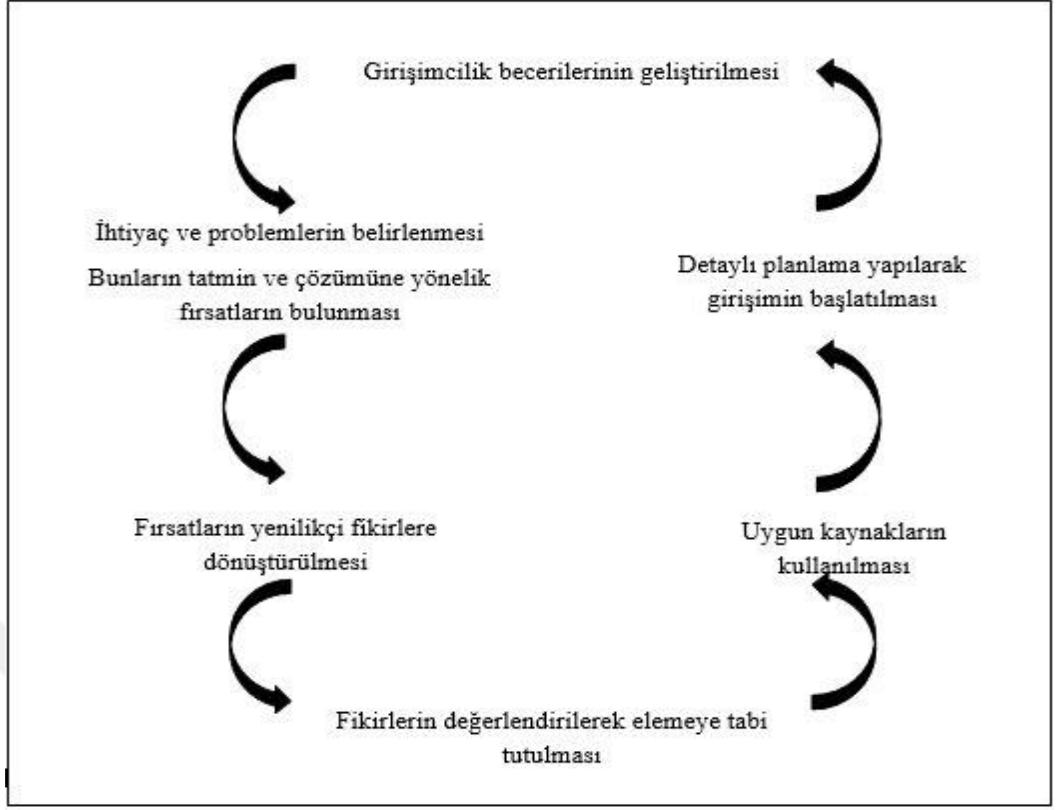
Girişimcilik bir üretim etkeni olarak ürün ve hizmet geliştirmek için üretim sürücülerinin birleştirilerek, fırsatların bir değere çevrilmesini anlatan bir kavramdır. Üretim faktörü olarak değerlendirildiğinde toplumlar; ilk çağlarda yaşamlarını devam ettirebilmeleri, Orta Çağ'da ise risk içerisinde büyük projeler geliştirebilmeleri ve yönetebilmeleri için girişimcilik çalışmalarını hayata geçirmişlerdir (Wingham, 2004: 2).

Zamanımız küresel rekabet sahasında ise stratejik bir kavram olarak belirtilen girişimci kavramı ise, Drucker (2003) için büyümlü ve gizemli olmayan bir kavramdır. Onun için girişimcinin yaptığı faaliyetler diğer disiplinlerdeki faaliyetler gibi öğrenilmesi mümkün olan faaliyetlerdendir. Girişimci, risk ve belirsizlikler içerisinde, kâr etmeyi ve büyümeyi amaçlayarak yaratıcı, yenilikçi ve ekonomik açıdan işletmeler kuran kişidir (Dollinger, 2008: 20). Bir başka ifadeyle girişimci, üretim etkinliklerinde yenilikler ve değişimler ortaya çıkaran işletmelerin oluşturulması, yönetilmesi ve geliştirilmesinde riskleri anlatan süreçte aktör olan kişi olarak belirtilmektedir (Kapu, 2001: 126-127). Girişimciler gerçekleştirilen faaliyetlerin başrolünde lider kişilerdir. Bir şeyler geliştirmek ve yeni bir şeyler üretmekten haz alırlar.

Girişimci tanımlarının birtakım özellikler çevresinde birleştiği görülmektedir. Bunlar; risk alan, fırsat yaratan, fırsatları değerlendiren, yenilik üreten, yaratıcı olan, değer oluşturan ve belirsizlikler içinde karar veren şekilde maddelendirilebilir.

Bu doğrultuda girişimcilerin gerçekleştirdiği girişimcilik faaliyetlerini Müftüoğlu ve Haliloğlu (2013: 12), bir döngü ile açıklamışlardır. Şekil 2' de girişimcilik süreci birbirini takip eden ve hiç bitmeyen faaliyetler dizisi olarak görülmektedir. Girişimcilik becerilerini geliştirmiş girişimci, ihtiyaçları ve problemleri belirledikten sonra bunların çözümüne dair fırsatların aranması ve bulunması ve bu fırsatların yeni fikirlere çevrilmesi ile faaliyetlerine devam eder. Dönüştürülen bu fikirler birtakım elemelerden geçerek uygun olanların gerekli kaynaklar eşliğinde ayrıntılı bir planlama altında girişimin başlatılması ile devam eder. Girişimin başlatılması girişimciliğin bitmesi demek değil aslında yeniden başka fırsatlar ve sorunlar için yeniden aynı döngüye girilmesi demektir. Bu nedenle girişimciler girişimcilik yeteneklerini geliştirmeye devam etmeli ve yeni fırsatları kollamalıdır.

Şekil 2: Girişimcilik Süreci

Kaynak: Müftüoğlu ve Haliloğlu, 2013: 12

İfade edilen tüm girişimci ve girişimcilik tanımları ve girişimcilik sürecinden de anlaşılacağı üzere, girişimcilik farklı boyutlarıyla ele alınabilecek kompleks bir kavramdır. Bir boyutu iktisadi gelişme ve istihdam oluşturma iken, diğer boyutları politik, sosyal, küresel, kültürel ve kariyer unsurlarıdır. Bu nedenle, girişimcilik ülkelerin gündeminde, eğitim programlarının merkezinde ve gençlerin kariyer hedeflerinde bulunmalıdır (Karadal, 2016: 31).

1.1.2. Girişimciliğin Önemi

Sanayi toplumlarından daha ileri bir boyuta geçen bilgi toplumlarında, beşeri emeğe olan gereksinim ve insanın üretimdeki ağırlığı hafiflerken, bilgi ve teknolojiye dayalı emeğin üretimdeki derinliği çoğalmaya başlamıştır. Günümüz bilgi çağında girişimciler, ekonomik ve sosyal alanda radikal yeniliklerin ve gelişimlerin kaynağını meydana getiren önemli aktörlerdir (İraz, 2010: 190). Nitekim geçmişten bu yana girişimcilik her zaman insanların, bölgelerin, toplumların finansal, sosyal, kültürel vb. sahalarda gelişmesini sağlayan vazgeçilemeyen bir öge olarak belirtilmektedir (Damar, 2015: 13).

21. yüzyılın başlamasıyla birlikte girişimcilik için, geçmiş zamanlardan daha çok sermaye yatırımı gerçekleştirilmekte ve girişimciliğin kalitesi de gerek nitelik ve gerekse nicelik yönünden geçmişe göre daha çok gelişmektedir (Top, 2006: 36). Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de girişimciliğe verilen önem son yıllarda ciddi şekilde artmaya başlamıştır. Özellikle KOBİ’lerin kazandığı önem ve rakamsal göstergeleri ile beraber girişimcilik konusu daha çok ön plana çıkmıştır. Bu nedenle Türkiye’de girişimcilik kavramının gelecek adına ve bilgi toplumu olanakları çerçevesinde doğru şekilde fark edilmesi ve algılanması ve bu olgunun etkili bir biçimde değerlendirilmesi şarttır (Müftüoğlu ve Durukan, 2004). Türkiye’de olduğu gibi pek çok ülke, yenilik, yaratıcılık ve yönetim etkinliklerinin tamamlayıcısı olarak gelişen girişimciliği; kültürlerinde, günümüz küresel pazarında daha rekabet edilebilir güçlü bir girişimcilik anlayışına çevirmeye uğraşmaktadırlar (Özkul, 2007: 344).

İktisadi büyümenin dinamosu olarak görülen girişimcilik, işsizlik problemine önemli derecede çözüm olanağı sunmakta; yeni düşünceler, yenilikçi fikirler ile yaratıcı ve gelişime açık uygulamaların yayılması ve gerçekleştirilmesinde sosyal açıdan öncü konumdadır (Berk, 2009: 8). Girişimciliğin ekonomik ve sosyal açıdan temel iki fonksiyonu bulunmaktadır (Bozkurt vd., 2012: 233).

1.1.2.1. Ekonomik Kalkınma Açısından Girişimciliğin Önemi

Ekonomik piyasada girişimcilik; istihdam olanaklarının genişletilmesiyle işsizliğin önüne geçmede, halkın her kesiminin refahlık seviyesinin yükseltilmesinde, orta ve alt gelir sınıfının güçlenebilmesinde, bölgesel gelişmişlikteki farklılaşmanın yok edilmesinde, yeni teknolojik üretimlerde olduğu gibi atıl kaynakların etkili ve verimlilik içerisinde değerlendirilmesinde ve genel itibariyle toplumsal barışın gerçekleştirilerek bütünleşmenin sağlanmasında oldukça fonksiyoneldir (İlhan, 2005: 218).

1.1.2.1.1. Ekonomiye Dinamizm Kazandırma

Özerk bir şekilde ayakta durmak ve başarı elde etmek için motive olan ve idare edilen Küçük ve orta ölçekli işletme girişimciliği (KOBİ), ülke ekonomilerinin canlılığının barometresidirler. Hiç şüphe yoktur ki; KOBİ’lerin ekonomide oluşturdukları katma değer, gerçekleştirdikleri istihdam gibi genellikle öngörülen ve dolaysız ölçülebilen ekonomik faydalarının haricinde bir ekonomiye sağladıkları en

önemli yarar, ekonomiye kazandırdıkları dinamizmdir (İraz, 2010: 231). Bu noktada, küçük ve orta büyüklükteki girişimciler büyük işletmelerin geliştirdiği aynı ürün ve hizmetleri oluşturup, büyük rakiplerini rekabetçi bir alana çekerek ekonomiye canlılık sağlarlar (Akgemci, 2001: 19). Böylece sağlıklı bir rekabet ortamında girişimcilik, girişimciler ve müşteriler kazanmış olacak, ekonomi de dinamikleşmiş ve canlanmış olacaktır.

1.1.2.1.2. Rekabetin Korunmasına Katkıları

Rekabet serbest piyasa ortamının en önemli unsurlarındandır. Girişimciler serbest piyasa sahasında rekabetin muhafazası hususunda çok önemli bir işlevi gerçekleştirmektedirler. Girişimcilerin piyasadan çekilmesi ya da çekilmeye zorlanmaları ticaret yarışını büyük derecede yok edecektir. Bu durum ise, serbest piyasa mantığının gerçek işlevinden uzaklaşmasına sebep olacaktır (İraz, 2010: 235). Türkiye’de rekabeti muhafaza etmenin en doğru ve en kolay yolu, yeni işletmelerin pazara girmesini mümkün kılmak ve onlara gerekli desteği vermektir. Bu olayın gerçekleşmesi de ancak girişimciliğin var olmasıyla gerçekleşebilir (Küçük, 2005: 270).

Dokuzuncu ve Onuncu Kalkınma Planları’nda, işletmelerin ve girişimcilerin rekabet güçlerini yükseltmek ve yeni pazarlara girmelerine katkı sağlamak için, girişimde bulunmak ve girişimciliği geliştirmek süreçlerinde eğitim ve rehberlik hizmeti sunmak, bu gaye ile İş Geliştirme Merkezleri (İŞGEM) ve benzeri organizasyonların yaygınlaştırılması ve faaliyetlerin artırılması için gerekli düzenlemelerin yapılması hedeflenmiştir (DPT, 2007: 81).

1.1.2.1.3. İstihdama Pozitif Katkıları

Hem gelişmiş ve kalkınmış toplumlarda hem de Türkiye’de girişimciliğin en gözde olan niteliklerinden birisi yeni işler ve iş ortamları yaratmak ve bu şekilde istihdamı artırmaktır (Taş, 2010: 172). Türkiye’de girişimcilik ve girişimciler, emek ve teknoloji ile iş görme ve kaynak değerlendirmesinde etkin olma özelliğine bağlı olarak tüm ülkede istihdam alanı oluşturmaya ve işsizliğin düşürülmesine katkı sağlamaktadırlar (Akgemci, 2001: 19).

Özellikle küçük ve orta ölçekli girişimlerin toplam istihdam içindeki payı düşünüldüğünde, ülkedeki istihdama sağladığı katkı açısından oldukça önemli bir noktada oldukları görülmektedir. Böylece tek başlarına oldukça değersiz gibi görünen küçük işletmeler birlikte Türkiye'nin önemli problemlerinden biri olan işsizlik probleminde önemli çözümler sunduğu görülmektedir (Erdoğan vd. 2006: 33). Bununla beraber küçük ve orta ölçekli girişimler esnek yapıları sayesinde, kriz gibi çeşitli dalgalanmalar karşısında işgören çıkarmadan en çok ayakta durabilen yapılar olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda bu işletmelerde çalışanlara verilen teknik ve mesleki eğitimler sayesinde bu personelin ileride kalifiye olarak farklı yerlerde ve özellikle büyük işletmelerde çalışmaları neticesinde kalifiye insan kaynağı gereksinimi de karşılanmış olmaktadır (Erdoğan, 2011: 149-150).

1.1.2.2. Sosyal Kalkınma Açısından Girişimciliğin Önemi

Toplumları meydana getiren insanlar hayatlarını devam ettirebilmek için farklı ürün ve hizmetlere muhtaçtırlar ve bu ürünleri bireysel olarak oluşturamadıkları için işletme ismi verilen organizasyonlar oluştururlar (Arıkan, 2002: 39). Bu şekilde girişimcilik etkinlikleri yeni işletmelerin ve organizasyonların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yeni girişimlerin varlığı, bölgesel kalkınmanın ve istihdamın artması yanında sosyal kalkınma açısından da oldukça stratejik etkilere neden olmaktadır (Özkul ve Dulupçu, 2007: 75).

Girişimcilik sosyal kalkınma açısından; pek çok teknolojik icadın toplumun faydası için yenilikçi ürünlere çevrilmesinde, değer oluşturmada, sosyal yapıda veya değişimci/yenilikçi bir sürecin başlamasında, girişimciliğin risk alma, yaratıcı ve liderlik özelliklerinden dolayı bütün ülkelerin gelişme süreçlerinde oldukça fonksiyonel bir faaliyet şeklinde görülmektedir (Bozkurt vd., 2012: 233).

1.1.2.2.1. Esneklik ve Yenilikleri Teşvik Etme

Girişimlerin piyasa şartlarına entegre olabilme yetenekleri olarak ifade edilen esneklikleri ile piyasayla sık ve kolay iletişim etkinliklerinde bulunmaları gerekmektedir. Girişimler, tüketici seçimlerindeki farklılaşmaları hemen öğrenip bu durumla ilişkili olarak gerekli üretim değişimine kısa sürede gitmeleri ayakta kalabilmeleri açısından oldukça önemlidir (Çatal, 2010: 342).

Büyük işletmeler ölçek ekonomisinin maliyet avantajından faydalanmak gayesi ile gerçekleştirdikleri büyük yatırımlar neticesinde aynı ürünü uzun zaman üretmek mecburiyetindedirler. Ama küçük ve orta ölçekli girişimler büyük yatırımlara bağımlı şekilde üretim yapmazlar. Çünkü ölçek ekonomileri küçüktür ve bu girişimler oldukça esnekler. Bundan dolayı büyük firmalar küçük girişimler kadar esnek değildirler. Bu durum dünyadaki girişimlerin çoğunun yeni yönetim sistemlerine, yeni üretim ve ölçek tekniklerine ve yeni pazarlama planlarına kendilerini kolayca ve hızlı bir şekilde entegre edecekleri bir esneklik kazandırmaktadır (Erdoğan, 2011: 141-142).

Küçük ve orta ölçekli girişimlerde mevcut olan girişimcilik potansiyelinin yanı sıra personelinin kişisel becerilerini ön plana çıkarması neticesinde yeni düşüncelerin ortaya çıkmasında ve bu fikirlerin ekonomik/teknolojik ürünlere dönüştürülmesinde önemli katkılar sağlamaktadır (İraz, 2010: 233).

Girişimler ve işletmeler yeni fikirlerin oluşmasını ve çoğalmasını sağlayan ideal yerlerdir. Türkiye’de KOBİ’ler yeni düşüncelerin, icatların ve yaratıcılığın kaynağı olup endüstrilerde lazım olan esnekliği geliştirmede önemli faydalar sağlamaktadırlar (Kaya, 2007: 135). Dünya’da çıkan finansal krizlerden daha az etkilenen esnek girişimlerin olması sosyal düzenin bozulmamasına ve yeni fikirleri hemen deneme riskini alabilen bu girişimler sayesinde de toplumların ekonomik krizin şokundan etkilenme ihtimali azalmaktadır.

Girişimciliğin tüm alana yayılması ve toplumdaki tüm bireylere bu fikrin aşılması toplumsal yapı açısından oldukça önemlidir. Çünkü girişimlerin çoğalması demek orta sınıfın temsil edilmesinin artması demektir. Bir ülkede en doğru büyüme şekli gelir sınıfları arasındaki dengenin sağlanması ve kazançların adaletli olmasıdır. Toplumlarda orta ve alt sınıfların güçlü olması, o ülkenin hem finansal hem de sosyal açıdan güçlü ve dengeli olması manasını taşır. Orta sınıfın gelirlerinin iyi olduğu toplumlarda halk arasındaki gelir dağılımı daha orantılı dağılmıştır. Sınıflar arasında uçurumlar bulunmamaktadır, sosyal huzursuzluklar oldukça az görülür. Bu nedenle tüm politika üreticiler daha sağlıklı bir topluma sahip olma hedefiyle orta sınıfı desteklemeye ve güçlendirmeye dair stratejiler geliştirmektedirler. Sınıflar arasındaki dengenin alt veya üst sınıflar lehine kayması ise toplumsal yapının git gide sağlığını kaybetmesi anlamına

gelir ve bu durum ancak yeni girişimler sayesinde aşılr (Özdemir vd., 2006: 60; akt: Taş, 2010: 171).

Girişimcilik ve girişimlerin olması demek sosyal sınıfların gelir yelpazesi içinde adalet unsurudur. Türkiye’de küçük ve orta ölçekli işletme girişimciliğinin yüksek olması demek sosyal yapılanmada orta sınıfın güçlü olması demektir. Bu da ülkenin gerek iktisadi gerekse toplumsal yönden dengeli ve sağlıklı olmasını sağlayacaktır (Küçük, 2005: 270-271).

1.2. GİRİŞİMCİDE OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Girişimcilik faaliyetlerinde bulunan girişimcilerin başarı elde edebilmesi için bazı özelliklere de sahip olması şarttır. Girişimcide olması gereken kişisel özelliklerin yanında bir takım sosyal ve davranışsal özellikleri ve temel yetenekleri bulunmalıdır (Hisrich ve Peters, 1992). Bu bölümde girişimcide olması gereken özellikler ve girişimcinin temel yetenekleri ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

1.2.1. Kişisel Özellikler

Bir girişimcide olması gereken kişisel özellikler o girişimcinin ayakta kalabilmesi ve başarılı olup işlerini geliştirebilmesi karşılaştığı sorunları kolayca çözebilmesi için önemli özelliklerdendir. Girişimcinin kişisel özelliklerinden olan; hayalcilik, yaratıcılık, bağlılık azim, hırs ve kararlılık, kendine güven, fırsat yönelimi, başarı ihtiyacı, risk almak ve liderlik şeklinde 9 önemli özellik ilgili başlıklar altında kısaca açıklanmıştır;

1.2.1.1. Hayalcilik

Toplumların her geçen gün biraz daha ilerleyebilmesi; yenilikler ve değişimlerin olağanüstü hızları ile birlikte oldukça dikkat çekici bir hal almıştır. İşte böyle bir dönemde girişimcinin ileriye görme yeteneği kurduğu hayallerle daha etkili olacaktır.

Girişimci yaratıcı hayal kuran bireylerdir. Kişilerin ileriye görebilmesi için; bilgi sahibi, görme yetisi gelişmiş, yaratıcı hayal gücünün olması gerekmektedir. Çünkü toplumları geleceğin yeniliklerine entegre edecek ve çağın değişimlerine kolaylıkla uyum sağlayacak kişiler o ülkenin girişimcileridir (Müftüoğlu, 2000: 32). Bu nedenle girişimciler hayal kurdukları sürece başarı elde edebilirler. Böylece hayallerine ulaşmak

için fırsatları değerlendirip riske girip toplumlar için önemli işlere imza atarlar (Saçkesen, 2004: 90).

1.2.1.2. Yaratıcılık

Yaratıcılık, yeniliklere ulaşmayı sağlayan önemli bir etkinliktir. Beceri veya tabii bir yatkınlık ister. Yaratıcılık olgusunda temel öğe; iki ya da daha çok düşüncenin bir araya gelmesi neticesi ve tümüyle yeni bir fikre ulaşılma durumudur (Gürol, 2000: 40). Yaratıcılık, sorunlara ve gereksinimlere yaratıcı, alışılmamış ve yepyeni çözüm yolları bulmayı anlatır. Bu çözüm yolları, yeni ürünler, yeni teknolojik araçlar ya da üretim yapılan aşamaların kullanılması anlamını taşır (Başar, Tosunoğlu ve Demirci, 2001: 120).

Girişimciler değişimi yaratan bireylerdir. Girişimci yaratıcı düşünme yeteneği sayesinde olağan dışı düşünceler üreterek yeni ve farklı iş sahaları yaratır. Hatta mevcut imkanları birbiri ile harmanlayıp yeni bileşimler meydana getirir. Günümüzde girişimciler, fırsatları tanır, yakalar ve yenilikleri yaratmak için uğraşır (Eyüboğlu, 2003: 45).

1.2.1.3. Bağlılık Azim

Özellikle genç girişimcileri başkalarından ayıran en önemli özelliklerden biri başladıkları işe bağlılıkları ve tükenmek bilmeyen bir azim sergilemeleri şeklinde ifade edilmektedir.

Düşünce gücü kullanımı ile büyüme sınırları zorlanmakta ve yaratıcı kabiliyetlerle uzun soluklu sorunlar çözülebilmektedir. Girişimci devamlı yeni icatlar ve fırsat kollamaları içerisindeyken arzularına ulaşmada ısrarcı ve azimli olmalıdır. Karşılaşılan ilk problem cesaretlerini kırılabilme ihtimali olsa da gösterecekleri yüksek gayret ile problemler halledilebilir (Değirmenci, 2005: 18).

Uzun soluklu başarılar yenilgilere ve sorunlara karşı koyma kapasitesiyle ve tehditlerden daha çok fırsatlara odaklanma ve onları değerlendirme gücüyle orantılı olarak gelişebilmektedir (Manz, 2003: 48).

1.2.1.4. Hırs ve Kararlılık

Girişimciler yeni bir iş kurarken hırslı olmaları kadar, hangi işi nasıl kuracakları ve neleri istedikleri konusunda da bilinçlidirler. Tüm planlarını gerçekleştirip, kovaladıkları fırsatları yakaladıkları anda vazgeçmeden tam bir kararlılıkla sürekli üzerinde fikir ürettiği konuları gerçekleştirmek için hareket eden kişi girişimcidir. Karşılaştığı krizler hırslı girişimciler için bir vazgeçiş değil bir fırsattır. İşinde kararlılık içerisinde olan bir girişimci sabit fikirli değildir, farklı fikirlere her zaman açıktır. Girişimci bu farklı fikirleri iyi bir değerlendirme tekniği ile ele alır ve ulaştığı fikirleri gerçekleştirmek için daha önceden verdiği kararlar doğrultusunda hareket eder (Bowman, 1999: 560).

1.2.1.5. Kendine Güven

Kendine güvenmek, girişimcilerin yeni bir iş etkinliğinde bulduklarında ve bu girişimlerdeki sorumluluğu yerine getirmelerini sağlayacak ve bu şekilde gereksinim duydukları becerilere sahip olduklarına dair inancı anlatır (Bowman, 1999: 561). Özgüveni yerinde olan girişimciler, kaynakları doğru şekilde ve doğru yerde değerlendirerek, sınırlı bir sermaye ve zamanı birleştirerek yeni girişimlerde bulunabilirler. Bu girdikleri zorlu girişimlerin üstesinden gelerek başarılı bir biçimde ilerleyebilirler. Bu noktada, bir insanın başarı elde etmesi için kendi kabiliyetlerine inanması şarttır. Girişimcinin güdülenmesi sağlayan özgüven, performansı da büyük şekilde etkileyebilmektedir. Girişimciler, faaliyetlerinde sürekli zorluklar ve belirsizliklerle karşılaşabilir. Bu zor şartlar ve yaşanan durumlar onların kendilerine güvenleri sayesinde kabiliyetlerinin gelişmesini sağlar (Hallak vd., 2011: 145). Buda, girişimcilerin önceden tasarladıkları amaçları doğrultusunda ilerleyerek girişimlerinde bulunmalarını ve başarıyı yakalamalarını mümkün kılar.

1.2.1.6. Fırsat Yönelimi

Girişimci insanlar genelde yeni ürünler ve hizmetler yaratmak için veya yeni pazarlar bulmak için tüm fırsatları değerlendirir. Bu kişilerde çevresindekilerden daha orijinal düşüncelerinin varlığı yanında yeni çözümler üretme konusunda da oldukça yeteneklidirler. Girişimcilerde bulunduğu koşullara hızlıca entegre olma ve alternatif bakış açıları ile olaylara bakma eğilimleri vardır. Girişimciler için fırsatlardan çıkarılacak

yaratıcı neticeler belli bir plan ve süreç dahilinde gelişmektedir (Cunningham ve Lischeron, 1991: 50-52). Bu süreç bir sorunun kabul edilmesi ve fırsatın fark edilmesi ile başlayıp, olayların ve problemlerdeki yansımaların fark edilmesiyle yeni bağlantılar kurularak sorunlar birer fırsata çevrilir (Kao, 1989: 14-15).

1.2.1.7. Başarı İhtiyacı

McClelland (1961) kuramında, başarı ihtiyacını bireylerin davranışlarının altındaki itici güç ve girişimci hareketlerini etkileyen önemli bir psikolojik etken olarak ileri sürmüştür. İnsanlar başarı elde etmek için büyük bir arzu içinde oldukları ve kendi gayretleri ile hedefledikleri şeylere ulaşmayı sevdiğini gözlenmektedir (Koh, 1996: 18). Nitekim, ekonomik büyüme, iktisadi ilerleme ve girişimlerin büyüebilmesi için kritik bir önemi olan başarı güdüsü, girişimciliğin en yaygın belirleyicilerinden birisidir (Pillis ve Reardon, 2007: 390).

Yapılan çalışmalarda, kişilerin tanınma ve fark edilme gereksiniminden ileri gelen başarı ihtiyacının (McClelland, 1961:18), girişimcilik eğilimi üstünde etkin olduğu görülmektedir. Başarı ihtiyacı fazla olan kişiler genellikle kişisel sorumluluk almaktan kaçmamakta ve makul riskleri üstüne alabilmektedirler. Bu durumun bir neticesi olarak da girişimciler kendi aldıkları kararların yarattığı etkiyi görmek için büyük bir istek duymaktadırlar. Lee (1997: 98) yüksek başarı ihtiyacının, insanların sorunlarla baş etmesinde ve mükemmelliği bulma çabası içinde olmasında değerli bir etken olduğunu düşünmektedir. Nathawat vd. (1997: 55-60) ise araştırmalarında, eksik başarı ihtiyacının eksik performans, eksik beklentiler ve fazla başarısızlık ile alakalı olduğunu saptamıştır. Kristiansen ve Indarti (2004: 75) gerçekleştirdikleri çalışmalarında, başarı ihtiyacı fazla kişilerin, girişimcilik eğilimlerinin de yüksek olduğunu belirlemişlerdir.

1.2.1.8. Risk Almak

Risk, bireylerin hayatlarında ciddi bir rol oynayarak, arzu edilmeyen neticelerle karşı karşıya kalma ihtimali olup ve bu ihtimalleri kullanan sayısal bir olgudur (Davidsson, 2010: 227). Başka bir tanıma göre ise risk, istenmeyen bir durum ya da etkinin gelişme ihtimalini belirtir (Balıkçı, 2009: 20). Risk almak ise, neticelerinin ne olacağını öngörmeden, bilinmeyen bir yerde veya bilinmeyen şartlarla kararlar almayı içermektedir (Wakkee vd., 2010: 2). Norton ve Moore (2006: 223) gerçekleştirdikleri

araştırmalarında, risk alma özelliğinin girişimcilerin önemli bir niteliği olduğunu ve girişimci insanların, girişimci olmayan insanlara göre, daha çok risk aldıkları ve gözleri kara olduklarını ifade etmişlerdir.

Girişimciler beş farklı yerde belirsizlik ve kayıplar yaşayabilir (Bird, 1995: 86);

- Finansal risk, belirsizlik ve kayıp
- Sosyal ve ailesel risk ve belirsizlik
- Duygusal ve fiziksel risk ve belirsizlik
- Kariyer ve gelecekteki işgücü becerisi belirsizliği
- Organizasyonel belirsizlik ve risk

Girişimcilik faaliyetlerinde de risk almaya yatkınlık demek, ekonomik yönden zarar tehlikesini ve sosyal yönden da başarısız olmayı göze almak demektir. Şüphesiz risk kavramı söylenince akla hemen ekonomik manada kayıplar ve kazançlar gelebilmektedir. Ancak gerçekleştirilen çalışmalarda ekonomik anlamdaki kayıpların yanı sıra, sosyal kayıpların da girişimciler açısından önemli olduğu ileri sürülmüştür. Girişimcilikte kişileri risk almaya yönlendiren ya da alıkoyan pek çok etken bulunmaktadır. Bu etkenler, insandan insana göre değişebildiği için bu faktörleri genellemek çok zordur. Mesela, insanın etrafındakilerinin (ebeveyn ve akrabaları) etkisi, yetişme şekli, aldığı eğitimler, kişisel iç dinamikleri ve kız veya erkek oluşu gibi etkenler riske girme eğilimini etkileyen faktörlerden bazıları arasındadır (Kayalar ve Ömürbek, 2007: 187).

1.2.1.9. Liderlik

Liderlik en kısa tanımı ile başkalarını etkileyebilme gücü ve sanatıdır (Çetinkaya Bozkurt, 2015: 32). Liderler bir grup bireyi belli bir amaç doğrultusunda planlı bir şekilde davranmaya yönelten kişilerdir (Koçel, 2010: 569). Bu nedenle girişimcinin çevresindeki beşeri ve fiziksel tüm kaynaklara bir amaç doğrultusunda liderlik yapmak oldukça önemlidir. Çevresinde iletişimde bulunduğu kişileri liderliği sayesinde etkilemesi gerekmektedir. Liderlik yalnızca girişimcilerde olması gereken bir özellik olmasa da bir girişimci de liderlik özelliği mutlaka olmalıdır. Pes etmemek, başarının peşinde koşmak, doğru kararlar almak ve çevresindeki tüm elemanları doğru davranışlara yönlendirmek lider girişimcide olması gereken özelliklerden bazılarıdır (Akpınar, 2009: 27).

1.2.2. Davranışsal ve Sosyal Özellikler

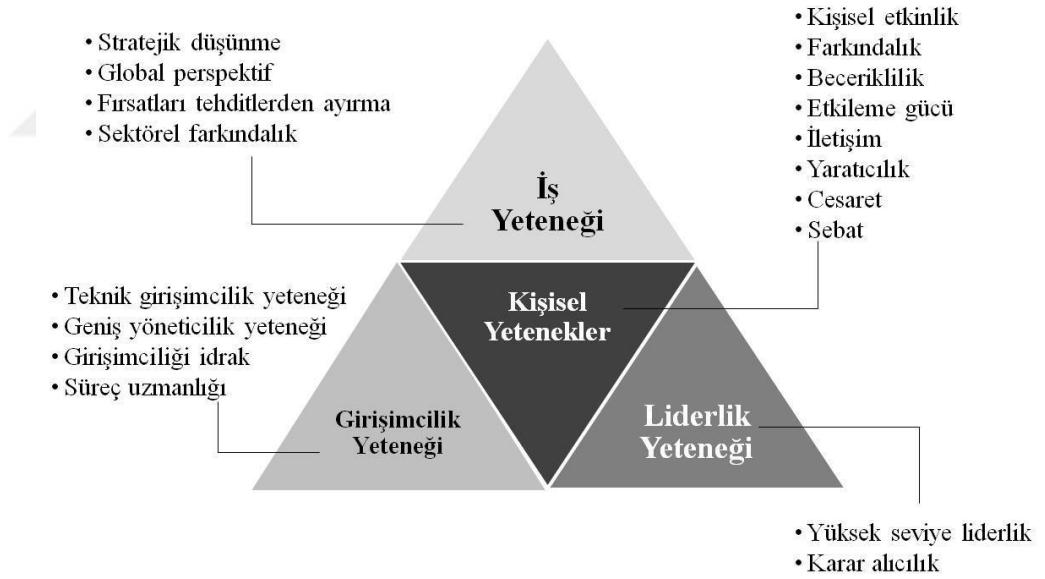
Girişimcilerde olması gereken davranışsal ve sosyal özellikler bir girişimcinin başarılı olması ve ilgi çekmesi için de oldukça önemli özelliklerdir. Bu özellikler aynı zamanda girişimcinin teknik ve yönetsel becerilerinin de alt yapısını oluşturmaktadır. Girişimci bulunduğu sosyal ortamda teknik ve yönetsel becerilerini kullanarak çevresinde iletişim etkinliklerinde bulunduğu herkesi hareketleri, tutumu, tavırları ve davranışları ile etkilemek mecburiyetindedir. Bu çalışma hayatındaki tüm birimlerle ilişkisinde olumlu bir yansımaya neden olacak ve yeni fırsatların yakalanmasına da öncülük edecektir. Hisrich (1998: 20)'in belirttiği girişimcilerde olması gereken davranışsal ve sosyal özellikler şöyle sıralanmaktadır (Sönmez ve Toksoy, 2014: 44);

- Sözlü iletişiminin kuvvetli olması
- Çevresel gözlemler konusunda davranışlarda bulunma
- Teknik yönetim bilgisine hakim olma
- Teknoloji kullanımının ve yenilik takibinin iyi olması ve teknolojiye değer vermesi
- Kişilerarası ilişkilere açık olma ve yapıcı davranma
- Bazı zamanlarda dinleyici olabilme
- Örgütlenme becerisinin yüksek olması
- Şebeke kurabilme kabiliyetlerinin olması
- Yönetim türlerini iyi bilmesi ve duruma göre hareket edebilmesi. Toplam Yönetime değer vermesi,
- Takım oyuncusu olabilme ve başkaları ile çalışabilme
- Amaçları ve Stratejileri belirlemede uzman olma
- Karar verme yetisinin gelişmiş olması
- İnsan ilişkilerinde başarılı olma ve insanlara güvenme ve eksikliklerini kabul etme
- Zor ve ağır şartlar altında çalışabilme ve sabırlı olmak.

- Pazarlama konusunda donanımlı ve tecrübeli olma
- Finans ve ekonomiyi iyi bilme
- Yönetim-Yönetim geliştirme ve Denetim konusunda uzman olma
- Sorunları çözmeye ileri görüşlü ve yapıcı olma

1.2.3. Girişimcide Olması Gereken Temel Yetenekler

Girişimcilerin kişisel, sosyal ve davranışsal özelliklerinin yanında bu özelliklerin bazılarının girişimcide bir yetenek halini alması oldukça önemlidir. Günümüz koşullarında, girişimci bulunduğu pozisyon gereği hem lider, hem yönetici, hem piyasa adamı, hem çalışan, hem de bir işverendir. Bu özelliklerin daha ayrıntılı olarak incelenmesi ile yapılan sentezlerde girişimcilerin yetenekleri dört temel başlıkta toplanmıştır. Bu temel yetenek grupları; iş yeteneği, kişisel yeteneği, liderlik yeteneği ve girişimcilik yeteneğidir (Sönmez ve Toksoy, 2014: 42-44).

Şekil 3: Girişimcilikte Dört Önemli Yetenek

Kaynak: <http://turtleinvestor888.blogspot.com/2009/07/entrepreneurship-requires-four-areas-of.html>,
Erişim Tarihi: 09.06.2019.

1.3. TÜRKİYE’DE GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK FAALİYETLER

Türkiye’de girişimciliğin geçmişten bugüne gelişimi incelendiğinde, ulaşılan nokta istenilen seviyelerde olmasa da, girişimciliği destekleyen kurum ve kuruluşların sayısının her geçen gün artması, girişimciliğin gelişmesi için yapılan faaliyetlerin daha çok yaygınlaşması ve gelişmesi, girişimciliğin gelişmesi adına verilen ekonomik desteklerin katlanarak artması oldukça önemli gelişmeler olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, girişimciliğin dünü, bugünü ve gelişmesi için yapılanlar ilgili başlıklar altında açıklanmıştır.

1.3.1. Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de girişimler ve girişimciler her zaman var olmuş ancak günümüzde kadar önem kazanması ve gerektiği değeri görmesi biraz zaman almıştır. Geçmişte girişimciliğin tarihsel gelişimi incelendiğinde farklı zaman dilimlerinde farklı şekilde gelişimler gösterdiği görülmektedir. Örneğin 1950 yıllarına kadar genellikle durağan bir yapısı olan girişimciliğin o dönemde sadece tüketici taleplerine zor cevap verdiği belirlenmektedir. Daha sonraki bir dönem ise girişimciliğin önemi fark edilmekle birlikte girişimciliği destekleyecek ve teşvik edecek yeterlilikte politikanın geliştirilememesi ve maddi sıkıntılar girişimciliğin önüne engel olarak çıkmıştır. 1980’li yıllardan sonra, özellikle Avrupa Birliği uyum süreci faaliyetlerinin başlaması ile birlikte girişimciliğin küresel ortamlarda ve uluslararası rekabet ortamlarında ne kadar önemli bir konuma sahip olduğu farkındalığı oluşmuştur (Küçük, 2005: 199). Girişimciliğin tarihsel gelişimi farklı çalışmalarda farklı zaman dilimlerine ayrılarak incelenmiş olsa da bu çalışmada iki dönem olarak girişimciliğin gelişimi incelenmiştir. Bunlar;

- Cumhuriyet öncesi dönemde girişimciliğin gelişimi
- Cumhuriyet sonrası dönemde girişimciliğin gelişimi

1.3.1.1. Cumhuriyet öncesi dönemde girişimciliğin gelişimi

Cumhuriyet dönemi öncesi zaman incelendiğinde girişimciliğin Türkiye’de niye istenilen düzeyde gelişemediği anlaşılır. İlk dönem Selçuklular ve Osmanlı Devleti zamanlarında bulunan ve yalnızca ekonomik açıdan değil, pek çok açıdan önemli

vazifeleri olan “ahilik” yapılanmasının Türki girişimciliğinin temeli açısından oldukça değerli bir yeri vardır. Geçmişte çok uzun zaman varlığını muhafaza eden faaliyetlerini sürdüren ahilik teşkilatı, Sanayi Devrimi ile birlikte cereyan eden ekonomik ve sosyal değişim ve yeniliklere uyum sağlamakta zorlanmış ve zamanla hayatta kalmaları imkansız hale gelmiştir. Çünkü 18. yy’ın sonlarındaki Avrupa kökenli ölçek ekonomisi, ucuz hammaddeye ulaşma, enerji, makine ve bunlarla birlikte kalite maliyetlerindeki düşüş önemli bir rekabet ortamı oluşturmuştur. Dolayısıyla talebe bağlı üretim faaliyetleri yürüten ahilik yapısı ve localar yeni ekonomik düzenle rekabet edemez olmuştur. 1838 yılı Ticaret anlaşması ile rekabet ortamına açılan iç pazarda esnaflar kendini bu ortamdan çekmişlerdir. ITO’nun hayata geçmesiyle neticelenen “Islah-ı Sanayi” faaliyetleri ile küçük ölçekli girişimlerin rekabet edebilirliğini yükseltecek önlemlerin alınmasına karar verilmiş ve ulusal sanayi ve girişimciler kurtarılmaya uğraşmıştır. Ancak istenilen neticeye ulaşılamamıştır (Özdemir vd., 2007: 180).

Diğer taraftan, Osmanlı Devleti zamanından beri Türk asıllı insanların ticarete çok fazla ilgilerinin olmaması ve üretim ticaret gibi girişimcilik faaliyetlerini genellikle yabancı asıllı vatandaşların gerçekleştirmesi girişimci Türk insanının gelişmesini de engelleyen nedenlerden görülmektedir. Bu dönemde Türk asıllı üreticilerin ve tüccarların oldukça az olduğu yapılan tespitlerdendir. Ancak azınlıkların pek çoğunun savaş vb. olaylarla ülkeyi terk etmesiyle Türk girişimcilerin ekonomik alanda yer almaya ve girişimlerde bulunmaya başladıkları görülmüştür (Ekin, 1989: 224-226).

1.3.1.2. Cumhuriyet ve sonrası dönemde girişimciliğin gelişimi

Bu dönemde girişimciliği üç dönemde incelemek durumu daha iyi anlamayı kolaylaştırmaktadır. Bu dönemler;

1. 1923-1950 yılları arasındaki dönem
2. 1950-1980 yılları arasındaki dönemi
3. 1980 yılından sonraki dönem

Cumhuriyet yeni kurulduğu dönemi de içine alan 1923-1950 yılları arasındaki dönemin ilk yıllarında kısa süreliğine piyasa ekonomisi tecrübesi yaşayan Türkiye 1929 yılında büyük bir ekonomik krize maruz kalmıştır. Bu krizle birlikte Türkiye’de Avrupa

ve Amerika’da olduğu gibi ekonomisinde devletçilik hakimiyeti oluşmuştur (Akalin, 2002: 107). Cumhuriyetin ilk zamanlarında girişimcilik için yetecek sermaye, bilgi ve teşebbüs kültürünün gelişmemesi gibi nedenler ekonomik alanda devletin öncülüğüne büyük ihtiyaç hissedilmiştir. Bu nedenle devlet ürünlerin üretimini kendisi sırtlanmıştır. Ayrıca Türkiye ekonomik ortamına birçok sayıda ve nitelikte girişimci yetiştirmek gayesiyle gayretler sürdürülmüştür.

Kamu bir taraftan özel teşebbüsleri ve girişimciliği teşvik edilmesini sağlarken, bir taraftan da var olan boşlukları doldurmak için kamu iktisadi teşekkülleri oluşturmaya başlamıştır. Bu dönemde devlet ekonomik manada hemen bir kalkınma ve büyüme sağlayabilmek hedefiyle yerli girişimciler grubunun oluşturulmasının mutlaka olması gerektiğini bilerek girişimcilerin desteklenmesi gayesiyle teşebbüslerde bulunulmuştur. Cumhuriyet kurulmadan dokuz ay kadar önce yapılan İzmir İktisat Kongresi’ndeki öne çıkan temel prensiplerden olan Türklerin girişimci taraflarının geliştirilmesi hedefiyle gerekli hususların yapılması ifadesi bu döneme de damga vurmuştur (Tokol, 2005: 26-30).

Girişimcilikte devletçilik ilkesinin bir sonucu olarak, 1933 ve 1935 Sanayi planlarının hayata geçirilmesi ile oluşturulan İktisadi Devlet Teşekkülleri’nin ekonomik yapıdaki payları yükselmiştir. Bu durum ile beraber, özel sektörde girişimciliğin teşvik edilmesinden asla vaz geçilmemiştir. Teşvik-i Sanayi Yasası, Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu, Sümerbank’ın hayata geçirilmesi bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir (Özdemir vd., 2007: 182).

1950 yılından sonra özel teşebbüsler eliyle kalkınma tercihi gerçekleştirilerek müteşebbis oluşturmak ve var olan girişimlere destek vermek politikası izlenmeye devam edilmiştir. Bu dönemde, verilen gayretlerin bir neticesi olarak Türk girişimciler grubu hayata geçmiştir. Fakat bu grubun hem üye sayısı hem de nitelikleri istenilen seviyelere ulaşamamıştır (Müftüoğlu vd., 1997: 13; Eyüboğlu, 2003: 19).

1950 ile 1980 yılları arası dönemin ilk zamanlarında, Türk girişimciliği yönünden oldukça durgun bir zaman yaşanmıştır. Ancak bu dönemin geçmesi ile birlikte, girişimciliğe verilen destekler çoğalmış, ekonomik bir gelişme yaşanmış ve Türkiye nüfus açısından da kişi başına düşen gayri safi yurt içi hasıla açısından da büyümüştür (Özdemir vd., 2007: 182).

Türkiye için girişimciliğin asıl değer kazandığı ve müthiş gelişmelerin yaşandığı dönem 1980’li yıllardan sonra yaşanmaya başlamıştır. 24.01.1980 tarihli kararla beraber yapısal bir dönüşümün içerisine giren Türkiye, bu tarihten sonra piyasa ekonomisine geçmiş ve bu geçişin gereği olarak da girişimciliği ve girişimcilere öncelik vermeye başlamıştır (TUGİAD, 1993: 20). Bu yıllardan sonra geliştirilen tüm kalkınma planları ve orta vadeli programlarda girişimciliğin geliştirilmesi adına desteklenmesinin gerekliliği ifade edilmiştir (Saçkesen, 2004: 82). 1990 ve sonrasında özel girişimciliğin artış hızında önemli bir artma görülmüş ve girişimciliğe verilen destek ve teşvikler çoğalmıştır (KOSGEB, 2019).

1.3.2. Türkiye’de Girişimciliğin Genel Durumu

Türkiye’de girişimcilik kültürü geçmişe oranla sürekli artmakta ve girişimci sayıları her geçen gün yükselmektedir. Ancak uluslararası alanda ve özellikle gelişmiş ülkelerin girişimcilik rakamları ile kıyaslandığında hak ettiği noktada olmadığı gözlenmektedir.

Türkiye’de girişimciliği özendirmek, devamlılık arz eden bir iktisadi büyüme sürecinde kendi işini kurma yeteneği olan girişimcileri ön plana çıkartarak bu olaya katkı sağlayabilmek hedefi ile her yılın mart ayının ilk haftası “Girişimcilik Haftası” olarak kutlanmaktadır. TÜİK’de bu doğrultuda girişimcilik istatistikleri yayınlanmakta ve Türkiye’de ki girişimciliğin durumuna dikkat çekmektedir.

Tablo 2: Yeni Doğan İşveren Girişimlerin Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör Adı	2017 Yılı Oranı(%)
Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	0,8
Madencilik ve Taşocakçılığı	0,2
İmalat	13,5
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve İyileştirme	0,3
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	0,3
İnşaat	11,0
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	31,6
Ulaştırma ve Depolama	10,7
Konaklama ve Yiyecek hizmet faaliyetleri	11,0
Bilgi ve İletişim	1,3
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	0,5
Gayrimenkul Faaliyetleri	1,8
Meslek, Bilimsel ve teknik faaliyetleri	6,1
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	2,5
Eğitim	1,1
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	1,3
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme ve Spor	0,9
Diğer Hizmet Faaliyetleri	5,1

Kaynak: TÜİK, 2019

Tablo 2'deki Türkiye'de girişimcilik ile ilgili 2015-2017 dönemindeki istatistiksel veriler incelendiğinde; 2017'de işveren girişimlerden yeni doğanların oranı % 13,9 olduğu bu girişimlerin olduğu sektörlerden % 31,6 ile toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı sektöründe olduğu görülmektedir. Arkasından girişimciler % 13,5 oranla imalat sektöründe, % 11,0 oranla da inşaat sektöründe girişimcilik faaliyetlerinde bulunmuştur. İşveren girişimlerin 2017'de doğanlardan % 71,7'si ferdi mülkiyetli işyerleri olduğu bunların istihdam oluşturmadaki oranlarının ise % 56,9 olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Yıllara Göre İşveren Girişimlerin Doğum ve Ölüm Göstergeleri

	Oran (%)
2015 yılında işveren girişimlerin ölüm oranı	10,9
2015 yılında ölen girişimler sebebi ile kaybolan istihdam oranı	3,4
2016 yılında doğan işveren girişimlerin 2017'de hayatta kalanların oranı	82
2016 yılında yeni doğan girişimlerin 2017'de hayatta kalanların istihdam oranı	83
2017 yılında işveren girişimlerin doğum oranı	13,9
2017 yılında yeni doğan işveren girişimlerin istihdam oluşturma oranı	4,6

Kaynak: TÜİK Girişimcilik 2015-2017 Haber Bülteni.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30847>, Erişim Tarihi: 08.06.2019.

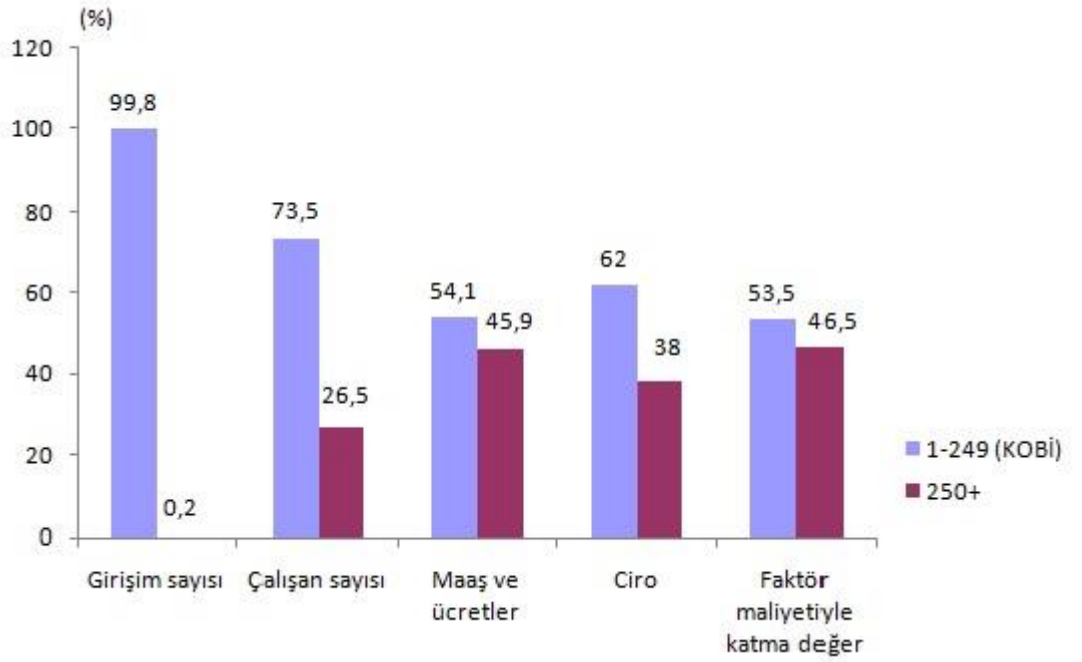
Tablo 4: Eğitim Seviyelerine Göre Tarım Dışı Sektörlerdeki Girişimcilerin Yıllara Göre Oranları

Eğitim Seviyesi	2014 (%)	2015 (%)	2016 (%)	2017 (%)
Okuma Yazma Bilmeyen	0,1	0,2	0,3	0,2
Okuma yazma bilen ancak bir okul mezunu olmayan	0,9	1,0	0,7	0,5
İlkokul	31,8	29,3	28,6	28,3
İlköğretim, Ortaokul ve dengi okullar	16,2	16,4	14,5	15,8
Genel Lise	15,0	15,5	16,6	14,9
Lise dengi meslek lisesi	11,3	11,2	11,5	11,7
Üniversite	24,6	26,4	27,8	28,5
Toplam	100	100	100	100

Kaynak: TÜİK, 2019

Tablo 4 incelendiğinde; eğitim seviyesine göre tarım dışı sektörlerin toplamında girişimci olarak işveren durumda olan kişilerden ilköğretim mezunu olanların payı 2014 yılında % 31,8’den, 2017 yılında bu oran % 28,3’e düşmüştür. Üniversite mezunlarından girişimci işverenlerin 2014 yılında % 24,6’lık bir payları bulunurken, 2017 yılında % 28,5’e yükseldiği görülmüştür. 2017 yılında girişimci işverenlerden en yüksek payın üniversite mezunları olduğu görülmektedir. Bu olayda üniversite mezunlarının aldıkları eğitimlerin girişimciliğe cesaret ederek riske girme ihtimallerini artırdığı ve kendilerine güvenlerinin artması şeklinde açıklandığı gibi kendi mesleği ile alakalı istediği bir alanda çalışamayan üniversite mezunlarının kendi işini kurarak işveren bir girişimci pozisyonuna dönüştüğü şeklinde de yorumlanabilir.

Türkiye’de Girişimciliğin genel durumu incelendiğinde yeni gerçekleştirilen girişimlerin % 99, 8’inin KOBİ girişimciliği olduğu görülmektedir. Ülkemizde KOBİ, ilgili yönetmeliğinde 250 çalışandan az personel istihdam yapan ve yıllık net satış cirosu ya da mali bilançosundan biri 40 milyon TL’sini aşmayan küçük ve orta ölçekli işletme girişimi olarak isimlendirilmektedir. KOBİ girişimciliği rakamları ve KOBİ’erin sayısal değerleri incelendiğinde, Türkiye’de KOBİ girişimciliğinin oldukça önemli bir girişimcilik olduğu görülmektedir. TÜİK’in 2016 yılında açıkladığı KOBİ istatistikleri haber bülteninde açıkladığı 2014 yılı girişimlerinde bazı göstergeler Şekil 4’te sunulmuştur (TÜİK, 2016).

Şekil 4: Türkiye’de 2014 Yılı Girişimcilik Göstergeleri

Kaynak: TÜİK, 2016 İstatistikler KOBİ Haber Bülteni

Şekil 4 incelendiğinde, 2014 yılı girişim sayıları incelendiğinde % 99,8’inin KOBİ girişimciliği, % 0,2’sinin büyük ölçekli işletme girişimi olduğu görülmektedir. Çalışan sayısına göre rakamlar değerlendirildiğinde; KOBİ’ler çalışanların % 73,5’ini istihdam ederken Büyük ölçekli işletmeler % 26,5’ini istihdam etmekte ve neredeyse KOBİ’ler büyük işletmelere göre üç kat daha fazla personel çalıştırmaktadır. Yıllık Ciro oranları incelendiğinde KOBİ’lerin cirosunun büyük işletmelerin cirosunun iki katı olduğu gözlenmektedir. KOBİ’ler katma değer açısından da oldukça etkindir. Katma Değerin % 53,5’ini karşılamaktadırlar.

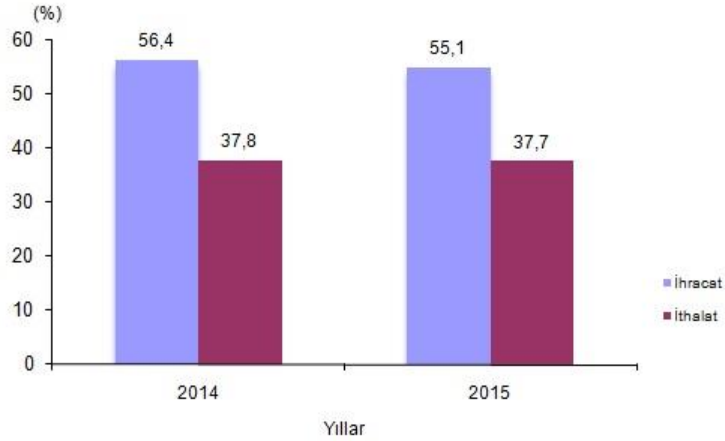
KOBİ’lerin Türkiye Ekonomisi açısından önemi ve ekonomideki payının daha iyi anlaşılması için Tablo 5’in incelenmesi oldukça önemlidir.

Tablo 5: KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Payı

	Bulunma Oranı (%)
Toplam işletmelerdeki Oranı	%99,9
KOBİ'lerin toplam mal ve hizmet satın alımları içerisindeki payı	%65,5
KOBİ'lerin üretim değerindeki payı	%56,2
KOBİ'lerin maddi mallara ilişkin brüt yatırımdaki payı	%53,2
KOBİ'lerin çalışanlar sayısı içerisindeki payı	%75,8
Toplam katma değerdeki Payı	%55
Toplam satışlardaki Oranı	%65,5
İthalattaki Oranı	%39,9
Toplam yatırımlardaki Oranı	%50
İhracattaki Oranı	%59,2
Ar-Ge Harcamalarındaki Payı	% 17,7
İnternet Erişimine Sahip KOBİ Oranı	% 93,5
KOBİ kredilerinin bankacılık sektörü toplam krediler içerisindeki payı	%26

Kaynak: KOSGEB, “2015-2018 Kobi Stratejisi ve Eylem Planı (KSEP)”, Ankara, 2015. s. 13, http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/IcTlw+KSEP_Dokumani_20152018_10_08_15_YPK_ONAYLI.pdf, Erişim Tarihi: 31.05.2019.

Tablo 5'e göre; KOBİ'leri üretimde, ihracatta, toplam satışlarda, ithalatta, kullandıkları krediler açısından Türkiye'de oldukça yüksek değerlere sahiptir. KOBİ'lerin özellikle ihracat ve ithalat oranları incelendiğinde ülkemiz ekonomisi ve girişimciliğin önemi açısından büyük bir rolünün olduğu gözlenmektedir.

Şekil 5: Girişimcilerin (KOBİ) İthalat ve İhracat Göstergeleri

Kaynak: TÜİK, 2016 KOBİ Haber Bülteni İstatistikler, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21540>, Erişim Tarihi: 31.05.2019.

KOBİ'ler 2014 yılında ihracatın % 56,4'ünü karşılamaktayken 2015 yılında bu oran % 55,1'e düşmüştür. KOBİ'ler ihracatlarının % 49'unu Avrupa Birliği ülkelerine

gerçekleştirmişlerdir. % 34,5'inin Asya Ülkelerine yaparken ihracat ettikleri ürünlerin % 92,3'ü imalat sanayi ürünleri olduğu tespit edilmiştir. 2015 yılı ihracatında giyim eşyası sektörünün payı ise % 16, tekstil ürünlerinin payı % 10,1, ana metallerin payı ise % 9,2 olarak gerçekleşmiştir. Bu noktada uluslararası pazarda rekabet edebilmek için küçük ve orta dereceli işletme girişimciliğinin ne kadar önemli olduğu görülmektedir (TÜİK, 2016).

1.3.3. Türkiye’de Girişimciliğinin Geliştirilmesine Yönelik Kuruluşlar

Türkiye’de girişimciliğinin gelişmesi için gerçekleştirilen etkinlikler, 1980 yıllarında önemli bir biçimde gündeme gelmiş ve çalışmalar başlatılmıştır. Ardından 1990 yıllarında önemli bir hareketlenme başlamıştır. 2000 yıllarına gelindiğinde ise girişimciliği destekleyen ve teşvik veren birçok kurum ve yapı meydana gelmiştir. Artık girişimcilik her türlü stratejik belgede, planlamalarda ve programlara dahil edilmeye ve geliştirilmesi için tedbirlerin alınması ve çalışmaların başlatılması hedeflenmektedir. Girişimciliğinin ifade edildiği plan ve programlar şu şekildedir (Sönmez ve Toksoy, 2014: 47-48);

- Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013
- Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018
- Sivil Toplum kuruluşları eğitim planları
- Orta vadeli Program 2013-2015
- Orta vadeli Program 2014-2016
- Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi 2011-2014
- KOSGEB KOBİ Stratejisi ve Eylem Planları

Girişimciliği geliştirmek için faaliyet yürüten, dünyada ve bölgesel olarak etkinlikler içerisinde bulunan ve girişim ve girişimcilere destek veren çok sayıda kurum, kuruluş ve organizasyon bulunmaktadır. Yurtdışı organizasyonlar aracılığı ile Türkiye’de girişimciliğinin gelişmesi adına faaliyetler yürütenler ile doğrudan doğruya Türk menşeli kurum ve kuruluşlar arasında öne çıkanlar şöyle sıralanmıştır (Öktem vd., 2007: 53; Propars Blog, 2019);

- KOSGEB ve KOSGEB’in Genel Kurulu’nu Oluşturmaları açısından TOBB, TESK, TOSYÖV, TÜBİTAK, MPM

- Avrupa Birliği İş Geliştirme Merkezleri Ağı (ABİGEM)
- Avrupa Yatırım Bankası (EIB)
- Avrupa Bilgi Merkezi (EIC)
- Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (UNIDO)
- Uluslararası KOBİ Ağı (INSME)
- EUREKA (Avrupa Araştırma Ve Koordinasyon Ajansı)- Türkiye
- TTGV: Türkiye’de girişimciliğin geliştirilmesine dair teknolojik destekler vermektedir.
- Türkiye Kalkınma Bankası, Halkbank, Kredi Garanti Fonu İşletme, Araştırma A.Ş KOBİ A.Ş.: Girişimcilere finansal destek sunmaktadır.
- MEK-SA Vakfı: Kadın girişimcilerin geliştirilmesi kapsamında çalışmalar yürütmektedir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlıdır.
- Girişimcilik Konseyi ve Girişimcilik Ağı: Girişimciliğin internet ortamında gelişimi ve geniş bir kesime duyurma amaçlı faaliyet yürütmektedir.
- İş Geliştirme Merkezleri (İŞGEM)
- Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV)
- Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkezi Birliği (TESKOMB)
- Türk Eximbank
- Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB)
- Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP)
- Kalkınma Ajansları
- İŞKUR
- Üniversite Girişimci Destekleme Programları

1.3.4. Türkiye’de Girişimciliğin Desteklenmesine Yönelik Faaliyetler

Bir fırsatın oluşturulup uygun olan kaynaklar tercih edilerek yenilik içeren bir düşünceye dönüştürülmesi aşamalarını belirten girişimcilik hem geri kalmış hem gelişmekte olan hem de gelişmesini tamamlamış ülkeler açısından oldukça önemlidir. Çünkü girişimcilik, geri kalmış toplumların yapılanabilmesinin, gelişmekte olan toplumların gelişimlerini sürdürebilmelerinin ve gelişmiş toplumların ise gelişiminin devamlılığı ve canlılığı için gerekli bir olgudur (Naktiyok, 2004: 25).

Gelişmekte olan bir ülke konumunda olan Türkiye’de de girişimciliğe verilen değer son zamanlarda daha iyi fark edilmeye başlanmıştır. Son yıllarda Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK), Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) gibi kurumlar girişimciliğin gelişimi için önemli teşvikler sunmaktadır. Bununla beraber bu teşviklerin pek çoğu üniversitelere verilmektedir. Çünkü girişimcilik kültürünün ve eğiliminin yükseltilmesinde üniversitelerin önemli bir rol ve sorumluluğu bulunmaktadır. Özellikle yaşadığımız çağda teorik bilgilerin yanı sıra iş dünyası ile düzenli bir iş birlikteliği içerisinde olmak üniversiteler için önemli bir gereklilik haline gelmiştir. Bu doğrultuda üniversite girişimciliği, akademik girişimcilik olguları öne çıkmaya başlamıştır (Marangoz, 2016: 83-84). Bilgi toplumlarının merkezinde olan üniversiteler, zamanımızda birbirlerini destekleyen ortaklığa dayalı ve uzun vadede stratejik işbirlikçiliğini benimseyebilmektedirler (Gaffikin ve Morissey, 2008). Üniversiteler bu fonksiyonları ile girişimciliği teşvik edici proje, seminer, uygulama vb. etkinliklerin içinde bulunmak niyetiyle birbirleriyle sürekli rekabet etmektedirler. Böylece girişimciliğin gelişmesini sağlayan uygulamalara katılımlar çoğalmaktadır (Hancıoğlu ve Tekin, 2018: 216).

Çağımızın derinleşmiş rekabet alanında değişen örneklemelerin takibi üniversiteler için oldukça önem teşkil etmektedir. Bu değişme ve gelişme aşamalarında önemli bir hal alan girişimcilik konusu ile ilgili üniversiteler kendi içlerinde birtakım faaliyetler yürütmektedirler. Üniversitelerin bazıları fakültelerinde girişimcilik derslerini programlarına dahil ettikleri gözlenmektedir. Bu durumla beraber girişimcilik ile ilgili seminerler yapılmakta ve öğrencilerin katılması için her türlü desteklerde bulunmaktadır. Bazı özel üniversiteler başta olmak üzere girişimcilik alanında

lisansüstü programlar üniversitelerin lisansüstü programlarına dahil olmuştur. Bunun yanında girişimcilik kültürünün gelişimi ve gerekli özendirme çalışmaları hususunda sanayi ile birliktelikler yapılmakta, akademisyenler firmalar oluşturmakta, ülke dışında kampüsler kurulmakta, kuluçka merkezleri hayata geçirilmektedir. Girişimciliğin ne kadar önemli olduğunun fark edilmesiyle beraber üniversitelerin kendi içlerinde yaptıkları faaliyetlerin yanı sıra girişimcilik eğilimlerinin yükselmesine yönelik olarak TÜBİTAK en başta olmak üzere pek çok kurum tarafından üniversitelere sunulan destek ve teşvikler de ivme kazanmaya başlamıştır (Hancıoğlu ve Tekin, 2018: 217).

TÜBİTAK Girişimcilik ve Sanayi Destek Programları desteklerini şöyle sıralamak mümkündür (Ankara Sanayi Odası, 2016: 61);

- Teknogirişim Sermaye Desteği Programı (BiGG)
- Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Ağları ve Platformu Kurma Girişimi Projeleri (İŞBAP)
- TÜBİTAK Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
- Proje Pazarları Destekleme Programı
- TÜBİTAK KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı
- TÜBİTAK Öncelikli Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projelerini Destekleme Programı
- Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı
- Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Destek Programı
- Girişim Sermayesi Destekleme Programı (GİSDEP)
- TÜBİTAK Patent Destek Programı
- Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
- Öncül Ar-Ge Laboratuvarları Destekleme Programı
- Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı
- Girişimcilik ve Yenilikçilik Yarışmaları Programı

- Girişimcilik ve Yenilikçilik Eğitim ve Araştırma Faaliyetlerini
- Destekleme Programı
- TÜBİTAK Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
- Maliye Bakanlığı Ar-Ge İndirimi

Bu noktada üniversitelerin girişimcilik potansiyelini yükseltici en ciddi ve güncel proje TÜBİTAK vasıtasıyla yapılan Uygulamalı Girişimcilik Kampüsü Projesi (UGKP)'dir. Bahsedilen bu proje üniversitelerde girişimcilik ve yenilikçilik farkındalığını geliştirerek başarılı ve yenilikçi düşüncelerin en erken zamanlarda hayat bulmasını hedeflemektedir. Bu uygulamalar girişimciliğin geleceği olan aktörlerin yani üniversiteli genç öğrencilerin henüz eğitim aşamasındayken “girişimci ve yenilikçi” yaklaşımlara yönelimlerini gerçekleştirmek adına önem teşkil etmektedir. Bu doğrultuda 2014'de üniversitede eğitim gören öğrencilerin ve akademisyenlerin girişimcilik eğilimlerini arttırmaya dair girişimcilik sertifika programı hayata geçirilmiştir (TÜBİTAK, 2013). Bu Girişimcilik Sertifika Programı sadece üniversitede eğitim alan ve kayıtlı öğrenciler ile akademisyenlerin yararlandığı spesifik bir programdır (TÜBİTAK, 2015). Bu program ile ilk olarak 2014'de 48 başvurudan 14'ü destek bulmuştur. 2015'de yapılan ikinci bir çağrı ile 35 üniversite destek kapsamına alınmıştır. Girişimcilik eğiliminin ve potansiyelinin çoğaltılması anlamında gerçekleştirilen bu program, üniversitelerde girişimcilik ve yenilikçilik algısının oturması yönünden oldukça değerli bir fırsat yaratmaktadır. Bu program, genç girişimci adaylarının insan kaynağının varlığının bilincine varması ve aldıkları teorik bilgileri kendi becerileri ile bütünleştirerek yaratıcılıklarını ortaya koymaları için önemli bir fırsat sunmaktadır (Hancıoğlu ve Tekin, 2018: 217).

TÜBİTAK Akademik ve Kamu Destek Programları (Ankara Sanayi Odası, 2016: 61)

- Üniversitelerin Araştırma ve Geliştirme Potansiyelinin Artırılmasına Yönelik Destek Programı
- Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı
- Hızlı Destek Programı
- Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı

- Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı
- Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı
- Uluslararası Bilimsel Araştırma Projelerine Katılma Programı (UBAP)
- Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı
- Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı
- Başlangıç Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı
- Kariyer Geliştirme Programı
- Konuk veya Akademik İzinli (Sabbatical) Bilim İnsanı Destekleme Programı
- Uluslararası Deneyimli Araştırmacı Dolaşımı Destek Programı

TÜBİTAK dışında KOSGEB’de girişimciliğin artması için birçok faaliyet ve program geliştirmektedir. Bu programlar sayesinde Türkiye’deki girişimci sayısının çoğalması amaçlanmaktadır. KOSGEB girişimcilik sahasında yaptığı eğitim destekleme faaliyetlerini bazı programlar eşliğinde gerçekleştirmektedir. Bu programların istatistiksel göstergeleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: KOSGEB Girişimcilik Eğitim ve Destekleme Göstergeleri

Performans Göstergeleri	2014*	2016**	2017**	2018**	2019**	2020**
Düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Eğitim Programı sayısı.	227	240	255	270	285	300
Düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Eğitim Programlarını tamamlayarak sertifika alan girişimci adayı sayısı.	6.454	6.500	6.750	7.000	7.500	8.000
Yeni Girişimci Desteği’nden yararlanan işletme sayısı.	10.199	10.000	10.200	10.500	10.750	11.000
Eko girişimciliğin özendirilmesine yönelik uygulamaya alınacak destek programından faydalanan işletme sayısı.	-	-	10	10	10	10
Uygulamalı Girişimcilik Eğitim Programı sayısı.	30	30	30	30	30	30
Yeni Girişimci Desteği’nden yararlanan özel hedef gruplarında yer alan girişimci sayısı.	480	600	600	600	600	600
Girişimciliğin geliştirilmesi amacıyla özel-kamu sektörleriyle yapılan işbirliği sayısı.	-	1	1	3	3	3
Girişimcilik portalının oluşturulması.	-	-	+	-	-	-
Yeni Girişimci Desteği’nden yararlanan işletmelerin hayatta kalma oranı. (%)	%83	%85	%85	%85	%85	%85

Not: (*) Gerçekleşmiş, (**) Hedeflenen, Kaynak: KOSGEB, 2015, s. 61.

1.3.5. Türkiye’de Girişimcilik Desteklerinin Ekonomik Tutarları

Türkiye’de girişimcilere birçok kurumun destek verdiği görülmektedir. Bu destek vere kurumlardan en etkin ve kurumsal olanı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)’dir. KOSGEB çalışmalarını Sanayi ve Ticaret bakanlığı bünyesinde sürdüren bir kuruluş olarak mevcut ve potansiyel girişimcilere düzenli destek programları geliştirmekte ve teşvikler oluşturmaktadır. KOSGEB’in girişimciler için iki farklı program altında çeşitli destekler vermektedir. Girişimciliği Geliştirme Destek Programı ve Girişimcilik Destek Programlarında verilen desteklerin ekonomik tutarı Tablo 7- 8-9 ve 10’da ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir.

1.3.5.1. Yeni Girişimci Programı

Yeni girişimci programında verilen destek programı kapsamında geleneksel girişimci desteği kapsamında gerçek kişi ve sermaye şirketi statüsündeki işletmelere verilecek destekler ve performans dönemlerine göre verilecek destekler Tablo 7’ de gösterilmiştir

Tablo 7: Geleneksel Girişimci Desteği Programı Kapsamındaki Faaliyet Konuları

	Gerçek kişi statüsünde kurulmuş olan işletmeler	Sermaye şirketi statüsünde kurulmuş olan işletmeler
Kuruluş Desteği	5.000 TL	10.000 TL
	1. Performans Dönemi Toplam prim gün sayısı	2. Performans Dönemi Toplam prim gün sayısı
Performans Desteği**	- 180-539 olan işletmeye 5.000 TL, - 540-1079 olan işletmeye 10.000 TL, - 1080 ve üstü olan işletmeye 20.000 TL	- 360-1079 olan işletmeye 5.000 TL, - 1080-1439 olan işletmeye 15.000 TL, - 1440 ve üstü olan işletmeye 20.000 TL

Kaynak: KOSGEB, 2019. <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/6835/girisimciligi-gelistirme-destek-programi>, Erişim Tarihi: 06.06.2019.

Bu program doğrultusunda, kurulum desteği kapsamında geri ödemesiz olarak gerçek kişi statüsünde ve başvuru tarihi itibarıyla son bir yıl içerisinde hayat geçirilmiş olan işletmelere destek verilmektedir. Asgari prim gün sayısına ulaşan işletme için girişimcinin; genç, kadın, engelli, gazi veya birinci derecede şehit yakını olması durumunda her bir performans döneminde belirlenen tutarlara 5.000 TL eklenir.

1.3.5.2. İleri Girişimci Desteği

Kuruluş desteği kapsamında geri ödemesiz olarak gerçek kişi statüsünde ve başvuru tarihi itibarıyla son bir yıl içinde hayata geçirilmiş olan ‘‘İleri Girişimci Programı Kapsamında işletmelere destek verilmektedir.

Tablo 8: İleri Girişimci Programı

	Gerçek kişi statüsünde kurulmuş olan işletmeler	Sermaye şirketi statüsünde kurulmuş olan işletmeler
Kuruluş Desteği	5.000 TL	10.000 TL
	1.Performans Dönemi* Toplam prim gün sayısı	2. Performans Dönemi* Toplam prim gün sayısı
Performans Desteği**	- 180-539 olan işletmeye 5.000 TL, - 540-1079 olan işletmeye 10.000 TL, - 1080 ve üstü olan işletmeye 20.000 TL	- 360-1079 olan işletmeye 5.000 TL, - 1080-1439 olan işletmeye 15.000 TL, - 1440 ve üstü olan işletmeye 20.000 TL

Kaynak: KOSGEB, 2019. <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekler/6312/girisimcilik-destekleri>, Erişim Tarihi: 06.06.2019.

Tablo 9: İleri Girişimcilik Alt Faaliyetler Destek Programı

İleri Girişimci Makine Teçhizat ve Yazılım Desteği	Destek Tutarı	Destek Oranı*
Düşük Orta-Düşük Teknoloji Derecesi	100.000TL	% 75
Orta Yüksek Teknoloji Derecesi	200.000TL	
Yüksek Teknoloji Derecesi	300.000TL	
İleri Girişimci Mentörlük, Danışmanlık ve İşletme Koçluğu Desteği	10.000TL	% 75

Kaynak: KOSGEB, 2019. <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekler/6312/girisimcilik-destekleri>, Erişim Tarihi: 06.06.2019.

1.3.5.3. Girişimcilik Destek Programı

Bu programın hedefi, iktisadi kalkınma ve istihdam problemlerin çözümünün temel etkeni olan girişimciliğe destek verilmesini, yaygınlaşmasını ve başarılı girişimlerin hayata geçirilmesini sağlamaktır.

Tablo 10: Girişimcilik Destek Programı

DESTEK UNSURU		ÜST LİMİTİ (TL)	DESTEK ORANI (%) (1.ve 2. Bölge)	DESTEK ORANI (%) (3., 4., 5. ve 6. Bölge)
İşletme Kuruluş Desteği	Geri Ödemesiz	2.000	60 Kadın Girişimciye %80 uygulanır.	70 Kadın Girişimciye %90 uygulanır.
Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat, Ofis Donanım ve Yazılım Desteği		18.000		
İşletme Giderleri Desteği		30.000		
Geri Ödemesiz Destekler Toplamı		50.000		
Sabit Yatırım Desteği	Geri Ödemeli	100.000		

Kaynak: <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/1231/girisimcilik-destek-programi>, Erişim Tarihi: 06.06.2019.

Girişimcilik Destek programında;

- İşletme kurulum giderleri için geri ödemesi olmadan 2.000 (iki bin) TL destek verilmektedir.
- Kuruluş Dönemi Makine, Teçhizat desteği doğrultusunda, işletmenin kuruluş zamanından itibaren 2 yıl içerisinde satın alınan donanımlar için geri ödemesi olmayacak şekilde üst limiti 18.000 TL destek verilmektedir.
- İşletme Giderleri Desteği kapsamında, işletmenin kuruluş tarihinden itibaren iki yıl içinde geręekleřen yer kirası ve çalışan net ücretlerine dair olarak, aylık azami 5000 TL ve toplam olarak geri ödemesi olmadan 30.000 TL destek verilmektedir.
- Sabit Yatırım Desteği kapsamında, işletme kurulma zamanından itibaren iki yıl içerisinde alınan donanım için geri ödeme yapılacak şekilde 100.000 TL destek verilmektedir.

1.3.5.4. BİGG- Bireysel Genç Girişimci Destek Programı (Teknogirişim Sermaye Desteği Programı)

Bireysel Genç Girişimcilere destek veren bu program Türkiye’de nitelikli girişimciliğin özendirilmesi ve teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. Bu program ile girişimciler vasıtasıyla ulusal ve uluslararası piyasa ve pazarlarda rekabet gücü yüksek, yenilikçi, teknoloji seviyesi yüksek ürün ve süreçleri geręekleřtirebilen teknoloji tabanlı

başlangıç firma ve işletmelerin hayata geçirilmesi hedeflenmektedir. Program vasıtasıyla genç girişimcilere verilen destek miktarı şu şekildedir (Ankara Sanayi Odası, 2016: 63);

- Teminat alınmaksızın geri ödemesiz (hibe) olarak verilecek teknogirişim sermaye desteği en fazla yüz elli bin (150.000) TL'dir. Bu tutarın proje desteği üst sınırı yüz on bin (110.000) TL ve sermaye desteği üst sınırı kırk bin (40.000) TL'dir.

- Teknogirişim sermaye desteği üst sınırları Bilim Kurulu tarafından yükseltilebilmektedir.

- İş planına, destek kararının alındığı zamanda geçerli Bilim Kurulu kararı ile alınmış olan teknogirişim sermaye desteği üst sınırı destek aşamasında uygulanır.

1.3.5.5. Girişimcilik Destekleri Veren Diğer Kuruluşların Destek Tutarları

KOSGEB ve TÜBİTAK dışında girişimcilere destekte bulunan ve kredi, hibe şeklinde teşvikler veren birçok kurum ve banka bulunduğu gibi konumuz gereği özellikle kadınların girişimciliğini destekleyen bazı spesifik kuruluşlar bulunmaktadır. Bunlar:

- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Girişimcilik Destek Tutarları: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı vasıtasıyla verilen kadın girişimci kredisi 15.000 TL'dir. 18 yaşını doldurmuş ve el sanatları, tarımsal ve yöresel üretimler gerçekleştirmek isteyen her kadın girişimci bu krediyi alıp kullanabilmektedir (SYDV, 2019).

- KAGİDER Kadın Girişimciler Derneği Girişimcilik Destek Tutarları: Kadın Girişimci merkezleri olarak 20 yaşını doldurmuş kadın girişimcilere Avrupa Birliği Aktif İşgücü Programı Kapsamında İŞKUR'dan toplam 74.500 € tutarındaki desteği dağıtmaktadır. Bu proje kapsamında iş fikri olan kadınların iş fikirleri değerlendirilip girişimci adaylarına eğitim verilmektedir (KAGİDER, 2019).

- Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı Girişimcilik Destek Tutarları: Kadın emegini değerlendirme vakfı vasıtasıyla verilen mikro kredi biçiminde sunulan Maya Mikro Ekonomik Destek İşletmesi'dir. Girişimcilere verilen bu destekler dönemine göre, işletmenin özellikleri, giderleri, masrafları ve ihtiyaçlarına bağlı olarak 800 ile 1000 TL arasında değişmektedir. Fakat bu destekler bir hibe değil, 6-12 ay geri ödemeli kredi şeklinde verilmektedir (KEDV, 2019).

- Kadın Girişimciler Kurulu Girişimcilik Destek Tutarları

- Grameen Mikro Finans Programı Girişimcilik Destek Tutarları:Türkiye’de önemli bir atılım olarak görülen ve şu ana kadar çok fazla kadın girişimcinin faydalanmasına neden olan Grameen Mikro Finans kapsamında 1.000 TL bütünüyle faizsiz kredi almak isteyen ev kadınları, kurdukları arkadaş grupları ile gerekli eğitimleri aldıktan sonra her ilde bulunan şubelerden düşündükleri işleri yapabilmek için kredisini alıp kullanabilmektedir (TGMP, 2019).

İKİNCİ BÖLÜM

KIZ ÖĞRENCİLERİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ

Bu bölümde kız öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin incelenebilmesi için, öncelikle kız öğrencilere yönelik genel değerlendirmeler yapılmış; ardından, kız öğrencilerin girişimciliğini etkileyen faktörler ve girişimcilikteki durumu, kız öğrencilerin girişimcilikten beklentileri ve girişimcilik ile ilgili yapılmış çalışmalar incelenmiştir.

2.1. KIZ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK GENEL DEĞERLENDİRME

Günümüzün değişen koşulları ve global hareketlilik ile beraber insanların yaşamlarında ve sosyal ilişkilerinde de önemli değişimler meydana gelmiştir. Sosyal yapının cinsiyetlere biçtiği roller ile bu rolleri etkisi altına alan toplumsal değişim süreçleri, bazı hususlarda cinsiyete özgü tutumların gelişimine neden olmaktadır (Ersoy, 2009: 219). Bu gelişmeler, arka plana itilen kadın ve kızların ön plana çıkarak sosyal hayatta ve iş dünyasında yer bulmasına katkı sağlamaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde cinsiyet farkına göre kız öğrencilerin genel özellikleri, kariyer gelişimi ve kişilik özellikleri ve kız öğrencilere yönelik genel yaklaşımlar incelenecektir.

2.1.1. Cinsiyet Farkına Göre Kız Öğrencilerin Genel Özellikleri

Kızlar cinsiyetlerinin özellikleri sebebiyle erkeklere göre sosyal hayatlarında kendilerinden beklenen rolün daha fazla bilincindedirler. Kızların ilgi alanlarının oluşmasında sosyal faktörlerin rolü daha çok etki göstermektedir. Yapılan araştırmalarda kız öğrencilerin ilgilerinin, büro, artistik ve sosyal hizmet alanlarında yoğunlaştığı yönündedir. Kızların genelde daha heyecanlı, estetik açıdan daha duyarlı ve ahlak üzerinde daha ciddi normları bulunmaktadır. Kızların saygın olma ve başarı elde etme hususundaki dürtüleri ise kültürel etkenlerden ziyade kişilik özellikleri ile alakalıdır. Kişilik özelliklerinden biri olan ikna edebilme kabiliyetinin kızlarda erkeklere göre daha fazla olduğu gözlenmektedir (Ünal 1973: 39-40).

Örneğin kızlar; arkadaş ve çevresindekilerin fikirlerini, yüz yüze temas yapılarak edinilen kaynakları, eğitimi, gelişimi ve aile desteğini daha çok önemsemektedirler (Leck vd., 2009: 226).

Kız öğrencilerin amaçları, istekleri, duyarlılıkları ve genel manada ruh alemleri kendilerine has olduğu için insanlar içinde farklı bir tutum ve davranış içinde olabilmektedirler. Bunun sebebi cinsiyetin vermiş olduğu kişisel özellikler ile yakından ilişkilidir. Kızlar, ilişkilerinde daha duygusal, destekleyici ve net olma arzusundadırlar. Ancak erkekler, dostluk ve topluluk ilişkilerine daha çok ağırlık verirler. Kibar olma, acımak, sorumluluk sahibi olma ve kendini bir şeylere adanmak kızlarda daha güçlüdür. Konu ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalarda erkeklerin başarıya, entelektüel uğraşı gibi olgulara; kızların ise sevgi, samimi ilişkiler ve aile ortamına daha çok önem atfettiklerini göstermektedir (Ersoy, 2009: 212-213).

Gündelik yaşamda genellikle kızların ve kadınların ev ve özel yaşamla çerçevelendiği, erkeklerin ise evin ekmeğini kazanan, aile gelirini elde eden, verilecek kararlarda sözü geçecek olan bir güç timsali olduğu görülmektedir. Nitekim kadınların; eğitim, iş ve yaptıkları işlerden kazanç sağlaması, sosyal faaliyetlerde bulunmasının sınırlanma sebebi cinsiyetin “kız” olmasıdır (Bedük, 2005: 114).

Kızlara yüklenen rollerin en önemli özelliği, kızların gelecekte; ev içindeki rolleriyle ilgilidir. Bu roller daha çok bir “anne” ve “eş” olarak karşılık bulmaktadır. Bu rollerin yanında kızlara tanınan sosyalleşme ve okullaşma sürecinde de, erkeklerin egemen olduğu sosyal hayatta kız olması nedeniyle durumuna uygun olan tutum ve davranışların kazandırılması veya belirli bir kalıba sokulması amaçlanmaktadır (Akın ve Aydemir, 2007: 44).

Çalışma hayatında işlerin, cinsiyet durumuna göre tespit edilmesi, kız öğrencilerin meslek tercihlerinde iş bulmalarına ve hatta tüm çalışma hayatlarına etki etmektedir. Meslekler cinsiyetlere göre yatay ve dikey olmak üzere ayrılmaktadır. Yatay meslek ayrımının yapılması, bazı mesleklerin kızlar, bazı mesleklerin ise erkek mesleği olarak tespit edilmesidir. Dikey meslek ayrımı ise aynı yerde çalışan, erkek çalışanlar ile benzer konuma sahip kız çalışanların farklı tavır, davranış ve değerlendirmelerle karşılaşmaları anlamına gelmektedir. Burada asıl sorun yapılan işe değil yapan kişinin cinsiyetine önem verilmesidir (KSSGM, 2000: 13).

Cinsiyet faktörü ile ilişkili olarak kızların iş hayatlarında karşı karşıya geldikleri problemler temel olarak dört grupta sınıflandırmak doğru olmaktadır. Bu sorunlar (TISK, 2002: 25);

1. Eğitimde eşitsizlik, fırsat eşitliğinde sorunlar yaşama
2. İş bulmak ve yükselmek ve kariyer gelişiminde eşitsizlik,
3. Ücretlendirme ve hak ettiğini alma da eşitsizlik,
4. Sosyal haklardan faydalanmada eşitsizlik yapılmasıdır.

2.1.2. Kız Öğrencilerin Kariyer Gelişimi ve Kişilik Özellikleri

Genç yetişkinlik dönemi yani üniversite öğrenciliği yılları, kariyer gelişiminde ve çalışma hayatına girme konusunda oldukça kritik bir dönemdir. Kişi artık yetişkin bir öğrenci olma konumundan sıyrılarak bir meslek elemanı/çalışan/iş kuran pozisyonuna evrilecektir. Muhakkak ki bu evrede işsiz kalmamak da çok önemli bir olaydır. Dünyada ve Türkiye’de artmakta olan istihdam sorunları öğrencilerde de fazlasıyla kaygı oluşturmakta ve bir işe girememek onların öz- saygılarını azaltmakta ve depresif durumlara neden olmaktadır. Çalışma hayatına girilen ilk zamanlar genç yetişkinler için çok da kolay geçmemekle birlikte bu kızlar için daha da zor olabilmektedir. Öğrencilerin kariyer gelişimini 3 dönemde inceleyen Ginzberg, bunları şu şeklide ifade etmiştir (Ginzberg ve ark., 1951);

1. Fantezi: 11 yaşına kadarki aşamadır. Meslek seçeneğinde sınırların olmadığını düşünürler.
2. Deneme/tecrübe etme: 11-17 yaş aralığında öğrenciler ilgilerini, beğenilerini, yeteneklerini değerlendirmeye başladıkları dönemdir
3. Realist/gerçekçi düşünme: Bu dönem özellikle kız öğrenciler için, değerlerin de işin içine katıldığı, öznellikten sıyrılarak sosyal yapının da dikkate alınmasının gerektiği ve ailenin de etkisinin çokça hissedildiği dönemdir. Bu dönem artık kariyer seçiminin gerçekleştiği evredir.

Donald Super ise kariyer gelişimi teorisinde kişilerin oluşturduğu benlik/öz kavramının onun kariyerinde de merkezi bir role sahip olduğunu ifade etmiştir. Donald Super’e göre kariyer gelişimi basamakları şu şekildedir (Kuzgun, 2004: 72);

1. 14-18 yaş: Kritalizasyon. Genel benlik/öz kavramlar ile bağlantı kurulmuş kariyer fikirleri bulunmaktadır.

2. 18-22 yaş: Belirleme. Kariyer seçeneklerini sınırlama ve bir tarafa doğru kaymaya başlama

3. 21-24 yaş: Yerine getirme. Alınan eğitimlerin sonlanması ve çalışma hayatına girme.

4. 25-35 yaş: Denge. Kariyer geliştirme yönünden daha belirgin kararların verilmesi

5. 35 üstü: Sağlamaştırma. Kariyerinde daha üst düzeye çıkma ve uzmanlaşma.

John Holland (1973) insanların tercih ettikleri mesleklerle kişilik çeşitleri arasında uyum olmasının şart olduğunu ifade etmiştir. Tercih ettiği meslek ile kişilikleri arasında uyum olmayan bireylerin iş doyumlarının, o işte devamlılıklarının ve başarı elde etmelerinin daha zor ve eksik olacağını saptamıştır. John Holland kariyerle ilişkili olarak 6 kişilik tipinden bahsetmiştir. Bunlar (Yeşilyaprak: 2008: 20):

- Realistik tip: Öğrenciler için daha az sosyal, tek başlarına, bireysel olarak zorlu işler yapabilecekleri daha teknik işlerdir (ziraatçılık, kamyon şoförlüğü, bazı mühendislikler, pilotluk vb.)

- Araştırmacı tip: bu tip için de sosyal ortamların çok olduğu işler yerine çok fazla duygusal olaylarla karşı karşıya gelinmeyen, fikirler ile uğraşılan işler ve yüksek eğitim düzeyi isteyen çalışmalardır (yazarlık, akademisyenlik, felsefecilik vb.)

- Artistik tip: Uyumlu olmayı ve aşırı kurallar içerisinde davranmayı istemeyen, özgürlüklerine düşkün maceracı tiplerin yaratıcı, resim, heykel, grafik tasarım, müzikle uğraşmaları bu duruma örnektir. Bu kişiler farklı bir meslek tercih etmiş olsalar bile artistik becerilerini kullanacakları hobiler edinirler.

- Sosyal tip: Daha çok toplumla bir arada olmayı ve onlar için fayda sağlayabilecek çalışmalar içerisinde bulunan sosyal bireylerdir (psikolog, sosyolog, sosyal hizmet uzmanlığı, öğretmen vb.).

- Girişimci tip: bu tip insanlara ilgisi vardır. Özellikle de girişimcilikle ilgili bir görev mevzu bahisse hiç çekinmeden insanlarla ilgilenirler. Belirli hedeflere erişmek için

etrafındakileri ikna edebilir ve yönlendirebilirler (politikacılar, satış görevlileri, yöneticiler, işletme sahipleri vb.)

- Geleneksel tip: Bu tip ayrıntı isteyen ve iyi yapılandırılmış vazifelerde başarı elde ederler. Rakamlarla ilgilenme, düzenleme vb. çalışmalardan memnun olurlar (sekreterlik, bankacılık, arşivcilik, el işleri vb.)

2.1.3. Kız Öğrencilere Yönelik Yaklaşımlar

Toplumsal cinsiyet olgusu, geniş açılımlarının var olduğu, kapsamlı bir kavramdır. Bu olgu, kız ve erkek olmanın toplumsal olarak oluşturulan ve öğrenilen kalıplar olduğunu ifade eder. Toplumsal cinsiyete duyarlı araştırmalar ifade edildiğinde de kastedilen yalnızca “kızları da dâhil etmek” değil, araştırmalarda farklı cinsel yönelimlerin ve gereksinimlerin farkına varılması ve bunlara dair ayrımcılık içeren tutumlara dikkat edilmesidir (Özaydınlık, 2014: 94). Cinsiyete bağlı yapılan iş bölümü, kızlarla erkekleri ayırtmakla kalmaz, dolayısıyla toplumsal kaynaklara ulaşmalarını da etkiler ve adaletsizlik oluşturur. Bu adaletsizlik, cinsiyete bağlı bazı ayrımcılık ve engellerle güçlenir; yalnızca kızların değil, tüm sosyal yapının finansal, siyasal, kültürel gelişiminde önemli bir engel oluşturur. Türkiye’de sosyal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımı; eğitimden iş hayatına, sağlıktan karar mekanizmasına girmeye kadar hayatın her sahasında önemli boyutlara ulaşmıştır. Bu adaletsizlik, sadece kız çocuklarını etkilemekle yetinmemekte, aynı anda toplumun demokratik hale gelmesinin ve gelişmesinin de önünde engeller teşkil etmektedir. 2010 yılı Türkiye Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH) Raporu incelendiğinde; cinsiyet farklılıkları ile alakalı olan eşitsizlik ve adaletsizliğin, BKH’lere erişilmesinin önünde ciddi engeller teşkil ettiğini, Ülkede kız ve erkek eşitliğini teşvik etme ve kız çocukların güçlendirilmesini sağlamak hususunda özel tedbirler alınmasının şart olduğuna dikkat toplanmıştır. Eşitsizlik konusundaki en önemli boşluğun, kız/kadınların karar alma aşamaları ve iş dünyasına ve piyasaya katılımı ile alakalı olduğu gözlenmektedir. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi’ne göre ülkemiz, cinsiyete dayalı farklılaşma hususunda, üreme sağlığı, güçlendirme ve çalışma piyasasına katılma alanlarında 138 ülke içerisinde 77. Sırada olduğu görülmektedir (Üstün, 2011: 50; UNDP, 2012).

2.1.3.1. Ailelerin Kız Öğrencilere Yaklaşımları

Eğitim hakkının kullanımına dair toplumlarda bazı problemler gelişebilmekte ve birtakım engellerle karşı karşıya gelinebilmektedir. Bu engellemelerden en önemlilerden birisi de cinsiyetçi tutum ve eşitsizliktir. Dünyada pek çok toplumda, yönetimlerin genelde kız ve kadınlar ile ilgili mevzuları ve kadınların haklarını temel kalkınma politikaları içerisine dahil etmedikleri tespit edilmiştir. Hatta bazı yerlerde hâlâ kız erkek eşitliğini reddeden kanunların var olduğu görülmektedir. UNICEF Raporlarına göre, zamanımızda özellikle kızlara dair ayırım yadsınamayacak durumdadır. Kızlara ve kadınlara karşı yapılan ayrımcılık, daha çocukluk evresinde, sosyal ve kültürel yargılar sebebiyle ailenin, kız çocuğuna erkek çocuktan daha az imkanlar vermesiyle başlamaktadır. Ailelerin hem genel sağlık açısından hem de eğitim açısından çocuklarına verdikleri ihtimam yönünden erkek çocuklar daha avantajlı bir pozisyondadırlar. (Arat, 1999:5-10; Aktürk, 2006; Seven ve Engin, 2007:177). Bu durum kız çocuklarının eğitim alacakları yerlerden meslek seçimlerine kadar her alanda dezavantajlı duruma düşmelerine neden olmaktadır. Erkek ile kız öğrenciler arasında ailelerin neden olduğu eşitsizlikler, kız öğrencilerin eğitimlerinin her aşamalarında karşılarına çıktığı gibi herhangi bir işe girişimde bulunmalarında da ciddi bir şekilde sorun haline gelmekte ve göze çarpmaktadır.

2.1.3.2. Toplumun Kız Öğrencilere Yaklaşımları

Cinsiyet ayrımcılığında bahsedilen durum sadece ailelerin değil toplumlarında kronik bir sorunu haline gelmiştir. Bu durum kız öğrencilerin eğitim haklarına nasıl yansımada bulunduğu birçok araştırmada ortaya çıkmaktadır. Kızların doğumlarından itibaren erkeklere oranla daha dezavantajlı olduğu toplum tarafından da genel kabul görmüş ve normal bir durummuş gibi algılanmaktadır. Toplumun kız öğrencilerine davranışlarındaki eşitsizlikler üniversite eğitimi imkanına ulaşmaya kadar tüm çalışma hayatlarına ve kariyer planlarına etki etmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin Kadın İstatistikleri (2011)'ne ve Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü'nün Türkiye'de Kadının Durumu Raporu (2012)'na göre, kız öğrencilerin ve kadınların meslek tercihleri ile ilgili bulgular incelendiğinde Diş Hekimliği, Eczacılık, Edebiyat, Dil, Tarih ve Coğrafya, Fen, Eğitim, Güzel Sanatlar, İlahiyat ve Mimarlık bölümlerinde eğitim alan kız oranının erkeklerden çok; Tıp, Mühendislik, Ziraat, Veterinerlik, İktisadi ve İdari

Bilimler Fakültelerinde erkek öğrencilerin kız öğrencilerine göre daha çok olduğu belirlenmiştir. Özellikle teknik bilimlerde eğitim alanların %75'inden fazlasının erkek öğrenciler olduğu gözlenmektedir. Toplumda kızların tercih edeceği veya yapacağı mesleklerde de cinsiyetçi rollerin ve baskının etkili olduğu belirlenmektedir. Türkiye'de akademik çalışmalarda kızların daha iyi bir halde olduğu görülse de girişimcilik ve kendi işini kurma alanında oldukça güçsüz durumda oldukları tespit edilmiştir (Özaydınlık, 2014: 95). 1923 yılından sonra, kız öğrencilerin üniversite eğitiminin her konumunda bulunmaları ve temsil edilmesi yönünden oldukça önemli adımların atıldığı belirtilmektedir. Zamanımızda ki akademik kadrolar incelendiğinde çalışan kadınların bütün kadrolardaki oranı yaklaşık olarak %40,8 olduğu görülmektedir. Bu durum toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyet temelli bakış açısını bu alanda da hissetmemizi sağlamakta ve bu alanda iş gören kadınların daha azının yönetici kadrolarına gelebildiği görülmektedir. Nitekim, rektörlerin yalnızca % 5,6'sı kadındır (Acar, 1993:65).

2.1.3.3. Kamu ve Özel Finans Sektörünün Kız Öğrencilere Yaklaşımları

Son yirmi beş yılda dünya genelinde kız ve kadınların istihdamda olma oranlarının arttığı saptanmıştır. Bu artışta, kızların aile içi üretim ve geçimlik tarımdan ücretli ekonomiye geçmenin etkin olduğu görülmektedir. Bunun yanında bu artış kalkınmış toplumlarda istihdam ve çıktının, imalattan, hizmetler sektörüne doğru, gelişmekte olan toplumlarda ise tarımdan, imalat ve hizmetler sektörüne doğru kaymaya başlaması biçiminde gerçekleşmektedir. Fakat kız öğrencilerin dünya genelinde iş piyasasında ciddi adaletsizliklerle karşı karşıya kaldıkları ve işin niteliği, şartları ve ücretlendirmesi ile alakalı olarak erkek ve kızlar arasında büyük adaletsizliklerin yaşandığı belirlenmektedir. Cinsiyet nedenli mesleki ayrışmanın hâlâ çok ciddi boyutlarda olduğunun bilinmesine karşın pek çok yerde de zayıflamaya başladığına dair göstergeler de mevcuttur. Bununla beraber, CEDAW Komitesi'nin 2005 Türkiye Raporu, kadınların/kızların özellikle şehirlerde, son derece düşük oranlarda çalışma hayatına girdikleri, istihdamda dolaysız ve dolaylı biçimlerde ayrımcılığa uğradıkları gerçeğine rağmen bu hususta gerekli ve etkin tedbirlerin geliştirilmediğine ilişkindir. Rapor, devletin ekonomik planlamada cinsiyet mevzusunda bir perspektifinin olmadığını da vurgu yapmıştır (Dünya Raporu, 1999; Acar ve Arıner, 2009: 1).

2.1.3.4. Eğitim Sisteminin Kız Öğrencilere Yaklaşımları

Özgen ve Ufuk (2001: 1050), eğitimin pek çok konuda kız çocuklarının ilerlemesi ve gelişmesi için bir başlangıç noktası olduğunu ileri sürmüştür. Bununla beraber, eğitim, kız öğrencilerin sosyal konumunu ve istihdam imkanları üstünde etkin olan en önemli etkenler arasında gösterilse de yapılan incelemeler, kız çocuklarının eğitim almalarının sosyokültürel yapı ile başa çıkma açısından her daim yeterli olmadığını, toplumda geleneksel bir kadın imajının ve sosyal bir baskının var olduğunu göstermektedir.

Kızları ve kadınları ciddiye almayan, problemlerine çözüm sunamayan bir gelişme ve kalkınma planlarının başarıya ulaşması da mümkün olmamaktadır. Gerçek olan durum, kız ve erkeklerin kalkınma aşamalarında aktif olarak bütünlük sağlanmasını sağlayacak metot ve çözümler üstünde durmak, kız ve erkeğin beraber eğitilip, yönlendirilebileceği disiplinler arası projeler yaratmaktır. Eğitim alanlarının sistemlerinin ve ortamlarının da bu duruma destek verir nitelikte oluşturulması lazımdır. Bu konuda oldukça fazla konuşulan ve hatta eleştirilen ancak çözüm üretmek konusunda eksik kalınan bir mevzu olan “ders kitapları” materyalleri de dikkat çekici bir örnektir. Okullarda derslerde kullanılan ders kitapları ve özellikleri çocukların toplumsal yönden istenilen tutum ve davranışları edinmeleri ve arzu edileni gerçekleştirmeleri açısından son derece değerlidir. Bu konuda bir eğitim sendikasının “Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı” (Eğitim-Sen, 2009) başlıklı araştırmalarında, incelenen kitaplarda, kızlar ile erkeklerin toplumsal cinsiyetlerine dair kalıp yargılara uygun roller, ortamlar ve fiiller içerisinde oldukları belirtilmiştir. Kitaplar vasıtasıyla geleneksel cinsiyetçi bakış açısı sürekli üretilmeye çalışılmaktadır. Bu konuda Kırbasoğlu Kılıç ve Eyüp (2011: 145)’ün gerçekleştirdikleri bir araştırmada incelenen 6. sınıf Türkçe ders kitapları ile ilgili olarak yine aynı tespit yapılmıştır. Ders kitaplarında, erkeklere kızlardan daha fazla yer verilmesi; meslek ve çalışmalarda erkeklerin kızlara oranla daha farklı meslek sınıfları içinde bulunduğunun gösterilmesi ve ailenin içindeki rollerde ve ev işlerinde kız ve kadınların daha fazla temsil edildiği gözlenmiştir. Kitaplar evin sorumlulukları ile ilgili konularda kızların evin içinde, erkeklerin ise evin dışında ve para kazanan ve girişimlerde bulunan aile bireyi olarak gösterilmeye çalışılmaktadır. Karakter ile alakalı toplumsal cinsiyet pozisyonunda ise kızlar zayıf ve pasif, erkekler güçlü ve zeki insanlar olarak gösterilebilmektedir. Maalesef ders kitapları cinsiyet rollerini sağlıklı olmayacak

bir temel ile bilinçaltlarına yerleştirmektedir. Kızların insan hakları hususunda duyarsız davranmaktadırlar (Gümüšođlu, 2008: 49). Tarih Vakfı ve Türkiye Bilimler Akademisi'nin bir arada yürüttüğü “Ders Kitaplarında İnsan Hakları Projesi” ne dayalı olarak geliştirilen raporda, ders kitaplarında cinsiyet, etnik, dinsel, kültürel kimlik, dil, siyasal görüş veya toplumsal sınıf yönünden ayrımcılık yapılan veya bu şekilde bir ayrımcılığı düşündüren anlatımların olmaması gerekliliğine vurgu yapılmış, kız öğrencilere ve kadınlara belli cinsiyetçi rollerin biçilmesi ve bunun devamlı pekiştirilmesi manasına gelebilecek anlatım ve resimlerin ders kitaplarından çıkartılması gerekliliği belirtilmiştir (Özaydınlık, 2014: 97).

Eğitimde cinsiyet ve fırsat eğitliğinin ve okullarda %100 okullaşmanın gerçekleştirilebilmesi amacı içerisinde Türkiye’de son zamanlarda farklı kampanya, girişim ve projeler başlatılmıştır. Özellikle 2004’de ve sonrasında devlet kurumları, sivil toplum kuruluşları ve medya iş birliği ile yapılan proje ve kampanyaların hepsinin iyi uygulama örneği olmaları kız öğrencileri için oldukça değerli çalışmalardandır (Özaydınlık, 2014).

2.2. KIZ ÖĞRENCİLERİN GİRİŞİMCİLİĞİNE ETKİ EDEN FAKTÖRLER

Girişimcilik bir sürü faktörün etki etmesi ve yönlendirmesi neticesinde ortaya çıkar. Girişimcilerde bir takım doğal beceriler ve özellikler olsada, girişimci olarak ifade edilebilmesi için bunların meydana çıkması gerekmektedir. Bu özelliklerin meydana çıkmasında aile, arkadaşlar, toplumsal çevre, teknoloji gibi pek çok etken etkili olabilmektedir (Örücü, Kılıç ve Yılmaz, 2007: 30). Kişiliği meydana getiren ve buna etki eden sosyo-psikolojik, fizyolojik, ve kalıtsal tüm öğelerin girişimciliği de etkilediği belirtilebilir (Negiz vd., 2009: 256). Yapılan çalışmaların genelinde erkeklerin kızlardan daha çok başarıya güdüsü ile hareket ettikleri ve bununla ilişkili olarak girişimcilik niyetlerinin daha çok olduğu yöndedir (Ede vd., 1998: 291-296). Mesela Kristiansen ve Indarti (2004)’nin Norveçli ve Endonezyalı öğrencilerin katılımı ile gerçekleştirdikleri incelemelerin sonuçları, her iki yerde de erkek çocukların, kız öğrencilerden daha çok girişimcilik eğilimlerinin olduğunu göstermektedir (Şeşen ve Basım, 2012: 23).

Kız öğrencilerin girişimciliğe yönelmelerine ve girişimcilik yeteneğine etki eden faktörler incelendiğinde ailenin, eğitimin, kültürün ve yaşın etkisi başlıklarında toplamak mümkündür. Ancak bu faktörler sadece kız öğrencileri değil her girişimciyi

etkileyebilmektedir. Belki kız öğrencileri etkileme oranı ve şekli erkeklere göre daha fazla olabilmektedir.

2.2.1. Ailenin Etkisi

Aile, kişiliğin oluşumu ve gelişiminde çocukların sosyallik kazanmasında oldukça etkin bir ortamdır. Aileler toplumların sosyal ve kültürel özelliklerini çocuklara katmaktadır. Bu nedenle anne ve babalar, çocukların davranışlarını düzenleyen bir sosyallik edindirmektedirler. Gündelik hayatta çocuklar, kişisel problemleri ile ilgili kararlar vermekte zorlanmaktadır. Bundan ötürü güvendikleri ve inandıkları insanların düşüncelerini, tavsiyelerine uyma gereksinimi hissetmektedirler. Bu noktada öğrencilerin girişimcilikleri ile ilgili kararlarını etkileyen etken, öncelikle ailenin olduğu söylenebilir (Çerik, 2002: 3).

Ebeveynler öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ve kariyer tercihlerinde oldukça etkilidirler. Anne ve babanın etkisi, ebeveyn rol model ve aile destek modeli olmak üzere iki biçimde karşılaşılmaktadır. Ebeveyn rol modeline göre, anne ve babası çalışan öğrenciler, kendi işlerini kurma ve girişimcilik faaliyetlerinde bulunma ihtimalleri daha yüksek gözükmektedir. Aile destek modelinde ise, hem ekonomik hem de sosyal yönden, öğrenciler anne babası tarafından desteklenmektedirler. Yani girişimci eğilimi ve sosyal statü arasında pozitif bir ilişki olduğu söylenebilir (Wang ve Wong, 2004: 165). Bir girişimcinin en önemli niteliklerinden biri özerk olmak istemesidir. Tek başlarına hareket eden ve belirsizlikten çok korkmayan, risk üstlenmeyi seven öğrencilerin yetişmesi aile ortamında ve girişimcilik kültürünü özümsemiş toplumlarda söz konusu olabilmektedir (Güney ve Nurmakhmatuly, 2007: 71).

Girişimcilik niyeti ile ilgili gerçekleştirilen pek çok çalışmada aile çevresinin, ailedeki çocuk sayısının, kişinin kaçınıcı çocuk olduğunun, anne ve babanın işinin, sosyal statüsünün, aylık gelirin, ailedeki yakın ve uzak akrabalarının girişimci olup olmadığının, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerine olan etkileri araştırılmış ve bu etkenlerden belirli gruplarda girişimciliğin meydana çıkmasını etkilediği sonucu saptanmıştır (Basu ve Virick, 2008). Özellikle, anne ve babadan sağlanan deneyim ve maddi olanaklar, yeni bir iş kurmada ve girişimde bulunmada son derece etkili olmaktadır (Gurel vd., 2010).

2.2.2. Eğitimin Etkisi

Toplumların ilerlemesinde ve kalkınmasında önemli bir rolü olan eğitim, bireye fayda getirmesi ve toplumsal sahadaki etkisiyle toplumların ekonomik gelişmesinde de önemli bir yarar sağlamaktadır. Eğitim seviyesi yüksek olan halklar daha yenilikçi düşüncelerle uygun fırsatlar geliştirerek mal ve hizmet üretip bunları yatırıma dönüştürmektedirler. Bu şekilde istihdam artma, gelir düzeyinde artma ve böylece insanların refah seviyesinde de bir yükseliş görülebilmektedir (Erdurur, 2012: 19).

Piyasadaki fırsatları kollayıp yenilikçi düşüncelerle beraber başarılı girişimlere giren insanlar, etrafındaki akrabaları veya arkadaşları tarafından model alınmakta ve bu şekilde yeni girişimciler ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı bazı bölgeler, girişimci ve potansiyel girişimciler için buluşma noktası haline gelmekte ve diğer bölgelere kıyas edildiğinde daha çok yenilikçilik fikirlerin, etkinliklerin gerçekleştirilmesi, bu bölgelerde yeni girişimlerin oluşturulmasını sağlamaktadır (Güney ve Nurmakhamatuly, 2007: 70).

2.2.3. Kültürün Etkisi

Girişimcilik sosyal özelliğinden dolayı kültürü oluşturan faktörlerin etkisi altına girebilir. Girişimcilik kültürünü, insanın doğup büyüdüğü ortamın kültürü ve aldığı eğitim meydana getirmektedir. Girişimcilerin kültürel değişimlerden fazlaca etkilenmesi nedeni ile girişimciler hayatta kalabilmek için kültürel durumları çok yakından takip etmeleri ve güncel olarak izlemeleri lazımdır (Güney ve Nurmakhamatuly, 2007: 69).

Aynı kültür içinde yaşayanlar, bireysel ve toplumsal yaşamlarında aynı dünya görüşüne sahip olabilmektedirler. Bundan dolayı aynı kültürün üyeleri olan bireyler belirli değerlerin muhafazasına inançları tam olduğu için, aralarında birlik ve beraberlik meydana gelmektedir. Bu noktada kültür birliği, sosyal dayanışmayı sağlamakta ve girişimcilik faaliyetlerinde de temel faktör halini almaktadır (Sığrı ve Tığlı, 2006: 328-329).

Bir kültürde birbirlerine saygı duyan ve tartışmayı bilen, çözüm odaklı, farkındalık yaratan, yenilikçi ve yaratıcı faaliyetlerde öncü olan, katlanabilir risk almayı seven, en önemlisi kendi girişiminde bulunmak isteyen öğrencilerin finansal, siyasi, sosyal ve kültürel anlamda desteklenmesi ve teşvik edilmesi girişimciliğın o kültüre yerleştiğinin en önemli göstergesidir (Güney ve Nurmakhamatuly, 2007: 69).

2.2.4. Yaşın Etkisi

Yaşın, girişimcilik eğilimini etkilemesi, gerçekleştirilen çok fazla çalışmada ortaya konulmaktadır. Araştırmalar, insanların girişimcilik kariyerlerine genellikle 22-44 yaşları arasında başladıklarını (Reynolds vd., 2000) göstermektedir. Hindistan’da yapılmış bir çalışma, gençlerin, yaşlılardan daha çok girişimci olduklarını ispatlamaktadır (Sinha, 1996). Dolayısıyla, gençler, üniversite öğrencileri ve yeni mezunlar, girişimcilik eğiliminin yüksek olacağı bir grup olarak değerlendirilebilir ve bu konuda desteklenebilir.

Bir diğer önemli faktör yaştır. Yaşın dönemleri ile girişimcilik eğilimi arasında önemli bir ilişki olduğu yapılan araştırmalarda ortaya çıkmaktadır. ABD’de yapılan bir çalışmada, ilk girişimde bulunma yaşı 25-40 yaş arasındadır. Türkiye’de bu konuda yapılan çalışmalarda da benzer biçimde ilk girişimde bulunma yaşının 25-42 yaş arasında olduğu saptanmıştır (İrmiş vd., 2010). Bu yaşlar dışında da, girişimlerde bulunmak mümkün olmasına rağmen, girişimcilikte başarı için yüksek enerji ve finansal destek gerekli olması yaş aralığını etkilemektedir (Çetinkaya Bozkurt, 2011).

TÜİK verilerine göre ise Tablo 11 incelendiğinde; toplam sektörlerde işveren girişimcilerin yaş gruplarına göre oranları incelendiğinde 2014 yılında en yüksek oran % 35,2 ile 35-44 yaş arasındaki girişimciler oluştururken, en düşük oran % 2,0 ile 15-24 yaş arasındaki girişimcilerden oluşmaktadır. 2017 yılında da girişimcilik yapan bireylerin yaşlarına göre dağılımı incelendiğinde en yüksek payın % 36,5 ile 35-44 yaş aralığındaki orta grup yetişkinlerden oluştuğu, bunları %25,8 ile 45-54 yaşındaki geç yetişkinlerden oluştuğu, üçüncü sırada ise % 19,2 ile 25-3 yaşa arasındaki girişimcilerden oluştuğu gözlenmektedir. 15-24 yaşındaki gençlerde girişimcilik oranının tüm yıllarda tüm gruplardan daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, önceden yapılan ve literatürdeki araştırmalardan da ortaya çıkan sonuçlarla örtüşmektedir. Gençlerin girişimcilik oranları yetişkinler ve yaşlılardan daha düşük olması bu konuda gerekli bilinçlendirme ve eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmesi gerekliliğini göstermektedir.

Tablo 11: Yaş Grubuna Göre İşveren Girişimciler

Yaş Grubu	2014	2015	2016	2017
15-24 Yaş Arası Girişimciler	2,0	2,3	2,0	2,2
25-34 Yaş Arası Girişimciler	22,3	22,6	21,2	19,2
35-44 yaş Arası Girişimciler	35,2	34,5	36,1	36,5
45-54 Yaş Arası Girişimciler	25,7	25,4	26,3	25,8
55-64 Yaş Arası Girişimciler	11,2	11,7	10,9	12,7
65 ve Üzeri Yaştaki Girişimciler	3,6	3,5	3,4	3,6

Kaynak: TÜİK, 2019

2.3. GİRİŞİMCİLİK FAALİYETLERİNDE KIZ ÖĞRENCİLERİN DURUMU

Girişimcilik faaliyetleri, doğası sebebiyle risk ve belirsizlikleri bünyesinde barındırır. Her şeyden önce girişimci olma kararı diğer alternatiflere göre risklidir. Girişimcilik olgusu yalnızca psikolojik etkenlerle belirlenmez. Bunun yanında dış faktörler de önemlidir. Bu konuda alternatif yaklaşım olarak ileri sürülen bilişsel temelli yaklaşım, risk eğilimini kişisel bir özellik olarak görmemekte, girişimcilerin riskli durumları nasıl algıladıklarına yönelik süreç ile ilgilenmektedir (Erdem, 2001: 47).

2.3.1. Girişimcilik Faaliyetlerinde Kız Öğrencilerin Genel Durumun İncelenmesi

Konu ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde, genellikle erkeklerin kızlara oranla risk üstlenmeye daha yatkın olduğunu göstermektedir. Mesela, teknolojik yeniliklerin getirdiği risklerle ilgili olarak kızlar erkeklerden daha çok endişe sahibidirler (Siegrist, Cvetkovich, Gutscher; 2002: 94.). Benzer şekilde risk almak konusunda da cinsiyet farklılıkları öne çıkmaktadır. Byrnes vd., vasıtasıyla yapılan bir çalışmada, erkeklerin kızlara oranla risk üstlenmede daha istekli olduklarını saptamıştır (Byrnes, Miller, 1999: 367.). Şüphesiz ki bu farklılıklar, kız ve erkeklerin girişimciliğe başlamaları konusundaki güdüleme araçlarının varlığını göstermektedir. Erkekler, genelde finansal güdüleyicileri tercih ederken, kızlar iş ve aile dengesini sağlamak için girişimciliğe başladıklarını ileri sürmektedirler. Kızlar, kendileriyle aynı statüdeki erkeklere göre, aile

bağlantılı yaşam stili sebebiyle girişimciliğe başlarken, erkeklerde ekonomik nedenlerin daha ağırlıklı olduğu gözlenmektedir (Demartino ve Barbato, 2003: 816.).

Kadın girişimcilerin risk algılamaları konusunda Türkiye’de yapılan bir araştırmada, kadın girişimcilerin %8.2’sinin herhangi bir risk almadıkları, %91.8’inin ise ekonomik, fiziksel, mental, sosyal ve ailevi riskler üstlendikleri tespit edilmiştir. Risk aldıklarını belirten kadın girişimcilerin %47’si ekonomik, %22,3’ü ailevi, %19.3’ü fiziksel ve mental, %5.5’i sosyal ve %5.9’u ise her türlü risk üstlendiklerini belirtmişlerdir. Başka ülkelerde de benzer bulgulara rastlanmış, fakat ailevi riskler diğer ülkelerde daha alt sıralarda yer almıştır (Ufuk ve Özgen, 2001: 304).

Bu konuda Türkiye’de üniversite öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirilen bir araştırmada, erkek öğrencilerin mesleki tercihlerde ilk önceliğinin girişimde bulunmak olduğu, kız öğrencilerin ise ilk önceliğinin özel veya kamu sektöründe bir iş bulmak olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Arslan, 2002: 7). Bu sonuçlar, meslek seçimlerinde ve risk üstlenme hususunda erkeklerin kız öğrencilere göre riske daha yatkın oldukları yönündeki araştırma bulgularını doğrulamaktadır. Bu hipotezi doğrulayan farklı bir bulgu ise, Türkiye’deki kız ve erkek girişimci oranlarıdır. Türkiye’de, kendi hesabına iş gören kadınlar toplam kendi hesabına iş görenlerin %10’unu oluştururken, kendi hesabına çalışan kadınlar toplam kadın istihdamının %9’unu meydana getirmektedir. Kendi hesabına iş gören erkeklerin toplam erkek istihdamına oranı ise %32’ye varmaktadır. Tüm işverenler içerisinde kadınların oranı %3.3 gibi çok düşük bir orandır (Çetindamar, 2002: 141-142.). Dünyada ise bu oranlar çok değişik bir skalada değişiklik göstermektedir. GEM (Global Entrepreneurship Monitor) 2002 raporuna göre, araştırma yapılan 37 ülke içerisinde kadın işverenlerin en düşük oranı %0.6 ile Japonya’da, en yüksek oran ise %18.5 ile Tayland’da olduğu tespit edilmiştir (Global Entrepreneurship Monitor, 2002: 63).

Günümüzde girişimcilik ile ilgili son veriler incelendiğinde kadın girişimci sayısı son 15 yılda artmış olsa bile oranlarda çok da fazla değişiklik olmadığı gözlenmektedir. Sahibi kadın olan işletmelerde işveren girişimlerin oranının 2017 yılında % 18,9 olduğu tespit edilmiştir. Kadınların girişimcilik oranlarının erkeklere göre oldukça düşük olmasının yanında hukuksal olarak ferdi mülkiyet sahibi kadın işveren girişimcilerin oranlarının düzenli olarak artış gösterdiği belirlenmektedir. Bu işletmelerden sahibi kadın

olanların işlettiği en yüksek orana sahip büyüklükteki işletmeler ise “1-4” çalışanlı işletmeler olduğu görülmektedir (TÜİK, 2019). Türkiye’de işveren girişimcilerin cinsiyetlerine göre dağılımı incelendiğinde 2015 yılında işveren girişimcilerin % 91,9’ u erkek girişimcilerden % 8,1’inin Kadın girişimcilerden oluştuğu gözlenmektedir. 2017 yılında ise erkek girişimcilerin % 91,2 ile düştüğü kadın girişimci oranlarının % 8,8 ile yükseldiği gözlenmektedir. Ancak bu düşme ve yükselme kadın ve erkek girişimci arasındaki uçurumu hala yok edemediği Tablo 12’de görülmektedir.

Tablo 12: Cinsiyete Göre İşveren Girişimcilerin Dağılımı

	Toplam	Erkek (%)	Kadın (%)
2015	100,0	91,9	8,1
2016	100,0	91,0	9,0
2017	100,0	91,2	8,8

Kaynak: TÜİK, 2019. 2015-2017 Girişimcilik Haber Bülteni, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30847>, Erişim Tarihi: 07.06.2019.

Tablo 13: İşteki Durumuna Göre İstihdam Edilenler, Girişimci ve Cinsiyetleri

Cinsiyet	Ücretli ve Ücretsiz Çalışan				İşveren ve Kendi Hesabına Çalışan Girişimci			
	2014	2015	2016	2017	2014	2015	2016	2017
Toplam	78,2	78,8	78,7	78,4	21,8	21,2	21,3	21,6
Erkek	73,4	73,9	73,9	73,5	26,6	26,1	26,1	26,5
Kadın	89,7	90,0	89,9	89,3	10,3	10,0	10,1	10,7

Kaynak: TÜİK, 2019

Tablo 13’teki işteki durumlarına göre bireylerin istihdam durumu incelendiğinde girişimcilik oranlarının ne kadar düşük seviyelerde olduğu özellikle kadın girişimci oranının düşüklüğü daha iyi değerlendirilebilir. 2014 yılında ücretli yevmiyeli çalışan ve ücretsiz ailesi için çalışanların toplamı % 78,2’dir. Bu şekilde çalışan erkeklerin oranı % 73,4’ken kadınların tüm çalışan kadınlar arasında oranı % 89,7 ile erkeklerden daha yüksektir. 2017 yılında da bu rakamlarda hafif değişiklikler dışında büyük bir farklılaşma yaşanmamıştır. 2017 yılında işveren ve kendi hesabına çalışan girişimci oranı toplam

çalışanlar arasında % 21,6 olduğu gözlenmektedir. Erkek girişimcilerin oranı tüm çalışan erkekler arasında %26,52'ken, kadın girişimcilerin oranı ise % 10,7'dir.

Tablo 14: Türkiye’de Toplam ve Kadın Girişimcilerin Yaş, Eğitim ve İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı

	Toplam Çalışan (Bin Kişi)	Toplam İşveren	Toplam Kendi Hesabına İktisaden Bağımlı Olanlar	Toplam Kendi Hesabına İktisaden Bağımlı Olmayanlar	Kadın Toplam	İşveren Kadın	Kadın Kendi Hesabına İktisaden Bağımlı Olanlar	Kadın Kendi Hesabına İktisaden Bağımlı Olmayanlar
15-19 Yaş grubu	24	1	2	21	3	-	2	1
20-24 Yaş grubu	139	34	2	103	33	5	1	27
Lise Altı eğitim Seviyesindekiler	4144	594	49	3502	571	23	11	538
Üniversite eğitim seviyesindekiler	689	361	12	325	130	58	2	70
Tarım Sektöründe Olanlar	2300	67	18	2216	262	1		259
Sanayi Sektöründe Olanlar	670	251	5	414	206	14	1	192
İnşaat Sektöründe olanlar	391	156	6	229	8	7	0	-
Ticaret sektöründe Olanlar	1240	418	15	807	151	34	1	116
Hizmet Sektöründe Olanlar	1500	428	37	1035	324	58	13	253
TOPLAM	6 101	1320	80	1701	952	114	18	820

Kaynak: TÜİK, 2019

Tablo 14 incelendiğinde toplam girişimcilerin 6.101.000 kişi olduğu bunlardan kadın girişimci sayısının 952.000 olduğu görülmektedir. Yaş aralığına göre incelendiğinde 15-19 yaş arındaki gençlerden toplam girişimci sayısı 24.000 iken bunların 1000’i işveren pozisyonundadır.

Kız girişimcilerden 15-19 yaş arasındakilerden toplam girişimci sayısı 3.000, işveren pozisyonunda olan kız girişimci bulunmamaktadır. İktisaden bağlı kendi hesabına girişimci olanlar 2.000, kendi hesabına çalışan girişimci kız sayısı ise 1.000’dir.

20-24 yaş aralığındaki kız girişimciler incelendiğinde ise; 33.000 kız girişimci olduğu bunlardan 5.000 kişinin işveren pozisyonunda olduğu görülmektedir. Lise altı eğitim

seviyesindeki kadın girişimcilerin 571.000 ve bu rakamın 23.000 girişimcinin işveren olduğu üniversite eğitim düzeyindeki kadın girişimcilerin ise 130.000 olduğu bunlardan ise 58.000 girişimcinin işveren konumunda olduğu görülmektedir.

İktisadi faaliyet koluna göre kadınların girişimleri incelendiğinde ise 952.000 kadın girişimci en büyük çoğunluğun 324.000 girişimci kadın ile Hizmet sektöründe girişim yaptıkları bu girişimcilerin 58.000 kişinin işveren pozisyonunda kadın girişimci olduğu gözlenmektedir. Kadınların girişimci işveren konumunda olduğu ikinci sırada bulunan sektörün Ticaret, üçüncü sıradaki ise sanayi sektöründe bulunmaktadır.

TÜİK'in cinsiyete göre istihdam edilenlerin işteki durumlarının analiz edildiği istatistikte; Kadınların girişimcilik için planları incelendiğinde, çalışan kadınlardan % 86,9'u işteki durumunu değiştirmek istemezken, % 10,3'ünün kendi hesabına veya işveren olarak çalışmak istediğini belirtmektedirler. Özellikle ücretli maaşlı ve yevmiyeli çalışanlardan girişimde bulunmak isteyenlerin oranı % 13'lere kadar yükselmektedir. Erkek çalışanlardan işteki durumunu değiştirmek istemeyenlerin oranı % 79, girişimcilik faaliyetinde bulunmak isteyenlerin oranı ise % 15,7 olduğu görülmektedir. Ücretli maaşlı çalışanlardan girişimcilikte bulunmak isteyenlerin oranı ise % 20'lere kadar yükselmektedir.

Hiç kuşkusuz bu oranların Türkiye'de kadınlar aleyhinde bir gösterge olmasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Mesela Türk toplumunun sosyo-kültürel yapısı, eğitim seviyesi ve ekonomik etkenler bunlardan en önemlileridir. Bu sosyo-kültürel yapı içinde kızların kendilerine yüklenen rol gereği öncelikle eş, aile, çocuk bakımı gibi toplumsal sorumlulukları üstlenecekleri konulara eğilim gösterdikleri, iş hayatına katılımı ise ikinci planda düşündükleri yorumlanabilir (Aytaç ve Bayram, 2005.).

2.3.2. Girişimcilik Faaliyetlerinde Kız Öğrencilerin Başarılı ve Zayıf Yönleri

Son zamanlardaki sosyal ve ekonomik gelişmeler, kızların girişimsel ve kültürel manada önemli destekler aldığını ve aynı zamanda da kadın girişimcilerin sayısının hızla arttığını, işletmeye yaklaşımlarının erkeklerden daha farklı şekilde geliştiğini ve yeni işler meydana getirmeleri için fırsat verilmesine yönelik çalışmaların varlığı göze çarpmaktadır (Halkias 2007: 3).

Cinsiyet etkenleri göz önüne alındığında, kızlara has ve erkeğe has olarak ifade edilebilecek işler konusunda ayrışmalar vardır. Girişimci kadınlar genelde sektöre giriş kolaylığı, daha az sermaye ve donanım gerektirmesi gibi sebebiyle, hizmet ve ticaret sektöründe faaliyette bulunmaktadır. Bu sektörlerde yapılan çalışmalar aynı zamanda kadına iş ve aile hayatını dengeleme imkanı da verebilmektedir. Bu doğrultuda imalat sektöründe kadın girişimci oranı oldukça azdır (Yetim 2002: 81).

Kadınlar sorumluluk hissi ile hareket eden varlıklardır. Bu his, kadınları zaman zaman zora sokabilmektedir. Zira gereğinden fazla sorumluluk almak çok çalışıp aşırı yorgunluğa sebep olmaktadır. Bütün bunların doğrultusunda bir kız girişimcinin başarısını etkileyen en önemli üç şey (Moore vd., 1997: 17);

- Bağımsızlığı adına sahip olduğu güçlü bir motivasyon,
- Daha önceki girişim deneyimleri,
- Ekonomik destek sağlanması ile gerçekleşir.

Dhillon ve Malhotra tarafından yapılan araştırmaların neticelerine göre ileri sürdükleri düşünceler, kadın girişimcilerin başarı elde etmek için lazım olan en önemli faktörün “çok çalışmak” olduğu yönündedir. Yine bu varsayıma göre, kadın girişimciler yüksek seviyede kişisel risk almaya isteklidirler. Fakat yetki ve sorumluluk verme hususunda orta seviyede risk alma eğilimindedirler (Arıkan 2002: 222).

Girişimcilik özellikleri üzerinde durulduğunda gelişen genel düşünce, girişimci olan ve girişimci olmayan işletme sahiplerinin, erkeğe özgü bir bakış açısını yansıtan kişilikte yoğunlaştığı yönündedir (Watson ve Newby 2005: 131-132). Bu doğrultuda girişimci kadınların daha çok erkeksi özelliklere sahip oldukları gözlenmektedir. Kadın girişimciler; kendi ilgi sahalarında tecrübe ve uzmanlık sahibi, tutucu, dikkatli, mantıklı, risk alma konusunda tedbirli, bireyci, yaratıcı, hevesli, sezgilerine güvenen, uyumlu olma gibi özellikler taşımaktadırlar. Aynı zamanda uygulamada, karşılaştıkları belirsizlik şartlarında çoğu zaman ellerinde olan sınırlı nakit ve varlıklar ile ödemeleri yapmak ve bu ödemeler sebebiyle ortaya çıkan problemlerde ödeme yapacakları kişileri sakinleştirmek, bireyleri işe almak ve işlerine son vermek gibi güç ve zaman kaybettirici sorunlarla başa çıkabilecek özellikteki kişilerdir (Gürol, 2000: 239).

Kadınların işe başlarken destek bulmada güçlüklerle karşı karşıya geldikleri ve tecrübesizlikleri sebebi ile güvensizlik hisleri duydukları ve “iteklenmeye” gereksinim duyduklarının bulunmasına rağmen kadınların arzuladıkları şeyler konusunda erkeklerden daha kararlı oldukları tespit edilmiştir. Erkekler daha hızlı başlamakta ama kadınlar daha başarılı olmaktadır. Ayrıca farklı düşüncelere kadınlar daha sıkı bağlı olabilmektedirler (Çelebi 1997: 23).

Kadın girişimcilerin işletmelerin kurulum aşamalarında veya çalışmaya başladıkları zamanlarda iş ile ilgili beklentilerini düşük derecede tuttukları için hayal kırıklığı yaşamadıkları ve hatta tatmin hissine bile ulaştıkları tespit edilmiştir (Kutaniş, 2005: 677).

Her bir toplumda kız ve erkeklerin farklı roller üstlenmeleri sağlanarak, bu rol paylaşımının toplum kurallarına entegrasyonu sağlanmıştır. Çağdaş toplumlarda bile kadınlar toplu olarak hareket edebilirken erkekler daha bireysel ve rekabetçi role sahip oldukları gözlenmektedir (Olivas-Luján vd., 2008: 228).

Kadın girişimciler, girişimlerinde kişisel beklentileri ön planda tuttukları için faaliyetlerini yürütürken daha çok sosyal destek arayışında bulunmaktadır. Ancak kadınlar erkek girişimcilere göre daha fazla girişimci özelliklere sahip olduklarını düşünmektedirler (Kutaniş, 2005: 677). Gerçekleştirilen bir çalışmada kadın girişimcilerin daha çevik ve daha sabırsız oldukları belirlenmiştir. Kadın girişimcilerin kendilerini daha çok stres altında gördükleri ve daha çok endişe hissettikleri için daha çok yoruldukları ve gergin oldukları bulunmuştur. Kadın girişimcilerin böyle hisler yaşamalarının nedeni erkek egemenliğindeki bir alanda kendilerini kabul ettirmeye çalışmaları, fakat bu şekilde işletmelerinin hayatta kalacaklarına inanmaları, daha çok çalışmaları ve daha çok rekabetçi olmaları, sorunlarla başa çıkmak için daha pratik teknikler kullanmaları gerektiğini düşünmeleridir (Arıkan 2002: 226).

Başarılı kız girişimcilerin en belirgin üç özelliği (<http://www.insankaynaklari.com/cn/ContentBody.asp?BodyID=1283>);

1. Hırslı,
2. İş ve Yaşam dengesini iyi kurabilen,
3. Liderlik Ruhudur.

Başarılı kız girişimcilerde en az görülen üç özellik ise(<http://www.insankaynaklari.com/cn/ContentBody.asp?BodyID=1283>);

1. Duygusallık,
2. Sabit fikirli olma,
3. Espritüel kişiliktir.

2.4. KIZ ÖĞRENCİLERİN GİRİŞİMCİLİKLE İLGİLİ BEKLENTİLERİ

Kişilerin gereksinimleri ve beklentileri çeşitlilik göstermekle beraber, insanoğlunun sınırsız sayıda ihtiyacı vardır. Bu nedenle bireyler bir şeyler üretmek, keşfetmek için gayret sarf etmekte, faaliyetler yürütmekte, insanlara değer katmakta ve yarar sağlamaktadırlar. Bu şekilde girişimci kişiler, insanlara kendilerini anlatmak, başkalarını anlamak, kendi gereksinimlerinin ötesinde toplumun beklentilerini karşılamak, karşılıklı yardımlaşmak ve anlaşmak üzere giriştikleri her türlü faaliyet girişimcilik ile yakından ilişki kurmaktadır (Damar, 2015: 15).

Girişimcilik faaliyetleri genelde bireyin arzuları yönünde oluşmaktadır. Bu açıdan girişimcilik faaliyeti, niyet edilerek yapılan planlı bir davranıştır (Naktiyok ve Timuroğlu, 2009: 85-103).

Girişimcilikle ilgili mevcut çalışmalar değerlendirildiğinde; insanları girişimciliğe yönelten birçok faktör bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi olarak “kâr elde etme isteği” söylenebilir. Kâr elde etme isteğinin yanı sıra “bağımsız olma isteği” ve “kişisel tatmin sağlama isteği” de ana etmenler olarak sıralanabilir. Bu üç tane, kişiyi girişimciliğe sevk eden ana özelliği takip eden başka faktörlerden de bahsedilebilir ki bunlar (Ergüder, 2011: 21):

- Başkasından emir almama yani kendi kendinin patronu olma,
- Yapmaktan hoşlanacağı, zevk alacağı bir işte çalışmak,
- Maddi olarak refah içinde yaşayabilmek için gerekli miktarda para kazanma isteği,
- Kimsenin göremediği ya da yakalayamadığı fırsatları bulup, kendi işini kurma isteği,

- Çevresi tarafından fark edilme, tanınma ve saygınlık kazanma isteğidir.

2.4.1. Sosyal Statü Kazanma Beklentisi

Toplumlarda daha çok kazanmak isteği, bir insanın kazandığı ve harcadığı paranın başkaları tarafından başarı ve değer ölçüsü olarak görülmesinden ileri gelmektedir. İyi bir iş ve unvana sahip olmak, toplum gözünde girişimcilere verilen değer olarak yorumlandığından kişilerin sosyal statülerinde olumlu etkiler yapar (Eren, 1998). Yaşadığı yerde “işadamı” “işkadını” unvanı ile tanınmak insanı girişimde bulunmaya ve personel çalıştırmaya iten önemli motivasyon kaynaklarından biridir.

2.4.2. Yeni Ürün ve Fikirleri Uygulamak Beklentisi

Girişimcilik kültürüne sahip insanların en önemli özelliklerinden birisi başarı isteklerinin çok olmasıdır. Bu bireyler rutin işlerden çok da fazla haz etmezler ve yeni ürün ve fikirler üretmeyi daha çok isterler. Ürettikleri yeni düşünceler, yeni girişimler olarak ortaya çıkar. İnsanlar kendilerine özgü üretken fikirlerini uygulamak için girişimciliğe yönelim gösterirler. Çünkü bir insan bir yerde yönetici olarak dahi çalışsa, her zaman kendi özgün düşüncesini uygulama fırsatı bulamayabilecektir (Akdemir, 2000). Bu nedenle kendi girişiminde bulunmak bu insanlar için daha cazip gelir.

2.4.3. Ekonomik Seviyelerini Yükseltmek Beklentisi

Kızları girişimciliğe sevk eden temel güdülerin ne olduğu önemli tartışma mevzularından birisidir. Klasik iktisat görüşüne göre bireysel çıkarların en üst düzeye çıkarılması girişimciliği ateşleyen en önemli güdüdür. Yani iktisadi yarar ve kâr elde etme arzusu girişimciliğin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Erdoğan, 2007).

Her iş alanında kazanılacak maksimum ücretin bir sınırı vardır. Yetenek ve tecrübeleri ne olursa olsun, insanların bu durumda daha fazla gelir elde etmesine olanak bulunmamaktadır (Özgen vd., 2001). Ancak tek başına girilen girişimler ve sahip olunan işletmeler için bu böyle değildir. Kişinin kazandığı kâr tamamen kendisinin olacaktır. Çok fazla insan için devamlı kazanç elde etme işletme kurma gayesi olabilir (Bozkurt, 2011: 15).

2.4.4. Bağımsız Çalışma ve Özgürlük Beklentisi

Pek çok insan başkalarına bağımlı olarak çalışmak istemeyebilir. Kişinin kendisi için bir işyeri kurup çalıştırmak istemesi ve kendi kendinin patronu olmak istemesi yani özgür olma isteği önemli bir beklentidir. Ayrıca birçok insana hükmetmek suretiyle güç ve nüfuz kazanma isteği de insanların girişimde bulunma isteğini yükseltmektedir (Tutar, 2005).

Kendi işinin patronu olmak, başkalarından emir almamak ve kabiliyetlerini kullanabilmek her şeyden önce özgürlük sağlamaktadır. İnsanların kendi işi ve kendi mutluluğu için aldığı kararları gerçekleştirerek isteklerine ve beklentilerine ulaşması güdüleyici bir güç oluşturmaktadır (Norman ve Zimmer, 1996).

2.5. GİRİŞİMCİLİKLE İLGİLİ ARAŞTIRMALARIN İNCELENMESİ

Koh (1996) 54 yüksek lisans öğrencisi ile Hong Kong'ta girişimcilik eğilimi üzerinde bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmacı cinsiyet, yaş, medeni durum, kardeş sayıları, aile üyelerinin girişimcilik durumu ile girişimcilik eğiliminin arasındaki ilişkiyi analiz etmeye çalıştığı araştırmasında; girişimcilik eğiliminin, başarı gereksinimi, kontrol odağı, risk alma eğilimi, belirsizlik toleransı, kendine güven ve inovasyon gibi psikolojik özelliklerle büyük ölçüde ilişkili olduğunu belirlemiştir.

Wang ve Wong (2004), Singapur Üniversitesi'nde bilgisayar, fen ve mühendislik alanlarında eğitim alan 5326 öğrenci katılımcının olduğu araştırmalarında girişimcilik konusunu bazı değişkenlere göre analiz etmiştir. Araştırmalarında katılımcıların cinsiyet, ailenin iş tecrübesi ve eğitim seviyesi girişimciliğine etki ederken; ailenin gelir seviyesi, etnik köken ve vatandaşlık gibi etkenler girişimcilik üstünde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı neticesini saptamışlardır.

Cansız (2007), Süleyman Demirel Üniversitesi'nde eğitim alan 400 öğrenci ile çalıştığı araştırmasını, üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin saptanması amacıyla gerçekleştirmiştir. Araştırmasında girişimcilik için lazım olan kişisel özelliklerin tespit edilmesi, girişimcilerin başarısını etkileyen etkenlerin tespit edilmesi ve girişimcilerin yaratıcılık, risk alma eğilimi ve kontrol odaklılığı ile ilgili özelliklerinin tespitini yapmak için bir anket kullanmıştır. Yaptığı analizler sonucunda, öğrencilerin potansiyel manada girişimci eğilimi olduğu ancak yönlendirme eksikliği sebebiyle bu

taraflarını ortaya çıkaramadıkları, kız katılımcıların sezgisel manada ve erkek katılımcılarda ise maddi kazanç bakımından girişimcilik eğilimlerinin var olduğu, erkeklerin kızlara oranla daha çok yenilik ve yaratıcılık niteliklerinin bulunduğu sonucunu saptamıştır.

Tek (2008), Kütahya ilinde üniversitede yüksek lisans eğitimi alan 100 kız öğrencinin girişimcilik eğilimlerini incelemiştir. Bu noktada, yaş ve medeni halin çalışmaya katılan kız öğrencilerin girişimcilik potansiyeli ve duyguları üstünde etkili olmadığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda girişimcilik potansiyeli kız öğrencilerin daha önce aldıkları lisans eğitimi ile bağlantılı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Fakat öğrenim gördükleri ana bilim dalı ve yüksek lisans programı girişimcilik özellikleri üzerinde anlamlı bir etkisi görülmezken, girişimcilik ile ilgili okudukları derslerin ve temellerinin girişimci özelliklerini etkilediği neticesine ulaşmıştır.

İpçioğlu ve Taşer (2009) 486 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin girişimcilik hisleri ile yaşadıkları yer, ebeveyn meslekleri, ebeveynlerin eğitim düzeyleri gibi değişkenlerle ilişkisini analiz etmiştir. Lisans eğitimlerini almadan önce ve sonra öğrencilerin girişimcilik duygularını karşılaştırdığı çalışmalarının sonucunda, kendine güvenme, belirsizliğe karşı tolerans, risk alma eğilimi duygularında olumlu yönde anlamlı bir gelişme olduğunu tespit etmişlerdir.

Negiz, Özdaşlı, Özkul ve Alparslan (2009), araştırmalarında 369 üniversite öğrencisi ile çalışmışlar ve öğrencilerin girişimcilik özellikleri ve girişimcilik çeşitlerinin cinsiyet ile ilişkisini analiz etmişlerdir. Araştırmaların sonucunda, erkek katılımcıların belirsizlikleri fırsata çevirmeye daha yatkın ve sosyal statü edinme isteklerinin daha fazla olduğu, kız katılımcıların ise riske karşı daha duyarlı oldukları saptanan bulgulardandır. (Hancıoğlu ve Tekin, 2018)

Yüzüak (2010), Çanakkale’de eğitim alan 502 kız üniversite öğrencisinin katılımcı olduğu araştırmasında girişimcilik eğilimini etkileyen etkenleri tespit etmeye çalışmıştır. Bu noktada, öğrencilerin aldıkları girişimcilik eğitimlerinin, girişimcilik eğilimi üstünde etkisinin olduğu düşünülen davranış kontrolü, kişisel norm ve davranışa yönelik tutum öğeleri olmak üzere üç boyut üzerinden incelenmiştir. Araştırmacı çalışmasının sonucunda, ebeveynlerin eğitim seviyesinin, ailede girişimci varlığı ve girişimcilik ile

ilgili eğitim almanın, öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Konaklıoğlu ve Kızanıklı (2011), 416 üniversite öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirdiği çalışmalarında; girişimcilik eğilimi, sosyo-demografik özellikler, proaktif kişilik değişkenlerinin arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemeye çalışmışlardır. Öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ile proaktif kişilikleri arasında orta seviyede ve pozitif yönlü bir ilişkinin var olduğunu saptamışlardır. Öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin cinsiyet, eğitim gördükleri bilim dalı, mezun olunduktan sonra iş yapmayı amaçladıkları alan ve iş tecrübelerine sahip olmaya göre farklılık gösterdiği neticesine ulaşmışlardır.

Kılıç vd. (2012), girişimcilik eğiliminin cinsiyet, sınıf, yaş, aylık gelir ve not ortalaması ile ilişkisini araştırdığı çalışmasında girişimcilik eğilimi ölçeğinin faktör analizini yapmıştır. Yaptığı analiz sonucunda girişimcilik eğiliminin altı alt boyutunu tespit etmiştir. Bunlar; yenilik, kendine güven, fırsatçılık, risk alma, dışa açıklık ve başarıya inanmaktır. Araştırmada cinsiyet ile yenilik özellikleri arasında anlamlı bir fark oluşmadığı görülmüştür.

Afşar ve Doğanalp (2016), “Kadın Girişimciliği” isimli kitaplarında, kadınların girişimcilik faaliyetlerini sürdürürken toplum içerisinde, siyasi alanda, ekonomik olarak ve tarihte karşılaştıkları sorunları inceleyerek değerlendirmişlerdir. Alınan eğitimlerin kadın girişimciliğindeki etkisinin neler olduğu ve ne kadar önemli olduğunu incelemişlerdir. Tarihsel süreçte kadın girişimciliği, sosyolojik yönlerinden tetkik etmişlerdir. Çalışmada, 20. yy’da kadınsızlaştırılan pek çok alana vurgular yapılması ve eserin yazına önemli bir katkı sağlanması, önemli bir amaç olarak değerlendirilmektedir. Bu kitapta yapılan araştırmalar doğrultusunda; kadın girişimcilerin büyük kısmının yüksek eğitimli olduğu saptanmıştır. Ancak iş-aile yaşamı ilişkisinin ve aile hayatı tatminin, eğitim durumuyla anlamlı bir ilişkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Salik ve Kaygın (2016) çalışmalarında, 231 üniversite öğrencisinin girişimcilik eğilimlerini araştırmışlardır. Üniversite öğrencilerinin yaş, cinsiyetleri, medeni halleri, yaşadıkları yerin şehir veya kırsal olması durumu, kişinin daha önce bir girişimcilik etkinliğinde bulunma durumu ve babasının mesleği değişkenleri ile girişimcilik arasında ilişkinin var olup olmadığını incelemişlerdir. Araştırmada elde edilen verilerin analizi

sonucunda; erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha yenilikçi ve bu konuda kendilerine daha çok güvendikleri belirlenmiştir. Yaşa göre girişimcilik sonuçlarına göre, 26 yaş ve üstündekilerin riske girmelerinin diğer yaştaki katılımcılara göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca çalışmanın sonunda, Köyde yaşayanların başarıma ihtiyaçları, belirsizlikler karşı tolerans seviyeleri il, ilçe ve kasabalarda yaşayanlar göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Güner ve Korkmaz (2017), KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimi-girişimcilik ilişkisi: eğitim alıp iş kurmayanlar üzerine gerçekleştirdikleri araştırmalarında görüşme yoluyla veriler toplamışlardır. Ülke kalkınması ve girişimcilik açısından önemli bir pozisyonu bulunan KOBİ'lerin, kurulabilmesi için KOSGEB programları ile girişimcilere verilen desteklerden olan Girişimcilik destek programının alt bölümlerinden olan "Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi (UGE)" yoluyla eğitim alan girişimcilerin, eğitim sonrası neden işyeri açamadıkları ve bir girişimde bulunamadıkları araştırılmıştır. Araştırmada ortaya çıkan bu nedenler arasında, işyeri açmak için doğru zamanın olmadığı fikri, yeterli maddi desteği alamadıkları, iş fikri bulamamak ve fırsatları görme noktasında sıkıntılar ve eğitim alan kadınların, cinsiyet faktöründen ötürü, aile yükümlülüklerinin girişimcilik yapmalarına engel olması öne çıkmıştır.

Sarıtaş ve Duran (2017), Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin tespitine ilişkin bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde eğitim alan öğrencilerin bireysel özellikleri ve girişimcilik başarısını etkileyen öğelerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada aynı zamanda, öğrencilerin yaratıcılık, risk alma eğilimi ve kontrol odaklılığı gibi özelliklerinin saptanması da amaçlanmıştır. Araştırmada öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisi analiz edilerek çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Öğrencilerden çoğunda girişimcilik eğilimleri olduğu ve girişimci olmak için bir iş düşüncesine sahip oldukları ve ileride bunları uygulamayı arzu ettikleri tespit edilmiştir.

Tekin (2018), Muş ilinde kadın girişimcilik eğilimini belirlemeye yönelik pilot bir çalışma yapmıştır. Amacı, Muş'ta kadın girişimci adaylarının girişimcilik profilinin/eğiliminin saptanması; kadınların çalışma yaşamında hangi sektörlerde yoğunlaştığının belirlenmesi; kadın girişimci adaylarının genel olarak demografik özelliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada, Muş ilinin merkezinde ve

ilçelerinde yaşayan 300 kadın oluşturmaktadır. Çalışmanın neticesinde, kadınların çoğunun el işi yaparak evlerine katkı yaptıkları, iş yeri açmak için yeterli maddiyatlarının olmamasına rağmen imkan verildiğinde işyeri açmak için girişimde bulunabilecekleri, girişimcilikle ilgili bir eğitim alamadıkları ve çoğunun ailesinde bir girişimcinin olmadığı belirlenmiştir.

Gökçil (2019), girişimcilik ve kadın girişimciliği ile ilgili, iş hayatı ve yaşam dengesinde engel ve fırsat analizi gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmada; çalışan kadınların, toplumun önyargılarından ve aile sorumluluklarından dolayı, negatif olarak etkilenmelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada veriler, kişisel bilgi anket formu kullanılarak elde edilmiş ve SPSS programı ile analizleri yapılmıştır. Araştırmacının 150 gönüllü kişiyle karşılıklı görüşmeler yapması neticesinde, Konya ilindeki kadın girişimcilerin, iş-aile yaşamı tatminleri ve girişimcilikte karşılaştıkları problemlere yönelik çözüm önerileri de sunulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KIZ ÖĞRENCİLERDE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ ARAŞTIRMASI

3.1. ARAŞTIRMA

3.1.1. Araştırmanın Konusu

Bu araştırmanın konusu; araştırmaya dahil olan kız öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi ve girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörlerin ortaya çıkarılmasıdır.

3.1.2. Araştırmanın Amacı

Girişimci olmanın temel ilkeleri risk almaktan çekinmeme, girişimcilik isteği, fırsatları değerlendirme ve amaç, yenilikleri takip etme ve yaratıcılıktır. Girişimci tarafından fırsatları görüp, değerlendirmek için uygun ortamın hazırlanması ile birlikte kişilik özellikleri de girişimciliğin oluşmasında önemli rol oynamaktadır.

Bu araştırmanın temel amacı üniversitede öğrenim gören kız öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin ortaya çıkarılması, girişimcilik eğilimleri üzerinde etkili olan demografik özelliklerin, davranışa yönelik tutum, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algılarının belirlenmesidir.

3.1.3. Araştırmanın Önemi

Yaşadığımız toplumda erkek girişimcilerin sayısı kadın girişimcilerden çok daha fazladır. Sosyal refahın ve gelişimin sağlanması açısından kadın girişimcilerin iş hayatında desteklenmesi oldukça önemlidir. Bu sebeple çalışma üniversitede öğrenim gören kız öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörlerin ortaya çıkarılması yönünden önem teşkil etmektedir.

3.1.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlıkları

Araştırmaya katılan kız öğrencilerin ankette yöneltilen soruları doğru algılayıp, tarafsız yorumladıkları varsayılmıştır. Araştırma Konya ilindeki bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören kız öğrencileri kapsamaktadır. Araştırmaya erkek öğrencilerin dahil

edilmemesinin sebebi kız öğrencilerin eğiliminin ölçülmek istenmesidir. Ayrıca, Konya'daki diğer vakıf üniversitelerine ulaşmanın zaman, maliyet ve teknik açıdan imkânsız olması sebebiyle araştırma sadece Konya İlindeki bir vakıf üniversitesi ile sınırlandırılmıştır.

3.1.5. Araştırmanın Yöntemi

3.1.5.1 Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini, Konya ilinde bulunan bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören 2585 kız öğrenci oluşturmaktadır. Evreni temsil etme bakımından $p < 0,05$ hata payıyla örneklem büyüklüğüne göre 445 anket yeterli bulunmuştur ve istenilen sayıya ulaşılmıştır. Örneklem yöntemi olarak ise tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi seçilmiştir.

3.1.5.2. Veriler ve Veri Toplama Araçları

Bu araştırma, iki bölümden oluşan 38 soruluk bir anket formunun doldurulmasıyla elde edilen sonuçlar neticesinde gerçekleştirilmiştir. Anket formlarını dolduracak katılımcılara, ankete verecekleri cevapların araştırmanın amacı dışında kesinlikle kullanılmayacağı beyan edilmiştir. Literatürden derlenen demografik sorular anketin birinci bölümünü oluşturmaktadır. Demografik özellikleri belirlemek amacıyla öğrencilere meslek idealleri, ebeveynlerinin eğitim durumları, aile içerisinde girişimci olup olmadığı, girişimcilik dersi alma durumları, girişimcilik dersi almış iseler aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirip yönlendirmediği, akademik başarıları ile ilgili 8 soru sorulmuştur. İkinci bölümde ise katılımcılara girişimcilik eğiliminin davranışa yönelik tutum, kişisel norm ve varsayılan davranış kontrolü unsurları ile ilgili 30 ölçek soru sorulmuştur.

Girişimcilik eğilimine ilişkin veriler için Leroy, Maes, Sels, Debrulle ve Meuleman (2009: 27-28) tarafından daha önce kullanılan ve Yüzüak'ın (2010) yüksek lisans tez çalışmasında uyguladığı beşli likert tipi ölçek kullanılmıştır. Çalışmada bu ölçeğin kullanılmasının nedeni girişimcilik eğilimini etkileyen unsurlar ile ilgili geliştirilen ölçekler arasında en çok kabul gören çalışmalar arasında yer alması ve farklı araştırmalarda tutarlı sonuçlara ulaşılmasıdır.

3.1.5.3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda geliştirilen hipotezleri şu şekildedir;

H1a; K1Z öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile akademik başarı dereceleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2a; K1Z öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile akademik başarı dereceleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3a; K1Z öğrencilerin kişisel norm algıları ile akademik başarı dereceleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H1b; K1Z öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2b; K1Z öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3b; K1Z öğrencilerin kişisel norm algıları ile kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H1c; K1Z öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2c; K1Z öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3c; K1Z öğrencilerin kişisel norm algıları ile kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H1d; K1Z öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin ailesindeki girişimci arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2d; K1Z öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin ailesindeki girişimci arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3d; Kız öğrencilerin kişisel norm algıları ile kız öğrencilerin ailesindeki girişimci arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H1e; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin girişimcilikle ilgili aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2e; Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin girişimcilikle ilgili aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3e; Kız öğrencilerin kişisel norm algıları ile kız öğrencilerin girişimcilikle ilgili aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H4a; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4b; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin kişisel norm algıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4c; Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin kişisel norm algıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H5a; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumlarının, kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları üzerinde bir etkiye sahiptir.

H5b; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumlarının, kız öğrencilerin kişisel norm algıları üzerinde bir etkiye sahiptir.

H5c; Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algılarının, kız öğrencilerin kişisel norm algıları üzerinde bir etkiye sahiptir.

3.2. BULGULAR VE YORUMLARI

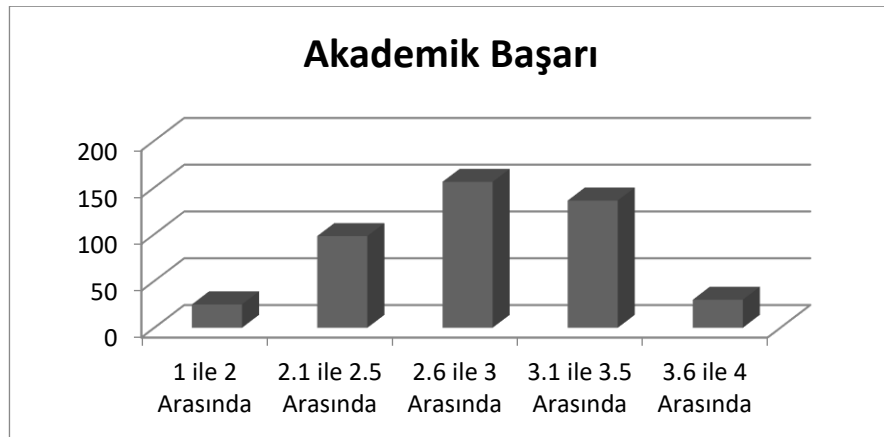
3.2.1. Demografik Özelliklere İlişkin Frekans Analizi

3.2.1.1. Akademik Başarı Derecesi Frekans Dağılımı

Tablo 15: Akademik Başarı Derecesi Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1 ile 2 Arasında	25	5,6	5,6
2.1 ile 2.5 Arasında	98	22,0	27,6
2.6 ile 3 Arasında	156	35,1	62,7
3.1 ile 3.5 Arasında	136	30,6	93,3
3.6 ile 4 Arasında	30	6,7	100,0
Toplam	445	100,0	

Araştırma kapsamına alınan kız öğrencilerin akademik başarı derecelerine göre tanıtıcı özelliklerinin dağılımı tablo 15’de gösterilmiştir. Kız öğrencilerin %5,6’sı 1 ile 2 başarı derecesi arasında, %22’si 2.1 ile 2.5 başarı derecesi arasında, %35,1’i 2.6 ile 3 başarı derecesi arasında, %30,6’sı 3.1 ile 3.5 başarı derecesi arasında ve %6,7’si ise 3.6 ile 4 başarı derecesi arasındadır. Bu yüzdelerdeki değerleri sayısal olarak açıkladığımız da ise 1 ile 2 arasında başarı derecesine sahip olan kız öğrenci sayısı 25, 2.1 ile 2.5 arasında başarı derecesine sahip olan kız öğrenci sayısı 98, 2.6 ile 3 arasında başarı derecesine sahip olan kız öğrenci sayısı 156, 3.1 ile 3.5 arasında başarı derecesine sahip olan kız öğrenci sayısı 136 ve 3.6 ile 4 arasında başarı derecesine sahip olan kız öğrenci sayısı ise 30 olarak saptanmıştır.

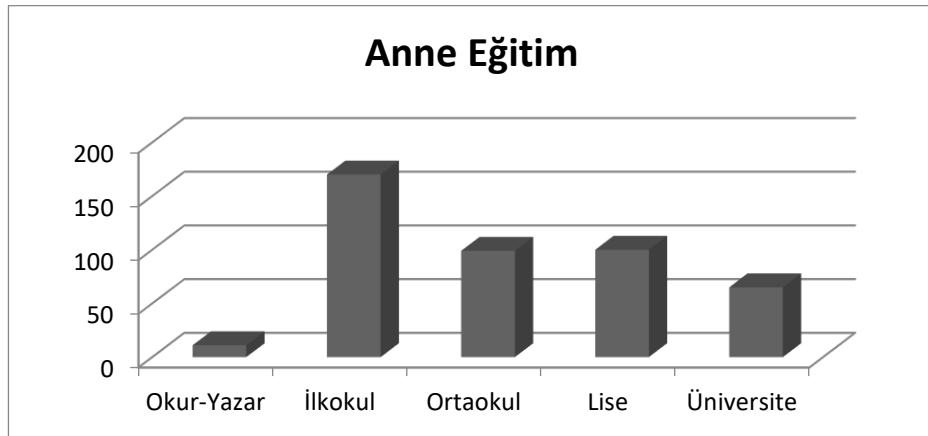
Şekil 6: Akademik Başarı Derecesi Frekans Dağılım

3.2.1.2. Anne Eğitim Durumu Frekans Dağılımı

Tablo 16: Anne Eğitim Durumu Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Okur-Yazar	11	2,5	2,5
İlkokul	170	38,2	40,7
Ortaokul	99	22,2	62,9
Lise	100	22,5	85,4
Üniversite	65	14,6	100,0
Toplam	445	100,0	

Araştırma kapsamına alınan kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre tanıttıcı özelliklerinin dağılımı tablo 16'da gösterilmiştir. Kız öğrencilerin %2,5'inin annesinin herhangi bir eğitim düzeyinden mezun olmayıp sadece okur-yazar olanlardan, %38,2'sinin annesinin eğitim düzeyi ilkokul, %22,2'sinin annesinin eğitim düzeyi ortaokul, %22,5'inin annesinin eğitim düzeyi lise ve %14,6'sının annesinin ise eğitim düzeyi üniversite olarak saptanmıştır. Bu yüzdeler değeri sayısal olarak açıkladığımız da ise kız öğrencilerin annesinden eğitim düzeyi sadece okur-yazar olanların sayısı 11, eğitim düzeyi ilkokul olanların sayısı 170, eğitim düzeyi ortaokul olanların sayısı 99, eğitim düzeyi lise olanların sayısı 100 ve eğitim düzeyi üniversite olanların sayısı ise 65 kişi olarak saptanmıştır. Araştırmaya katılan kız öğrencilerin annelerinin çoğunluğunun eğitim seviyelerinin düşük olduğu tablo 16'da görülmektedir.

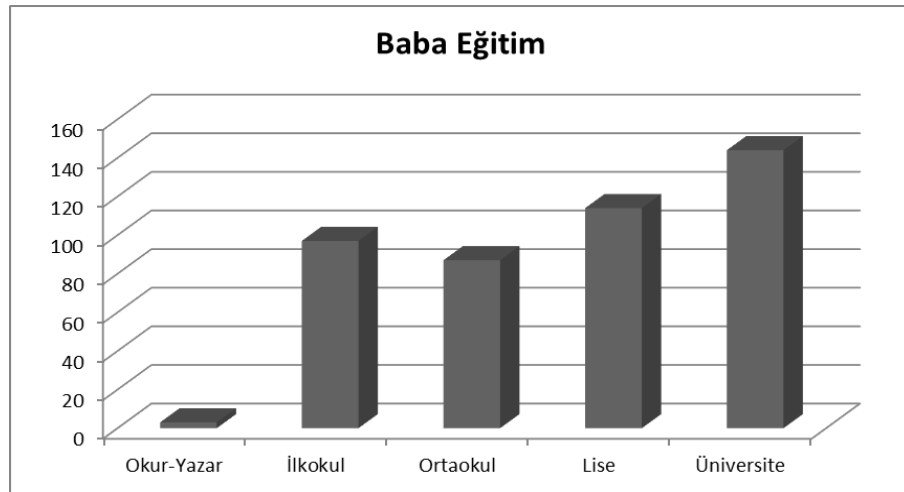
Şekil 7: Anne Eğitim Durumu Frekans Dağılımı

3.2.1.3. Baba Eğitim Durumu Frekans Dağılımı

Tablo 17: Baba Eğitim Durumu Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Okur-Yazar	3	,7	,7
İlkokul	97	21,8	22,5
Ortaokul	87	19,6	42,0
Lise	114	25,6	67,6
Üniversite	144	32,4	100,0
Toplam	445	100,0	

Araştırma kapsamına alınan kız öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre tanıttıcı özelliklerinin dağılımı tablo 17’de gösterilmiştir. Kız öğrencilerin %0,7’sinin babasının herhangi bir eğitim düzeyinden mezun olmayıp sadece okur-yazar olanlardan, %21,8’inin babasının eğitim düzeyi ilkökul, %19,6’sını babasının eğitim düzeyi ortaokul, %25,6’sını babasının eğitim düzeyi lise ve %32,4’ünün babasının ise eğitim düzeyi üniversite olarak saptanmıştır. Bu yüzdeler değeri sayısal olarak açıkladığımız da ise kız öğrencilerin babasının eğitim düzeyi sadece okur-yazar olanların sayısı 3, eğitim düzeyi ilkökul olanların sayısı 97, eğitim düzeyi ortaokul olanların sayısı 87, eğitim düzeyi lise olanların sayısı 114 ve eğitim düzeyi üniversite olanların sayısı ise 144 kişi olarak saptanmıştır. Araştırmaya katılan kız öğrencilerin babalarının çoğunluğunun eğitim seviyelerinin yüksek olduğu tablo 17’de görülmektedir.

Şekil 8: Baba Eğitim Durumu Frekans Dağılımı

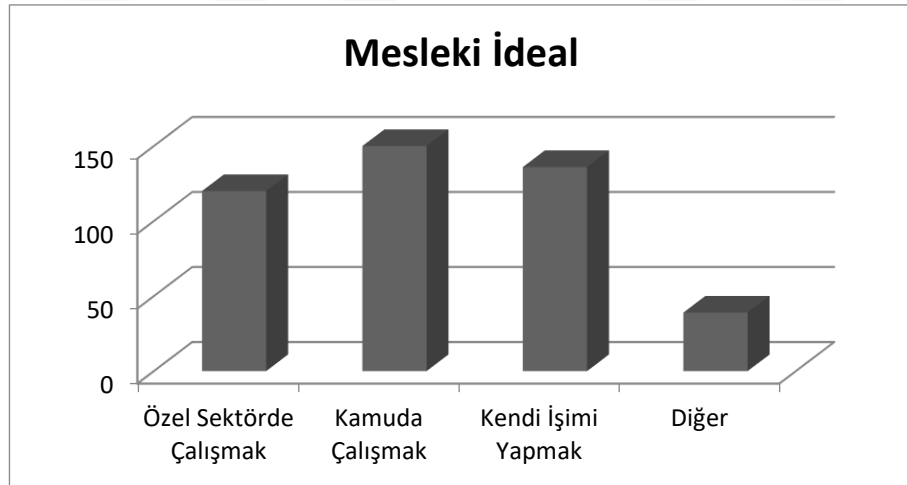

3.2.1.4. Mesleki İdeal Frekans Dağılımı

Tablo 18: Mesleki İdeal Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Özel Sektörde Çalışmak	120	27,0	27,0
Kamuda Çalışmak	150	33,7	60,7
Kendi İşimi Yapmak	136	30,6	91,2
Diğer	39	8,8	100,0
Toplam	445	100,0	

Araştırma kapsamına alınan kız öğrencilerin mesleki ideal tanıtıcı özelliklerinin dağılımı tablo 18’de gösterilmiştir. Kız öğrencilerin %27’si özel sektörde çalışmak isterken, %33,7’si kamu sektöründe çalışmak istemekte, %30,6’sı kendi işini yapmak istemekte ve %8,8’i ise diğer iş dallarından birisinde çalışmak istemektedir. Bu yüzdelik değerleri sayısal olarak açıkladığımız da ise kız öğrencilerden mesleki ideali özel sektörde çalışmak olanların sayısı 120, mesleki ideali kamu sektöründe çalışmak olanların sayısı 150, mesleki ideali kendi işini yapmak olanların sayısı 136 ve mesleki ideali diğer iş dallarından birinde çalışmak olanları sayısı ise 39 kişi olarak saptanmıştır.

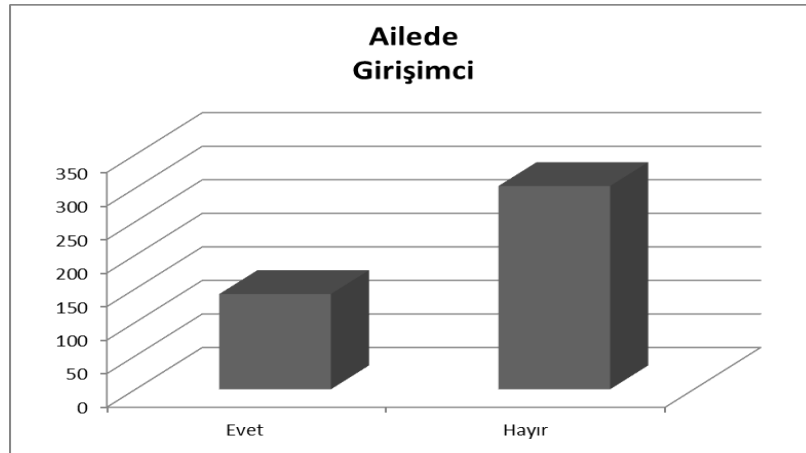
Şekil 9: Mesleki İdeal Frekans Dağılımı

3.2.1.5.: Ailedeki Girişimci Frekans Dağılımı

Tablo 19: Ailedeki Girişimci Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	142	31,9	31,9
Hayır	303	68,1	100,0
Toplam	445	100,0	
Ailedeki Girişimciler	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Baba	106	74,6	74,6
Anne	12	8,5	83,1
Kız Kardeş/Abla	11	7,7	90,8
Erkek Kardeş/Abi	13	9,2	100,0
Toplam	142	100,0	

Araştırma kapsamına alınan kız öğrencilerin ailelerindeki girişimci durumuna göre tanıtıcı özelliklerinin dağılımı tablo 19’da gösterilmiştir. Kız öğrencilerin %31,9’u ailelerinde girişimci bulunduğunu beyan ederken, %68,1’i ailelerinde girişimci bulunmadığını beyan etmiştir. Bu yüzdeler değeri sayısal olarak açıkladığımız da ise kız öğrencilerin ailelerinde girişimci bulunanların sayısı 142 iken ailelerinde girişimci bulunmayanların sayısı ise 303 kişi olarak saptanmıştır. Babasının girişimci olduğunu beyan eden kız öğrenci sayısı 106, annesinin girişimci olduğunu beyan eden kız öğrenci sayısı 12, kız kardeşinin ya da ablasının girişimci olduğunu beyan eden kız öğrenci sayısı 11 ve erkek kardeşinin ya da abisinin girişimci olduğunu beyan eden kız öğrenci sayısı ise 13 olarak saptanmıştır.

Şekil 10: Ailedeki Girişimci Varlığına İlişkin Frekans Dağılımı

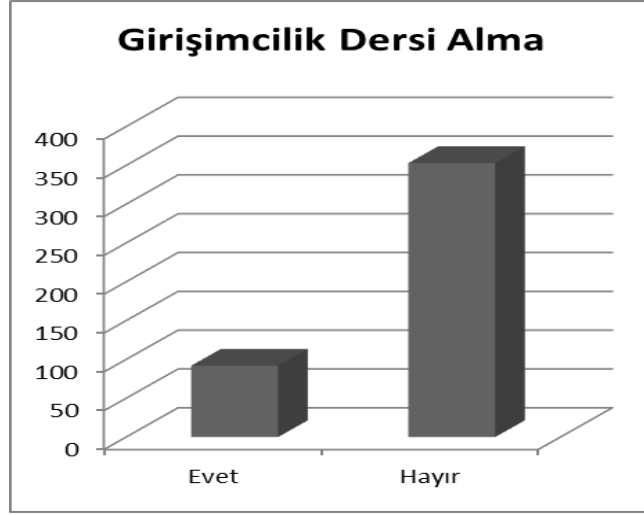
Şekil 11: Ailedeki Girişimci Frekans Dağılımı

3.2.1.6. Girişimcilik Dersi Frekans Dağılımı

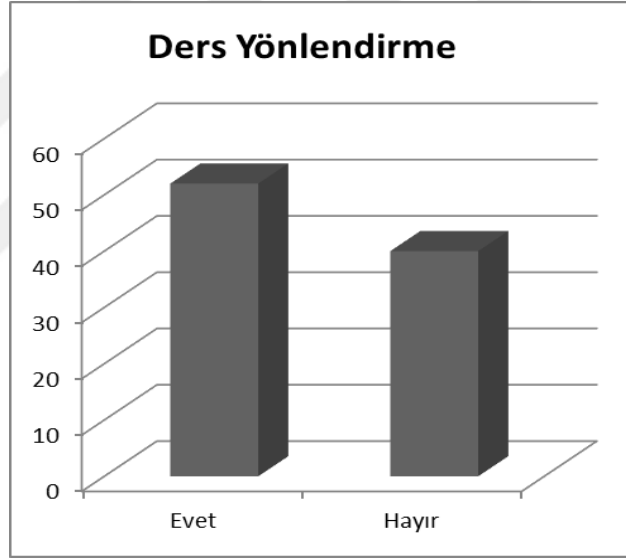
Tablo 20: Girişimcilik Dersi Frekans Dağılım Tablosu

	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	92	20,7	20,7
Hayır	353	79,3	100,0
Toplam	445	100,0	
Yönlendirme	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	52	56,5	56,5
Hayır	40	43,5	100,0
Toplam	445	100,0	

Araştırma kapsamına alınan kız öğrencilerin girişimcilik dersi ile ilgili tanıtıcı özelliklerinin dağılımı tablo 20’de gösterilmiştir. Kız öğrencilerin %20,7’si girişimcilik dersi aldığını beyan ederken, %79,3’ü ise girişimcilik dersi almadığını beyan etmiştir. Bu yüzdeler sayısal olarak açıkladığımızda ise kız öğrencilerden girişimcilik dersi alanların sayısı 92 iken kız öğrencilerden girişimcilik dersi almayanların sayısı ise 353 kişi olarak saptanmıştır. Alınan bu dersin girişimciliğe yönlendirdiğini beyan eden kız öğrenci sayısı 52 iken girişimciliğe yönlendirmediğini beyan eden kız öğrenci sayısı ise 40 olarak saptanmıştır.

Şekil 12: Girişimcilik Dersi Alan Öğrencilerin Frekans Dağılımı

Şekil 13: Girişimcilik Dersinin Etkisine İlişkin Frekans Dağılımı

3.2.2. Tanımlayıcı İstatistikler

3.2.2.1. Davranışa Yönelik Tutum Tanıtıcı Özellikler

Tablo 21: Davranışa Yönelik Tutum Tanıtıcı Özellikler

Tanıtıcı Özellikler		
Davranışa Yönelik Tutum	Ortalama ($\bar{x}$)	Standart Sapma (SS)
İleride bir gün girişimci olmayı düşünüyorum.	3,22	1,21
Fırsatlar oluştuğunda girişimci olacağım.	3,37	1,21
Girişimci olmak cazip görünüyor.	3,27	1,22
İleride bir gün girişimci olmayı hayal ediyorum.	3,13	1,26
Girişimcilerin kendi kendini yönetme (otonomi) alanları oldukça fazladır.	3,57	1,11
Girişimciler iyi bir hayat sürerler.	3,20	0,99
Girişimci birisi özel hayatı ve iş hayatının dengesini daha iyi kurar.	3,30	1,02
Gelecekteki mesleğimde kendi kendimi yönetmek isterim.	3,99	1,07
İşimde karşılaşacağım güçlüklerle uğraşabilirim.	4,06	1,01
İş ve özel hayat arasındaki dengenin önemli olduğunu düşünüyorum.	4,29	1,04

Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum ile ilgili vermiş oldukları cevaplar neticesinde veriler incelenmiş ve ortalamalar ile standart sapmaları tablo 21’de gösterilmiştir. Bu bağlamda davranışa yönelik tutumu ölçmeye yönelik geliştirilen ölçekteki ifadelerle ilişkin en yüksek ortalamaya sahip ifade 4,29 ortalamayla “İş ve özel hayat arasındaki dengenin önemli olduğunu düşünüyorum” ifadesi olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca, “İşimde karşılaşacağım güçlüklerle uğraşabilirim”, “Gelecekteki mesleğimde kendi kendimi yönetmek isterim” ifadeleri de ölçek içerisinde en yüksek ortalamaya sahip ifadeler olduğu söylenebilir (sırasıyla ifade ort: 4,06; 3,99)

3.2.2.2. Varsayılan Davranış Kontrolü Tanıtıcı Özellikler

Tablo 22: Varsayılan Davranış Kontrolü Tanıtıcı Özellikler

Tanıtıcı Özellikler		
Varsayılan Davranış Kontrolü	$\bar{x}$	SS
Girişimci olurken karşılaştığım her zorluğu yeneceğime inanıyorum.	3,47	1,01
Girişimci olabilmek için yeterli kapasitedeki özelliklere sahip olduğuma inanıyorum.	3,51	1,07
Girişimci olmak uygun bir seçenek görünüyor.	3,27	1,06
Girişimcilik pratik bilgi gerektirir. (know-how)	3,74	1,07
Girişimci olmak iş fikirlerinde yaratıcı olmayı gerektirir.	3,99	1,09
Yeni bir iş kurmak finansal olarak çok destek gerektirir.	3,89	1,10
Girişimcilik için yeterli devlet desteği yoktur.	3,17	1,12
İş kurabilmek için uygun bir zemin gerekir.	4,06	1,05

Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü ile ilgili vermiş oldukları cevaplar neticesinde veriler incelenmiş ve ortalamalar ile standart sapmaları tablo 22’de gösterilmiştir. Bu bağlamda varsayılan davranış kontrolünü ölçmeye yönelik geliştirilen ölçekteki ifadelerle ilişkin en yüksek ortalamaya sahip ifade 4,06 ortalamayla “İş kurabilmek için uygun bir zemin gerekir” ifadesi olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca, “Girişimci olmak iş fikirlerinde yaratıcı olmayı gerektirir”, “Yeni bir iş kurmak finansal olarak çok destek gerektirir” ifadeleri de ölçek içerisinde en yüksek ortalamaya sahip ifadeler olduğu söylenebilir (sırasıyla ifade ort: 3,99; 3,89)

3.2.2.3. Kişisel Norm Tanıtıcı Özellikler

Tablo 23: Kişisel Norm Tanıtıcı Özellikler

Tanıtıcı Özellikler		
Varsayılan Davranış Kontrolü	$\bar{x}$	SS
Girişimci olmak için bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.	3,08	1,12
Kendimi iyi iş fırsatlarını değerlendirebilecek biri olarak görüyorum.	3,60	1,03
Yeni iş fikirlerini planlamak için yeterince yaratıcıyım.	3,45	1,01
Finansal desteğin olmaması beni girişimci olmaktan alıkoymaz.	3,11	1,12
Girişimcilik fikirlerimi devlet desteği etkileyemez.	2,98	1,12
Destek içermeyen bir ortam benim girişimciliğimi engelleyemez.	3,14	1,11
Başkalarının fikirlerine girişimci olmadan önce önem veririm.	3,47	1,13
Girişimci olup olmama konusunda başkalarının fikirlerini dinlerim.	3,37	1,16
Girişimci olup olmamam konusunda çevremdekilerin etkisi vardır.	3,25	1,20
Girişimci olmak istemem tamamen kendi kararımıdır.	3,58	1,15
Anne ve babam girişimci olmam konusunda olumlu düşünce içerisindedir.	3,44	1,18
Arkadaşlarım girişimciliğe mantıklı bir seçim olarak bakar.	3,45	1,08

Kız öğrencilerinin kişisel norm ile ilgili vermiş oldukları cevaplar neticesinde veriler incelenmiş ve ortalamalar ile standart sapmaları tablo 23’de gösterilmiştir. Bu bağlamda kişisel norm cevaplarını ölçmeye yönelik geliştirilen ölçekteki ifadelere ilişkin en yüksek ortalamaya sahip ifade 3,60 ortalamayla “Kendimi iyi iş fırsatlarını değerlendirebilecek biri olarak görüyorum” ifadesi olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca, “Girişimci olmak istemem tamamen kendi kararımıdır”, “Başkalarının fikirlerine girişimci olmadan önce önem veririm” ifadeleri de ölçek içerisinde en yüksek ortalamaya sahip ifadeler olduğu söylenebilir (sırasıyla ifade ort: 3,58; 3,47)

3.2.3. Ölçeklerin Güvenilirlik Analiz Bulguları

Güvenilirlik Testi;

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir, ve

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir. (Akgül & Çevik, 2003; 435-436)

3.2.3.1. Davranışa Yönelik Tutum Güvenilirlik Testi

Tablo 24: Davranışa Yönelik Tutum Güvenilirlik Testi Sonuçları

	Düzeltilen Madde-Toplam Korelasyon	Madde Silinirse α	Tüm Maddeler Dahil İken α
DYT9	,754	,852	,877
DYT10	,733	,854	
DYT11	,689	,858	
DYT12	,707	,856	
DYT13	,608	,865	
DYT14	,478	,874	
DYT15	,491	,873	
DYT16	,622	,864	
DYT17	,494	,873	
DYT18	,394	,879	

Tablo 24’de yer alan güvenilirlik testi sonuçlarına baktığımızda davranışa yönelik tutum ölçeğinde yer alan 10 maddenin madde toplam korelasyon değerleri 0,394-0,754 arasında değişmekte olup madde toplam korelasyonu 0,250’in altında değer alan herhangi bir madde gözlenmemiştir. Bu 10 madde üzerinden elde edilen davranışa yönelik tutum ölçeğinin bu çalışma için güvenilirliği 0,877 olarak elde edilmiş ve ölçeğin yüksek derece de güvenilir olduğu saptanmıştır.

3.2.3.2. Varsayılan Davranış Kontrolü Güvenilirlik Testi

Tablo 25: Varsayılan Davranış Kontrolü Güvenilirlik Testi Sonuçları

	Düzeltilen Madde-Toplam Korelasyon	Madde Silinirse α	Tüm Maddeler Dahil İken α
VDK19	,497	,816	,829
VDK20	,600	,802	
VDK21	,505	,815	
VDK22	,615	,800	
VDK23	,697	,788	
VDK24	,592	,803	
VDK25	,311	,821	
VDK26	,623	,799	

Tablo 25’de yer alan güvenilirlik testi sonuçlarına baktığımızda varsayılan davranış kontrolü ölçeğinde yer alan 8 maddenin madde toplam korelasyon değerleri 0,311-0,697 arasında değişmekte olup madde toplam korelasyonu 0,250’in altında değer alan herhangi bir madde gözlenmemiştir. Bu 8 madde üzerinden elde edilen varsayılan davranış kontrolü ölçeğinin bu çalışma için güvenilirliği 0,829 olarak elde edilmiş ve ölçeğin yüksek derece de güvenilir olduğu saptanmıştır.

3.2.3.3. Kişisel Norm Güvenilirlik Testi

Tablo 26: Kişisel Norm Güvenilirlik Testi Sonuçları

	Düzeltilen Madde-Toplam Korelasyon	Madde Silinirse α	Tüm Maddeler Dahil İken α
KN27	,488	,849	,857
KN28	,573	,844	
KN29	,577	,844	
KN30	,596	,842	
KN31	,481	,850	
KN32	,574	,843	
KN33	,495	,849	
KN34	,443	,852	
KN35	,352	,859	
KN36	,574	,843	
KN37	,632	,839	
KN38	,627	,840	

Tablo 26’da yer alan güvenilirlik testi sonuçlarına baktığımızda kişisel norm ölçeğinde yer alan 12 maddenin madde toplam korelasyon değerleri 0,352-0,632 arasında değişmekte olup madde toplam korelasyonu 0,250’in altında değer alan herhangi bir madde gözlenmemiştir. Bu 12 madde üzerinden elde edilen kişisel norm ölçeğinin bu çalışma için güvenilirliği 0,857 olarak elde edilmiş ve ölçeğin yüksek derece de güvenilir olduğu saptanmıştır.

3.2.4. Faktör Analiz Bulguları

3.2.4.1. Davranışa Yönelik Tutum Faktör Analizi ve Faktör Yükleri

Tablo 27: Davranışa Yönelik Tutum Faktör Analiz Sonuçları

	Faktör Yükleri	Açıklanan Varyans %	Faktör Sayısının Geçerliliği KMO	P Değeri
DYT9	,822	64,303	,865	,000
DYT10	,832			
DYT11	,777			
DYT12	,783			
DYT13	,509			
DYT14	,347			
DYT15	,353			
DYT16	,622			
DYT17	,695			
DYT18	,689			

Tablo 27’de KMO ve Brartlett’s testinin değeri 0,865 ve anlamlılık değeri ise 0,00 olarak belirlenmiştir. Bu durum verilerin faktör analizi yapmaya uygun olduğunu göstermektedir. KMO değeri 0,60’ın üzerinde kabul edilmektedir ($P < 0,05$). Faktör analizi sonucu oluşan açıklanan toplam varyans yüzdesi değerlerine bakıldığında, faktörler varyansın %64,303’ünü açıklamaktadır.

Tablo 27’de davranışa yönelik tutum ölçeğinin toplamda 2 faktörü bulunmaktadır. Görünen faktör yükleri maddelerin güçlülük değerlerini göstermektedir. Tablo 27’ye bakıldığı zaman davranışa yönelik tutum ölçeğinde bulunan 10 maddenin almış oldukları değerler ve ayrı ayrı maddelerin kalitesi tablo 27’de gösterilmektedir. Bu 10 maddenin davranışa yönelik tutum ölçeğinin en kaliteli ve güçlü olanı 0,832 değeri ile 10. maddenin

olduğunu görülmektedir. Faktör yükleri değerinin 0,4'ten yüksek olması geçerli kabul edilir.

Tablo 28: Davranışa Yönelik Tutum Faktör Yükleri

Toplam Varyans Açıklayıcısı						
	İlk Özdeğer			Faktör Yüklerinin Toplamları		
	Toplam	% Varyans	% Kümülatif	Toplam	% Varyans	% Kümülatif
DYT9	4,778	47,780	47,780	4,778	47,780	47,780
DYT10	1,652	16,523	64,303	1,652	16,523	64,303
DYT11	,986	9,864	74,167			
DYT12	,658	6,583	80,750			
DYT13	,492	4,918	85,668			
DYT14	,440	4,396	90,064			
DYT15	,325	3,250	93,314			
DYT16	,271	2,706	96,020			
DYT17	,245	2,453	98,473			
DYT18	,153	1,527	100,000			

Tablo 28'de davranışa yönelik tutum ölçeğinin toplamda 2 faktörü bulunmaktadır. Görünen faktör yükleri maddelerin güçlülük değerlerini göstermektedir.

3.2.4.2. Varsayılan Davranış Kontrolü Faktör Analizi ve Faktör Yükleri

Tablo 29: Varsayılan Davranış Kontrolü Faktör Analiz Sonuçları

	Faktör Yükleri	Açıklanan Varyans %	Faktör Sayısının Geçerliliği KMO	P Değeri
VDK19	,638	61,393	,839	,000
VDK20	,751			
VDK21	,617			
VDK22	,596			
VDK23	,725			
VDK24	,723			
VDK25	,467			
VDK26	,694			

Tablo 29'da KMO ve Bartlett's testinin değeri 0,839 ve anlamlılık değeri ise 0,00 olarak belirlenmiştir. Bu durum verilerin faktör analizi yapmaya uygun olduğunu göstermektedir. KMO değeri 0,60'ın üzerinde kabul edilmektedir (P<0,05). Faktör analizi

sonucu oluşan açıklanan toplam varyans yüzdesi değerlerine bakıldığında, faktörler varyansın %61,393'ünü açıklamaktadır.

Tablo 29'da varsayılan davranış kontrolü ölçeğinin toplamda 2 faktörü bulunmaktadır. Görünen faktör yükleri maddelerin güçlülük değerlerini göstermektedir. Tablo 29'a bakıldığı zaman varsayılan davranış kontrolü ölçeğinde bulunan 8 maddenin almış oldukları değerler ve ayrı ayrı maddelerin kalitesi tablo 29'da gösterilmektedir. Bu 8 maddenin varsayılan davranış kontrolü ölçeğinin en kaliteli ve güçlü olanı 0,751 değeri ile 20. maddenin olduğunu görülmektedir. Faktör yükleri değerinin 0,4'ten yüksek olması geçerli kabul edilir.

Tablo 30: Varsayılan Davranış Kontrolü Faktör Yükleri

Toplam Varyans Açıklayıcısı						
	İlk Özdeğer			Faktör Yüklerinin Toplamları		
	Toplam	% Varyans	% Kümülatif	Toplam	% Varyans	% Kümülatif
VDK19	3,728	46,596	46,596	3,728	46,596	46,596
VDK20	1,184	14,797	61,393	1,184	14,797	61,393
VDK21	,898	11,220	72,614			
VDK22	,687	8,591	81,205			
VDK23	,420	5,252	86,457			
VDK24	,393	4,915	91,372			
VDK25	,369	4,617	95,990			
VDK26	,321	4,010	100,000			

Tablo 30'da varsayılan davranış kontrolü ölçeğinin toplamda 2 faktörü bulunmaktadır. Görünen faktör yükleri maddelerin güçlülük değerlerini göstermektedir.

3.2.4.3. Kişisel Norm Faktör Analizi ve Faktör Yükleri

Tablo 31: Kişisel Norm Faktör Analiz Sonuçları

	Faktör Yükleri	Açıklanan Varyans %	Faktör Sayısının Geçerliliği KMO	P Değeri
KN27	,627	63,617	,840	,000
KN28	,746			
KN29	,672			
KN30	,706			
KN31	,713			
KN32	,611			
KN33	,562			
KN34	,795			
KN35	,668			
KN36	,459			
KN37	,547			
KN38	,528			

Tablo 31’de KMO ve Brartlett’s testinin değeri 0,840 ve anlamlılık değeri ise 0,00 olarak belirlenmiştir. Bu durum verilerin faktör analizi yapmaya uygun olduğunu göstermektedir. KMO değeri 0,60’ın üzerinde kabul edilmektedir ($P < 0,05$). Faktör analizi sonucu oluşan açıklanan toplam varyans yüzdesi değerlerine bakıldığında, faktörler varyansın %63,617’sini açıklamaktadır.

Tablo 31’de kişisel norm ölçeğinin toplamda 2 faktörü bulunmaktadır. Görünen faktör yükleri maddelerin güçlülük değerlerini göstermektedir. Tablo 31’de bakıldığı zaman kişisel norm ölçeğinde bulunan 12 maddenin almış oldukları değerler ve ayrı ayrı maddelerin kalitesi tablo 31’de gösterilmektedir. Bu 12 maddenin kişisel norm ölçeğinin en kaliteli ve güçlü olanı 0,795 değeri ile 34. maddenin olduğunu görülmektedir. Faktör yükleri değerinin 0,4’ten yüksek olması geçerli kabul edilir.

Tablo 32: Kişisel Norm Faktör Yükleri

Toplam Varyans Açıklayıcısı						
	İlk Özdeğer			Faktör Yüklerinin Toplamları		
	Toplam	% Varyans	% Kümülatif	Toplam	% Varyans	% Kümülatif
KN27	4,782	39,847	39,847	4,782	39,847	39,847
KN28	1,661	13,843	53,690	1,661	13,843	53,690
KN29	1,191	9,927	63,617	1,191	9,927	63,617
KN30	,838	6,986	70,603			
KN31	,641	5,338	75,941			
KN32	,571	4,755	80,696			
KN33	,555	4,623	85,319			
KN34	,445	3,708	89,027			
KN35	,408	3,403	92,430			
KN36	,320	2,663	95,093			
KN37	,301	2,511	97,604			
KN38	,288	2,396	100,000			

Tablo 32’de kişisel norm ölçeğinin toplamda 2 faktörü bulunmaktadır. Görünen faktör yükleri maddelerin güçlülük değerlerini göstermektedir.

3.2.5. Normallik Testi

Çarpıklık ve basıklık katsayılarının $\pm 1,5$ (tabashnik) değerleri arasında olduğunda veriler normal kabul edilebilir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin hepsinin $\pm 1,5$ değeri arasında bulunmamasından dolayı davranışa yönelik tutum sorularının normal dağılmadığı görülmüştür. Analizlere non-parametrik testler uygulanacağı saptanmıştır.

3.2.5.1. Davranışa Yönelik Tutum Normallik Testi

Tablo 33: Davranışa Yönelik Tutum Normallik Testi Sonuçları

Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
İstatistik	Serbestlik Derecesi (df)	P Değeri	İstatistik	df	P Değeri
,068	445	,000	,981	445	,000

	İstatistik	Standart Hata
Ortalama	3,5403	,03672
Medyan	3,6000	
Varyans	,600	
Standart Sapma	,77456	
Minimum	1,00	
Maximum	5,00	
Skewness	-,476	,116
Kurtosis	,145	,231

Araştırmaya katılan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum ile ilgili sorularının yer aldığı normallik testi ve tanımlayıcı istatistikleri tablo 33’de gösterilmiştir. Verilerin normalliğinin belirlenebilmesi için tek örneklem Kolmogorov-Smirnov Testine ve Shapiro-Wilk Testlerinden verilerin normal dağılıp dağılmadığını anlamak amacıyla en doğru sonucu veren Shapiro-Wilk Testine bakmak gerekir.

Shapiro-Wilk P Değeri değerine bakıldığında anlamlı çıktığını (P Değeri<0,05) görülmektedir. Normallik testinde P Değeri değerinin anlamlı çıkması istenilen bir durum değildir. Bu durum teste tabi tutulan verilerin normal dağılmadığını söylemektedir. Fakat sosyal bilimler spss analizlerinde genellikle değerlerin normal dağılım göstermesi çok nadir rastlanan bir durumdur. Sosyal bilimlerde spss anket soruları likert ölçekli sorular olduğundan dolayı bu değerlerin normal dağılım gösterip göstermediğini anlamak için

ikinci tabloda bulunan Skewness Değeri ve Kurtosis Değerine (basıklık ve çarpıklık kat sayıları) bakılması gerekmektedir.

Tablo 34: Varsayılan Davranış Kontrolü

Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
İstatistik	Df	P Değeri	İstatistik	df	P Değeri
,129	445	,000	,940	445	,000

	İstatistik	Standart Hata
Ortalama	3,6354	,03441
Medyan	3,7500	
Varyans	,527	
Standart Sapma	,72591	
Minimum	1,00	
Maximum	5,00	
Skewness	-1,019	,116
Kurtosis	1,556	,231

Araştırmaya katılan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü ile ilgili sorularının yer aldığı normallik testi ve tanımlayıcı istatistikleri tablo 34’te gösterilmiştir. Verilerin normalliğinin belirlenebilmesi için tek örneklem Kolmogorov-Smirnov Testine ve Shapiro-Wilk Testlerinden verilerin normal dağılıp dağılmadığını anlamak amacıyla en doğru sonucu veren Shapiro-Wilk Testine bakmak gerekir.

Shapiro-Wilk P Değeri değerine bakıldığında anlamlı çıktığını (P Değeri<0,05) görülmektedir. Normallik testinde P Değeri değerinin anlamlı çıkması istenilen bir durum değildir. Bu durum teste tabi tutulan verilerin normal dağılmadığını söylemektedir. Fakat sosyal bilimler spss analizlerinde genellikle değerlerin normal dağılım göstermesi çok nadir rastlanan bir durumdur. Sosyal bilimlerde spss anket soruları likert ölçekli sorular olduğundan dolayı bu değerlerin normal dağılım gösterip göstermediğini anlamak için ikinci tabloda bulunan Skewness Değeri ve Kurtosis Değerine (basıklık ve çarpıklık kat sayıları) bakılması gerekmektedir.

3.2.5.2. Kişisel Norm Normallik Testi

Tablo 35: Kişisel Norm Normallik Testi Sonuçları

Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
İstatistik	Df	P Değeri	İstatistik	df	P Değeri
,077	445	,000	,983	445	,000

	İstatistik	Standart Hata
Ortalama	3,3310	,03261
Medyan	3,3333	
Varyans	,473	
Standart Sapma	,68795	
Minimum	1,25	
Maximum	5,00	
Skewness	-,254	,116
Kurtosis	,661	,231

Araştırmaya katılan kız öğrencilerin kişisel norm ile ilgili sorularının yer aldığı normallik testi ve tanımlayıcı istatistikleri tablo 35'te gösterilmiştir. Verilerin normalliğinin belirlenebilmesi için tek örneklem Kolmogorov-Smirnov Testine ve Shapiro-Wilk Testlerinden verilerin normal dağılıp dağılmadığını anlamak amacıyla en doğru sonucu veren Shapiro-Wilk Testine bakmak gerekir.

Shapiro-Wilk P Değeri değerine bakıldığında anlamlı çıktığını (P Değeri<0,05) görülmektedir. Normallik testinde P Değeri değerinin anlamlı çıkması istenilen bir durum değildir. Bu durum teste tabi tutulan verilerin normal dağılmadığını söylemektedir. Fakat sosyal bilimler spss analizlerinde genellikle değerlerin normal dağılım göstermesi çok nadir rastlanan bir durumdur. Sosyal bilimlerde spss anket soruları likert ölçekli sorular olduğundan dolayı bu değerlerin normal dağılım gösterip göstermediğini anlamak için ikinci tabloda bulunan Skewness Değeri ve Kurtosis Değerine (basıklık ve çarpıklık kat sayıları) bakılması gerekmektedir.

3.2.6. Hipotezlerin Test Edilmesi ve Bulgular

3.2.6.1. Akademik Başarı Kruskal-Wallis Testi

H_{1a}; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile akademik başarı dereceleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{2a}; Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile akademik başarı dereceleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{3a}; Kız öğrencilerin kişisel norm algıları ile akademik başarı dereceleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 36: Akademik Başarı Kruskal-Wallis Test Sonuçları

	Akademik Başarı	N	Sıra Ortalaması	Önemlilik Testi
Davranışa Yönelik Tutum	1 ile 2 Arasında	25	219,24	KW= 6,164 p= ,187
	2.1 ile 2.5 Arasında	98	199,17	
	2.6 ile 3 Arasında	156	221,77	
	3.1 ile 3.5 Arasında	136	236,44	
	3.6 ile 4 Arasında	30	249,43	
Varsayılan Davranış Kontrolü	Akademik Başarı	N	Sıra Ortalaması	KW= 3,480 p= ,481
	1 ile 2 Arasında	25	183,62	
	2.1 ile 2.5 Arasında	98	219,55	
	2.6 ile 3 Arasında	156	230,28	
	3.1 ile 3.5 Arasında	136	220,69	
3.6 ile 4 Arasında	30	239,73		
Kişisel Norm	Akademik Başarı	N	Sıra Ortalaması	KW= 1,233 p= ,873
	1 ile 2 Arasında	25	239,14	
	2.1 ile 2.5 Arasında	98	215,66	
	2.6 ile 3 Arasında	156	219,17	
	3.1 ile 3.5 Arasında	136	229,79	
3.6 ile 4 Arasında	30	222,67		

Kruskal Wallis testi değerleri tablo 36'da görülmektedir. 1 ile 2 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 219,24, 2.1 ile 2.5 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 199,17, 2.6 ile 3 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 221,77, 3.1 ile 3.5 arasında akademik dereceye

sahip olan kız öğrencilerinin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 236,44 ve 3.6 ile 4 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 249,43 olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri=0,187>0,05). Yani, kız öğrencilerin akademik dereceleri ile davranışa yönelik tutum ölçeği arasında farklılık oluşmamakta ve her akademik derece grubundan kız öğrencinin davranışa yönelik tutumları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum ölçeği, kız öğrencilerin akademik dereceleri ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{1a} hipotezi reddedilmiştir.**

Kruskal Wallis testi değerleri tablo 36'da görülmektedir. 1 ile 2 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 183,62, 2.1 ile 2.5 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 219,55, 2.6 ile 3 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 230,28, 3.1 ile 3.5 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerinin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 220,69 ve 3.6 ile 4 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 239,73 olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri=0,481>0,05). Yani, kız öğrencilerin akademik dereceleri ile varsayılan davranış kontrolü ölçeği arasında farklılık oluşmamakta ve her akademik derece grubundan kız öğrencinin varsayılan davranış kontrolü algıları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algı ölçeği, kız öğrencilerin akademik dereceleri ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{2a} hipotezi reddedilmiştir.**

Kruskal Wallis testi değerleri tablo 36'da görülmektedir. 1 ile 2 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 239,14, 2.1 ile 2.5 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 215,66, 2.6 ile 3 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 219,17, 3.1 ile 3.5 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerinin kişisel norm algıları sıra ortalaması 229,79 ve 3.6 ile 4 arasında akademik dereceye sahip olan kız öğrencilerin kişisel norm sıra ortalaması 222,67 olarak

elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri=0,873>0,05). Yani, kız öğrencilerin akademik dereceleri ile kişisel norm ölçeği arasında farklılık oluşmamakta ve her akademik derece grubundan kız öğrencinin kişisel norm algıları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin kişisel norm algı ölçeği, kız öğrencilerin akademik dereceleri ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{3a} hipotezi reddedilmiştir.**

3.2.6.2. Anne Eğitim Durumu Kruskal-Wallis Testi

H_{1b}; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{2b}; Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{3b}; Kız öğrencilerin kişisel norm algıları ile kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 37: Anne Eğitim Durumu Kruskal-Wallis Test Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Önemlilik Testi
Davranışa Yönelik Tutum	Okur-Yazar	11	211,45	KW= 1,407 p= ,843
	İlkokul	170	225,56	
	Ortaokul	99	232,75	
	Lise	100	217,62	
	Üniversite	65	211,67	
Varsayılan Davranış Kontrolü	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	KW= 1,388 p= ,846
	Okur-Yazar	11	250,00	
	İlkokul	170	219,32	
	Ortaokul	99	232,13	
	Lise	100	222,51	
Üniversite	65	214,90		
Kişisel Norm	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	KW= 7,207 p= ,125
	Okur-Yazar	11	184,64	
	İlkokul	170	210,93	
	Ortaokul	99	250,69	
	Lise	100	223,96	
Üniversite	65	217,42		

Kruskal Wallis testi değerleri tablo 37'de görülmektedir. Annesinin eğitim durumu okur-yazar olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 211,45, annesinin eğitim durumu ilkokul olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 225,56, annesinin eğitim durumu ortaokul olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 232,75, annesinin eğitim durumu lise olan kız ğrencilerinin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 217,62 ve annesinin eğitim durumu niversite olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 211,67 olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri=0,843>0,05). Yani, kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile davranışa yönelik tutum leği arasında farklılık oluşmamakta ve her anne eğitim durumu grubundan kız öğrencinin davranışa yönelik tutumları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum leği, kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{1b} hipotezi reddedilmiştir.**

Kruskal Wallis testi değerleri tablo 37'de görülmektedir. Annesinin eğitim durumu okur-yazar olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 250,00, annesinin eğitim durumu ilkokul olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 219,32, annesinin eğitim durumu ortaokul olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 232,13, annesinin eğitim durumu lise olan kız ğrencilerinin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 222,51 ve annesinin eğitim durumu niversite olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 214,90 olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri=0,846>0,05). Yani, kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile varsayılan davranış kontrolü algı leği arasında farklılık oluşmamakta ve her anne eğitim durumu grubundan kız öğrencinin varsayılan davranış kontrolü algıları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü leği, kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{2b} hipotezi reddedilmiştir.**

Kruskal Wallis testi değerleri tablo 37'de görülmektedir. Annesinin eğitim durumu okur-yazar olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 184,64,

annesinin eğitim durumu ilkokul olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 210,93, annesinin eğitim durumu ortaokul olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 250,69, annesinin eğitim durumu lise olan kız öğrencilerinin kişisel norm algıları sıra ortalaması 223,96 ve annesinin eğitim durumu üniversite olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 217,42 olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri=0,125>0,05). Yani, kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile kişisel norm algı ölçeği arasında farklılık oluşmamakta ve her anne eğitim durumu grubundan kız öğrencinin kişisel norm algıları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin kişisel norm ölçeği, kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{3b} hipotezi reddedilmiştir.**

3.2.6.3. Baba Eğitim Durumu Kruskal-Wallis Testi

H_{1c}; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{2c}; Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{3c}; Kız öğrencilerin kişisel norm algıları ile kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 38: Baba Eğitim Durumu Kruskal-Wallis Test Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Önemlilik Testi
Davranışa Yönelik Tutum	Okur-Yazar	3	278,33	KW= 6,914 p= ,141
	İlkokul	97	242,85	
	Ortaokul	87	198,90	
	Lise	114	214,10	
	Üniversite	144	230,09	
Varsayılan Davranış Kontrolü	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	KW= 5,973 p= ,201
	Okur-Yazar	3	255,83	
	İlkokul	97	234,91	
	Ortaokul	87	206,30	
	Lise	114	207,07	
Üniversite	144	236,99		
Kişisel Norm	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	KW= 3,552 p= ,470
	Okur-Yazar	3	276,83	
	İlkokul	97	231,02	
	Ortaokul	87	208,34	
	Lise	114	213,33	
Üniversite	144	232,99		

Kruskal Wallis testi değerleri tablo 38'de görülmektedir. Babasının eğitim durumu okur-yazar olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 278,33, babasının eğitim durumu ilkokul olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 242,85, babasının eğitim durumu ortaokul olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 198,90, babasının eğitim durumu lise olan kız ğrencilerinin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 214,10 ve babasının eğitim durumu niversite olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 230,09 olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri=0,141>0,05). Yani, kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile davranışa yönelik tutum leği arasında farklılık oluşmamakta ve her baba eğitim durumu grubundan kız öğrencinin davranışa yönelik tutumları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum leği, kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{1c} hipotezi reddedilmiştir.**

Kruskal Wallis testi değerleri tablo 38'de görülmektedir. Babasının eğitim durumu okur-yazar olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 255,83, babasının eğitim durumu ilkokul olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 234,91, babasının eğitim durumu ortaokul olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 206,30, babasının eğitim durumu lise olan kız ğrencilerinin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 207,07 ve babasının eğitim durumu niversite olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 236,99 olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri=0,201>0,05). Yani, kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile varsayılan davranış kontrolü algı leği arasında farklılık oluşmamakta ve her baba eğitim durumu grubundan kız öğrencinin varsayılan davranış kontrolü algıları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü leği, kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{2c} hipotezi reddedilmiştir.**

Kruskal Wallis testi değerleri tablo 38'de görülmektedir. Babasının eğitim durumu okur-yazar olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 276,83,

babasının eğitim durumu ilkokul olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 231,02, babasının eğitim durumu ortaokul olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 208,34, babasının eğitim durumu lise olan kız öğrencilerinin kişisel norm algıları sıra ortalaması 213,33 ve babasının eğitim durumu üniversite olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 232,99 olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri=0,470>0,05). Yani, kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile kişisel norm algı ölçeği arasında farklılık oluşmamakta ve her baba eğitim durumu grubundan kız öğrencinin kişisel norm algıları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin kişisel norm ölçeği, kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{3c} hipotezi reddedilmiştir.**

3.2.6.4. Ailedeki Girişimci Durumu Kruskal-Wallis Testi

H_{1d}; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin ailesindeki girişimci arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{2a}; Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin ailesindeki girişimci arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{3a}; Kız öğrencilerin kişisel norm algıları ile kız öğrencilerin ailesindeki girişimci arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 39: Ailedeki Girişimci Durumu Kruskal-Wallis Test Sonuçları

	Ailedeki Girişimci	N	Sıra Ortalaması	Önemlilik Testi
Davranışa Yönelik Tutum	Baba	106	73,73	KW= 1,248 p= ,742
	Anne	12	65,67	
	Kız Kardeş/Abla	11	65,68	
	Erkek Kardeş/Abi	13	63,65	
Varsayılan Davranış Kontrolü	Ailedeki Girişimci	N	Sıra Ortalaması	KW= 3,824 p= ,281
	Baba	106	69,28	
	Anne	12	93,46	
	Kız Kardeş/Abla	11	68,23	
	Erkek Kardeş/Abi	13	72,12	
Kişisel Norm	Ailedeki Girişimci	N	Sıra Ortalaması	KW= 2,223 p= ,527
	Baba	106	70,60	
	Anne	12	83,88	
	Kız Kardeş/Abla	11	78,45	
	Erkek Kardeş/Abi	13	61,50	

Kruskal Wallis testi değerleri tablo 39’da görülmektedir. Ailesinde babası girişimci olan kız öğrencilerin davranışa yönelik turum sıra ortalaması 73,73, ailesinde annesi girişimci olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 65,67, ailesinde kız kardeşi ya da ablası girişimci olan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 65,68 ve ailesinde erkek kardeşi ya da abisi girişimci olan kız ğrencilerinin davranışa yönelik tutum sıra ortalaması 63,65 olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri=0,742>0,05). Yani, kız öğrencilerin ailelerindeki girişimci ile davranışa yönelik tutum leği arasında farklılık oluşmamakta ve her ailedeki girişimci grubundan kız öğrencinin davranışa yönelik tutumları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum leği, kız öğrencilerin ailesindeki girişimci ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{1a} hipotezi reddedilmiştir.**

Kruskal Wallis testi değerleri tablo 39’da görülmektedir. Ailesinde babası girişimci olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 69,28, ailesinde annesi girişimci olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 93,46, ailesinde kız kardeşi ya da ablası girişimci olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 68,23 ve ailesinde erkek kardeşi ya da abisi girişimci olan kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları sıra ortalaması 72,12 olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri=0,281>0,05). Yani, kız öğrencilerin ailelerindeki girişimci ile varsayılan davranış kontrolü algı leği arasında farklılık oluşmamakta ve her ailedeki girişimci grubundan kız öğrencinin varsayılan davranış kontrolü algıları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü leği, kız öğrencilerin ailesindeki girişimci ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{2a} hipotezi reddedilmiştir.**

Kruskal Wallis testi değerleri tablo 39’da görülmektedir. Ailesinde babası girişimci olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 70,60, ailesinde annesi girişimci olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 83,88, ailesinde kız kardeşi ya da ablası girişimci olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 78,45 ve ailesinde erkek kardeşi ya da abisi girişimci olan kız öğrencilerin kişisel norm algıları sıra ortalaması 61,50 olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen

matematiksel fark 0,05 önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri=0,527>0,05). Yani, kız öğrencilerin ailesindeki girişimci ile kişisel norm algı ölçeği arasında farklılık oluşmamakta ve her ailedeki girişimci grubundan kız öğrencinin kişisel norm algıları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin kişisel norm ölçeği, kız öğrencilerin ailesindeki girişimci ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{3a} hipotezi reddedilmiştir.**

3.2.6.5. Girişimciliğe Yönlendirme Mann-Whitney U Testi

H_{1e}; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin girişimcilikle ilgili aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{2e}; Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin girişimcilikle ilgili aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H_{3e}; Kız öğrencilerin kişisel norm algıları ile kız öğrencilerin girişimcilikle ilgili aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 40: Girişimciliğe Yönlendirme Mann-Whitney U Test Sonuçları

	Girişimciliğe Yönlendirme	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Önemlilik Testi
Davranışa Yönelik Tutum	Evet	52	49,88	2594,00	Z=-1,389
	Hayır	40	42,10	1684,00	p= ,165
Varsayılan Davranış Kontrolü	Girişimciliğe Yönlendirme	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z= -1,485 p= ,137
	Evet	52	42,88	2230,00	
	Hayır	40	51,20	2048,00	
Kişisel Norm	Girişimciliğe Yönlendirme	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z= -,438 p= ,661
	Evet	52	45,43	2362,50	
	Hayır	40	47,89	1915,50	

Mann Whitney-U testi değerleri tablo 40'da görülmektedir. Aldığı girişimcilik dersinin kendisini girişimciliğe yönlendirdiğini düşünen kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum ortalama skoru $49,88 \pm 2594,00$ iken aldığı girişimcilik dersinin kendisini girişimciliğe yönlendirdiğini düşünmeyen kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum ortalama skoru ise $42,10 \pm 1684,00$ olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark $0,05$ önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri= $0,165 > 0,05$). Yani, kız öğrencilerin aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme durumu ile davranışa yönelik tutum lçeği arasında farklılık oluşmamakta ve her girişimciliğe yönlendirme grubundan kız öğrencinin davranışa yönelik tutumları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum lçeği, kız öğrencilerin aldıkları dersin kendilerini girişimciliğe yönlendirmesi ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{1e} hipotezi reddedilmiştir.**

Mann Whitney-U testi değerleri tablo 40'da görülmektedir. Aldığı girişimcilik dersinin kendisini girişimciliğe yönlendirdiğini düşünen kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ortalama skoru $42,88 \pm 2230,00$ iken aldığı girişimcilik dersinin kendisini girişimciliğe yönlendirdiğini düşünmeyen kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ortalama skoru ise $51,20 \pm 2048,00$ olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark $0,05$ önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri= $0,137 > 0,05$). Yani, kız öğrencilerin aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme durumu ile varsayılan davranış kontrolü algıları lçeği arasında farklılık oluşmamakta ve her girişimciliğe yönlendirme grubundan kız öğrencinin varsayılan davranış kontrolü algıları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları lçeği, kız öğrencilerin aldıkları dersin kendilerini girişimciliğe yönlendirmesi ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{2e} hipotezi reddedilmiştir.**

Mann Whitney-U testi değerleri tablo 40'da görülmektedir. Aldığı girişimcilik dersinin kendisini girişimciliğe yönlendirdiğini düşünen kız öğrencilerin kişisel norm algıları ortalama skoru $45,43 \pm 2362,50$ iken aldığı girişimcilik dersinin kendisini girişimciliğe yönlendirdiğini düşünmeyen kız öğrencilerin kişisel norm algıları ortalama skoru ise $47,89 \pm 1915,50$ olarak elde edilmiştir. Ortalamalar arası gözlenen matematiksel fark $0,05$ önem düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (P Değeri= $0,661 > 0,05$). Yani, kız öğrencilerin aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme

durumu ile kişisel norm algıları ölçeği arasında farklılık oluşmamakta ve her girişimciliğe yönlendirme grubundan kız öğrencinin kişisel norm algıları aynı düzeydedir. Yani kız öğrencilerin kişisel norm algıları ölçeği, kız öğrencilerin aldıkları dersin kendilerini girişimciliğe yönlendirmesi ile alakalı değildir. **Bu durumda H_{3e} hipotezi reddedilmiştir.**

3.2.7. Korelasyon Analizi

$0,000 \leq r < 0,250$ ise aralarındaki ilişkinin çok zayıf

$0,260 \leq r < 0,490$ ise aralarındaki ilişkinin zayıf

$0,500 \leq r < 0,690$ ise aralarındaki ilişkinin orta derecede

$0,700 \leq r < 0,890$ ise aralarındaki ilişkinin yüksek

$0,900 \leq r < 1,000$ ise aralarındaki ilişkinin çok yüksek olduğunu gösterir.

H_{4a}; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{4b}; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin kişisel norm algıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{4c}; Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin kişisel norm algıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 41: Korelasyon Analizi

		Davranışa Yönelik Tutum	Varsayılan Davranış Kontrolü	Kişisel Norm
Davranışa Yönelik Tutum	Spearman's Korelasyon	1,000	,645**	,606**
	P Değeri		,000	,000
	N	445	445	445
Varsayılan Davranış Kontrolü	Spearman's Korelasyon	,645**	1,000	,562**
	P Değeri	,000		,000
	N	445	445	445
Kişisel Norm	Spearman's Korelasyon	,606**	,562**	1,000
	P Değeri	,000	,000	
	N	445	445	445

Anlamlılık 0.01 düzeyinde değerlendirilmiştir. **
r: spearman's korelasyon katsayısı

Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum algıları ile kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları arasındaki korelasyon analizi ile değerlendirilmesine yönelik bulgular tablo 41’de verilmiştir. Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum algıları ile varsayılan davranış kontrolü algıları arasında ($r=,645^{**}$) pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı orta derecede bir ilişki saptanmıştır. ($p=,000<0,01$). Yani kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum algıları arttıkça aynı oranda olmasa da varsayılan davranış kontrollerinin de artış göstereceği saptanmıştır. **H_{4a} hipotezi kabul edilmiştir.**

Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum algıları ile kız öğrencilerin kişisel norm algıları arasındaki korelasyon analizi ile değerlendirilmesine yönelik bulgular tablo 41’de verilmiştir. Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum algıları ile kişisel norm algıları arasında ($r=,606^{**}$) pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı orta derecede bir ilişki saptanmıştır. ($p=,000<0,01$). Yani kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum algıları arttıkça aynı oranda olmasa da kişisel norm algıları da artış göstereceği saptanmıştır. **H_{4b} hipotezi kabul edilmiştir.**

Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin kişisel norm algıları arasındaki korelasyon analizi ile değerlendirilmesine yönelik bulgular tablo 41’de verilmiştir. Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kişisel norm algıları arasında ($r=,562^{**}$) pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı orta derecede bir ilişki saptanmıştır. ($p=,000<0,01$). Yani kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları arttıkça aynı oranda olmasa da kişisel norm algıları da artış göstereceği saptanmıştır. **H_{4c} hipotezi kabul edilmiştir.**

3.2.8. Regresyon Analizi

H_{5a}; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumlarının, kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları üzerinde bir etkiye sahiptir.

Tablo 42: Davranışa Yönelik Tutum İle Varsayılan Davranış Kontrolü Arasındaki Model Özeti

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Standart Hatalar Tahmini	P Değeri
1	,681 ^a	,463	,462	,56819	,000

Tablo 43: Davranışa Yönelik Tutumum İle Varsayılan Davranış Kontrolü Anova Tablosu

	Kareler Toplamı	Diferansiyel	Kareler Ortalaması	F	P Değeri
Regresyon	123,356	1	123,356	382,094	,000 ^b
Artan	143,019	443	,323		
Toplam	266,375	444			

Tablo 44: Davranışa Yönelik Tutumum İle Varsayılan Davranış Kontrolü Aralarındaki Katsayılar

	Standardize edilememiş Katsayılar		Standardize edilmiş Katsayılar	t	P Değeri
	B	Standar Hata	Beta		
Sabit	,901	,138		6,540	,000
Varsayılan Davranış Kontrolü	,726	,037	,681	19,547	,000

Tablolarda görüldüğü gibi davranışa yönelik tutum bağımlı değişken olarak alınmış, varsayılan davranış kontrolü ise bağımsız değişken olarak alınmıştır. Analiz sonucunda $p < 0,05$ seviyesinde, F değeri 382,094; R değeri 0,681; düzeltilmiş R kare değeri 0,463 olarak tespit edilmiştir. Modeldeki varsayılan davranış kontrolü, davranışa yönelik tutum ölçeğinin %46,3'ünü tanımlayabilmektedir. Açıklanan regresyon modeli değerleri sonucunda davranışa yönelik tutum ölçeği ile varsayılan davranış kontrolü ölçeği arasında %1 anlamlılık düzeyinde ilişki vardır. Davranışa yönelik tutum ölçeği, varsayılan davranış kontrolü ölçeği üzerine pozitif etki etmektedir. Bu sonuç davranışa yönelik tutum ölçeği, varsayılan davranış kontrolü ölçeği üzerinde etkisi vardır hipotezini desteklemektedir. **H_{5a} hipotezi kabul edilmiştir.** Açıklanan regresyon modelinin denklemi;

Davranışa yönelik tutum = 0,901 + (0,726 X Varsayılan davranış kontrolü)

H_{5b}; Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumlarının, kız öğrencilerin kişisel norm algıları üzerinde bir etkiye sahiptir.

Tablo 45: Davranışa Yönelik Tutumum İle Kişisel Norm Arasındaki Model Özeti

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Standart Hatalar Tahmini	P Değeri
1	,616 ^a	,379	,378	,61111	,000

Tablo 46: Davranışa Yönelik Tutumum İle Kişisel Norm Anova Tablosu

	Kareler Toplamı	Diferansiyel	Kareler Ortalaması	F	P Değeri
Regresyon	100,935	1	100,935	270,277	,000 ^b
Artan	165,439	443	,373		
Toplam	266,375	444			

Tablo 47: Davranışa Yönelik Tutumum İle Kişisel Norm Aralarındaki Katsayılar

	Standardize edilememiş Katsayılar		Standardize edilmiş Katsayılar	t	P Değeri
	B	Standar Hata	Beta		
Sabit	1,232	,143		8,590	,000
Kişisel Norm	,693	,042	,616	16,440	,000

Tablolarda görüldüğü gibi davranışa yönelik tutum bağımlı değişken olarak alınmış, kişisel norm ise bağımsız değişken olarak alınmıştır. Analiz sonucunda $p < 0,05$ seviyesinde, F değeri 270,277; R değeri 0,616; düzeltilmiş R kare değeri 0,379 olarak tespit edilmiştir. Modeldeki kişisel norm, davranışa yönelik tutum ölçeğinin %37,9'unu tanımlayabilmektedir. Açıklanan regresyon modeli değerleri sonucunda davranışa yönelik tutum ölçeği ile kişisel norm ölçeği arasında %1 anlamlılık düzeyinde ilişki vardır. Davranışa yönelik tutum ölçeği, kişisel norm ölçeği üzerine pozitif etki etmektedir. Bu sonuç davranışa yönelik tutum ölçeği, kişisel ölçeği üzerinde etkisi vardır hipotezini desteklemektedir. **H_{5b} hipotezi kabul edilmiştir.** Regresyon modelinin denklemi;

Davranışa yönelik tutum = 1,232 + (0,693 X Kişisel norm).

H_{5c}; Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algılarının, kız öğrencilerin kişisel norm algıları üzerinde bir etkiye sahiptir.

Tablo 48: Varsayılan Davranış Kontrolü İle Kişisel Norm Arasındaki Model Özeti

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Standart Hatalar Tahmini	P Değeri
1	,586 ^a	,343	,341	,58913	,000

Tablo 49: Varsayılan Davranış Kontrolü İle Kişisel Norm Anova Tablosu

	Kareler Toplamı	Diferansiyel	Kareler Ortalaması	F	P Değeri
Regresyon	80,215	1	80,215	231,121	,000 ^b
Artan	153,752	443	,347		
Toplam	233,966	444			

Tablo 50: Varsayılan Davranış Kontrolü İle Kişisel Norm Aralarındaki Katsayılar

	Standardize edilememiş Katsayılar		Standardize edilmiş Katsayılar	t	P Değeri
	B	Standar Hata	Beta		
Sabit	1,577	,138		11,411	,000
Kişisel Norm	,618	,041	,586	15,203	,000

Tablolarda görüldüğü gibi varsayılan davranış kontrolü bağımlı değişken olarak alınmış, kişisel norm ise bağımsız değişken olarak alınmıştır. Analiz sonucunda $p < 0,05$ seviyesinde, F değeri 231,121; R değeri 0,586; düzeltilmiş R kare değeri 0,343 olarak tespit edilmiştir. Modeldeki kişisel norm, varsayılan davranış kontrolü ölçeğinin %34,3'ünü tanımlayabilmektedir. Açıklanan regresyon modeli değerleri sonucunda davranışa yönelik tutum ölçeği ile kişisel norm ölçeği arasında %1 anlamlılık düzeyinde ilişki vardır. Varsayılan davranış kontrolü ölçeği, kişisel norm ölçeği üzerine pozitif etki etmektedir. Bu sonuç varsayılan davranış kontrolü ölçeği, kişisel ölçeği üzerinde etkisi vardır hipotezini desteklemektedir. **H_{5c} hipotezi kabul edilmiştir.** Regresyon modelinin denklemi;

Varsayılan davranış kontrolü = 1,577 + (0,618 X Kişisel norm).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Girişimcilik, sosyo-ekonomik gelişimin en önemli araçlarından biridir. Girişimciliğin geliştirilmesi ve desteklenmesi toplumdaki işsizliğin ve yoksulluğun giderilmesinde ve sosyal refahın artmasında verimli bir çözüm olarak görülebilir. Yeni bir iş geliştirilmesi yeni istihdam ve yeni iş alanları ortaya koymakta ve ekonomik gelişmeye katkı sağlamaktadır. Bu amaçla işsizliğin gün geçtikçe arttığı koşullarda nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan kadınların da iş gücüne kazandırılmaları oldukça önemlidir.

Kadın girişimcilerin sayıca artması ekonomik büyümeye katkı sağlarken, kadınların da özgüveninin gelişmesi ile sosyal ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları açısından olumlu etkiye sahiptir. Ancak bazı sebeplerle kadınlar girişimci niteliklerini ortaya koyamamaktadır. Kadın girişimciliğinin piyasada yer bulamaması sadece kadının ekonomik gücünü değil, toplumun kalkınmasını da olumsuz olarak etkilemektedir.

Kız öğrencilerin girişimcilik eğiliminin incelendiği bu çalışma vakıf üniversitesinde öğrenim gören kız öğrencilerin görüşleri ile sınırlıdır. Araştırmanın örneklemini 445 kız öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın demografik sonuçlarına göre araştırmaya katılan kız öğrencilerin büyük çoğunluğunun akademik başarı derecesi 2.6 ile 3 arasındadır. Bu da katılımcıların daha çok orta derecede başarılı olduklarını göstermektedir. Katılımcıların annelerinin eğitim düzeyi daha çok ilköğretim ve lise düzeyinde olup eğitim seviyeleri düşük, babalarının eğitim düzeyi ise çoğunlukla lise ve üniversite düzeyinde olup, eğitim seviyeleri yüksektir.

Araştırmaya katılan kız öğrencilerin meslek ideallerine bakıldığında zaman katılımcıların çoğunlukla kamuda çalışmak isteyenlerden oluştuğu görülmektedir. Kendi işini yapmak isteyenler gelmektedir. Araştırmaya katılan kız öğrencilerin ailelerinde bulunan girişimci sayısının da oldukça düşük olduğu görülmektedir. Ailesinde girişimci bulunan 142 katılımcının çoğunluğunun babası girişimcidir. Katılımcıların 353'ü girişimcilik dersini almadığını ifade ederken, 92'si aldığını beyan etmiştir ve 52 katılımcı aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirdiğini ifade etmiştir.

Katılımcıların davranışa yönelik tutum ölçeğine verdiği cevaplara bakıldığı zaman en yüksek ortalama ile verilen cevap "İş ve özel hayat arasındaki dengenin önemli olduğunu düşünüyorum." olduğu görülmektedir. Ayrıca "İşimde karşılaşacağım güçlüklerle uğraşabilirim", "Gelecekteki mesleğimde kendi kendimi yönetmek isterim" ifadelerinin de akabinde verilen en yüksek ortalama ile cevaplar olduğu gözlemlenmiştir.

Katılımcıların varsayılan davranış kontrolü ölçeğine verdiği cevaplara bakıldığı zaman en yüksek ortalama ile verilen cevap "İş kurabilmek için uygun bir zemin gerekir" olduğu görülmektedir. Ayrıca " Girişimci olmak iş fikirlerinde yaratıcı olmayı gerektirir", "Yeni bir iş kurmak finansal olarak destek gerektirir" ifadelerinin de akabinde verilen en yüksek ortalama ile cevaplar olduğu gözlemlenmiştir.

Katılımcıların kişisel norm ölçeğine verdiği cevaplara bakıldığı zaman en yüksek ortalama ile verilen cevap "Kendimi iyi iş fırsatlarını değerlendirebilecek biri olarak görüyorum" olduğu görülmektedir. Ayrıca "Girişimci olmak istemem tamamen kendi kararım", "Başkalarının fikirlerine girişimci olmadan önce önem veririm" ifadelerinin de akabinde verilen en yüksek ortalama ile cevaplar olduğu gözlemlenmiştir.

Çalışmada yer alan ölçeklerin demografik verilerle olan ilişkileri şu şekilde sonuçlanmıştır.

Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algıları ile akademik başarı dereceleri arasındaki analiz sonuçlarına bakıldığında; kız öğrencilerin akademik dereceleri ile davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algıları arasında farklılık oluşmamakta ve her akademik derece grubundan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algılarının aynı düzeyde olduğu tespit edilmektedir. Yani, kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm ölçeği akademik dereceleri ile alakalı olmadığı tespit edilmiştir.

H1a;	Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin akademik başarı dereceleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2a;	Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin akademik başarı dereceleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H3a;	Kız öğrencilerin kişisel norm algıları ile kız öğrencilerin akademik başarı dereceleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red

Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algıları ile annelerinin eğitim durumları arasındaki analiz sonuçlarına bakıldığında; kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları ile davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algıları arasında farklılık oluşmamakta ve her anne eğitim durumu grubundan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algılarının aynı düzeyde olduğu tespit edilmektedir. Yani, kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm ölçüğü annelerin eğitim durumları ile alakalı olmadığı tespit edilmiştir.

H1b;	Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2b;	Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H3b;	Kız öğrencilerin kişisel norm algıları ile kız öğrencilerin annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red

Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algıları ile babalarının eğitim durumları arasındaki analiz sonuçlarına bakıldığında; kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algıları arasında farklılık oluşmamakta ve her anne eğitim durumu grubundan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algılarının aynı düzeyde olduğu tespit edilmektedir. Yani, kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm ölçüğü babalarının eğitim durumları ile alakalı olmadığı tespit edilmiştir.

H1c;	Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2c;	Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H3c;	Kız öğrencilerin kişisel norm algıları ile kız öğrencilerin babalarının eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red

Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algıları ile ailesindeki girişimci arasındaki analiz sonuçlarına bakıldığında; kız öğrencilerin ailesindeki girişimci ile davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algıları arasında farklılık oluşmamakta ve her ailesindeki girişimci grubundan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algılarının aynı düzeyde olduğu tespit edilmektedir. Yani, kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm ölçeğinin ailesindeki girişimci ile alakalı olmadığı tespit edilmiştir.

H1d;	Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin ailesindeki girişimci arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2d;	Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin ailesindeki girişimci arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H3d;	Kız öğrencilerin kişisel norm algıları ile kız öğrencilerin ailesindeki girişimci arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red

Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algıları ile aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme durumu arasındaki analiz sonuçlarına bakıldığında; kız öğrencilerin aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme durumu ile davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algıları arasında farklılık oluşmamakta ve her girişimciliğe yönlendirme grubundan kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm algılarının aynı düzeyde olduğu tespit edilmektedir. Yani, kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları, varsayılan davranış kontrolü ve kişisel norm ölçeğinin aldıkları dersin kendilerini girişimciliğe yönlendirmesi ile alakalı olmadığı tespit edilmiştir.

H1e;	Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin girişimcilikle ilgili aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2e;	Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin girişimcilikle ilgili aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H3e;	Kız öğrencilerin kişisel norm algıları ile kız öğrencilerin girişimcilikle ilgili aldıkları dersin girişimciliğe yönlendirme durumu arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red

Çalışmadan elde edilen korelasyon sonuçları şu şekildedir;

Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum algılarıyla varsayılan davranış kontrolü algıları arasında pozitif yönlü, istatistiksel olarak anlamlı ve orta derecede bir ilişki saptanmıştır. Dolayısıyla bu çalışmaya göre kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum algıları arttıkça aynı oranda olmasa da varsayılan davranış kontrollerinin de artış göstereceği gözlemlenmiştir.

Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum algıları ile kişisel norm algıları arasında pozitif yönlü, istatistiksel olarak anlamlı ve orta derecede bir ilişki olduğu görülmüştür. Yani kız öğrencilerin davranışa yönelik tutum algıları arttıkça aynı oranda olmasa da kişisel norm algıları da artış göstereceği saptanmıştır.

Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kişisel norm algıları arasında pozitif yönlü, istatistiksel olarak anlamlı ve orta derecede bir ilişki saptanmıştır. Yani kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları arttıkça aynı oranda olmasa da kişisel norm algıları da artış göstereceği saptanmıştır.

H4a;	Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul
H4b;	Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumları ile kız öğrencilerin kişisel norm algıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul
H4c;	Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları ile kız öğrencilerin kişisel norm algıları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kabul

Çalışmadan çıkarılan regresyon sonuçlarına göre;

Davranışa yönelik tutum ölçeği, varsayılan davranış kontrolü ölçeği ve kişisel norm ölçeği üzerine pozitif etki ettiği görülürken, varsayılan davranış kontrolü ölçeğinin de kişisel norm ölçeği üzerine pozitif etki ettiği gözlemlenmektedir.

H5a;	Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumlarının, kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algıları üzerinde bir etkiye sahiptir.	Kabul
H5b;	Kız öğrencilerin davranışa yönelik tutumlarının, kız öğrencilerin kişisel norm algıları üzerinde bir etkiye sahiptir.	Kabul
H5c;	Kız öğrencilerin varsayılan davranış kontrolü algılarının, kız öğrencilerin kişisel norm algıları üzerinde bir etkiye sahiptir.	Kabul

Girişimcilik eğilimleri üzerine yapılan bazı çalışmalarda elde edilen sonuçlar şöyledir.

Tek (2008), Kütahya ilinde üniversitede yüksek lisans eğitimi alan 100 kız öğrencinin girişimcilik eğilimlerini incelemiştir. Bu noktada, yaş ve medeni halin çalışmaya katılan kız öğrencilerin girişimcilik potansiyeli ve duyguları üstünde etkili olmadığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda girişimcilik potansiyeli kız öğrencilerin daha önce aldıkları lisans eğitimi ile bağlantılı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Fakat öğrenim gördükleri ana bilim dalı ve yüksek lisans programı girişimcilik özellikleri üzerinde anlamlı bir etkisi görülmezken, girişimcilik ile ilgili okudukları derslerin ve temellerinin girişimci özelliklerini etkilediği neticesine ulaşmıştır. **Bu sonuçlar çalışma ile örtüşmemektedir.**

Yüzüak (2010), Çanakkale’de eğitim alan 502 kız üniversite öğrencisinin katılımcı olduğu araştırmasında girişimcilik eğilimini etkileyen etkenleri tespit etmeye çalışmıştır. Bu noktada, öğrencilerin aldıkları girişimcilik eğitimlerinin, girişimcilik eğilimi üstünde etkisinin olduğu düşünülen davranış kontrolü, kişisel norm ve davranışa yönelik tutum öğeleri olmak üzere üç boyut üzerinden incelenmiştir. Araştırmacı çalışmasının sonucunda, ebeveynlerin eğitim seviyesinin, ailede girişimci varlığı ve girişimcilik ile ilgili eğitim almanın, öğrencilerin girişimcilik eğilimleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. **Bu sonuçlar çalışma ile örtüşmemektedir.**

Tekin (2018), Muş ilinde kadın girişimcilik eğilimini belirlemeye yönelik pilot bir çalışma yapmıştır. Amacı, Muş'ta kadın girişimci adaylarının girişimcilik profilinin/eğiliminin saptanması; kadınların çalışma yaşamında hangi sektörlerde yoğunlaştığının belirlenmesi; kadın girişimci adaylarının genel olarak demografik özelliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada, Muş ilinin merkezinde ve ilçelerinde yaşayan 300 kadın oluşturmaktadır. Çalışmanın neticesinde, kadınların çoğunun el işi yaparak evlerine katkı yaptıkları, iş yeri açmak için yeterli maddiyatlarının olmamasına rağmen imkan verildiğinde işyeri açmak için girişimde bulunabilecekleri, girişimcilikle ilgili bir eğitim alamadıkları ve çoğunun ailesinde bir girişimcinin olmadığı belirlenmiştir. **Bu sonuç çalışma ile örtüşmektedir.**

Araştırmanın sonuçlarına dayanılarak şu şekilde önerilerde bulunulabilir;

Kadınların özgüvenli, başarılı ve donanımlı olarak yetişebilmesi için ailesi, çevresi, aldığı eğitim çok önemlidir. Bu sebeple ailelere ve eğitimcilere büyük görev düşmektedir. Aileler tarafından kız çocuklarının özgüvenli, yetenekli, risk alabilen kısaca girişimci özelliklerine sahip şekilde yetiştirilmeleri ve erkek çocuklarından eğitim ve yetiştirme tarzı olarak ayırt edilmeden büyütülmeleri oldukça önemlidir. Okullarda ise öğrencilerin bilinçlenmelerini sağlayacak şekilde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dışındaki fakültelerin ders müfredatlarına girişimcilik dersleri eklenebilir. Çünkü örneğin bir mühendis, bir doktor veya bir mimar ileride girişimci olmayı arzulayabilir. Potansiyel girişimci olarak görülebilir.

Kadın girişimci sayısının artırılması, yol göstermesi amacıyla halk eğitim merkezlerinde de girişimcilik eğitimleri verilebilir. Girişimcilik eğitimleri kapsamında, farklı sektörlerde kendini ispatlamış deneyimli kişiler aracılığıyla sektörü tanıtmak için, işin kuruluş süreci, işin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliği için gerekli koşulların anlatılması, risk ve fırsatlara ilişkin bilgi edinilmesini sağlayacak seminerler verilmesi girişimcilik eğilimi olan kadınların belirsizliklerinin giderilmesinde katkı sağlayacaktır.

Bir vakıf üniversitesindeki kız öğrencilere uygulanan bu çalışma da katılımcıların “İşimde karşılaştığım güçlüklerle uğraşabilirim”, “Gelecekteki mesleğimde kendi kendimi yönetmek isterim” ve “İş kurabilmek uygun bir zemin gerektirir” gibi anket ifadelerine verdikleri cevaplar, imkan sağlandığı ve uygun bir

yatırım ortamı oluştuğu zaman iş yeri sahibi olmak istedikleri sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu sebeple kadın girişimci sayısının artırılması amacıyla devlet teşviklerinin artırılması, kadın girişimciliğini destekleyen politikalar geliştirilmesi ile bu teşvik ve politikalardan kadınların haberdar edilmesi gerekmektedir. Böylece girişimcilik eğilimi olup belirsizlik içerisinde olan girişimciler için belirsizliklerinin giderilmesine fayda sağlayacaktır.

Sonuç olarak kadın girişimcilerin her alanda istihdam edilmesi ve girişimci olarak yetiştirilmesi ve desteklenmesi toplumsal kalkınmaya katkı sağlayacaktır. Kadın girişimcilere çeşitli imkanlar ve eğitimler verilerek n açılırsa gerek kadın girişimci gerekse yanında çalışanlar için iş imkanı sağlanmış olacaktır. Kadınların iş hayatına kazandırılması ile birlikte ekonomide canlılık meydana gelecek ve gelişmiş ülkeler ile rekabette önemli bir seviye kaydedilmiş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, Feride (1993). Women and University Education in Turkey. Higher Education in Europe, 18, 65-77.
- Acar, Feride ve Arıner, H.O. (2009). Kadınların İnsan Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. http://www.mulkiyetetis.gov.tr/ortak_icerik/mulkiyetetis/kadin.pdf, Erişim Tarihi: 16.05.2019.
- Afşar, Bilge ve Doğanalp, Burcu (2016). Kadın Girişimciliği. Ankara (1. Baskı): Nobel Yayınları.
- Akalın, Güneri (2002). Türkiye’de Piyasa Ekonomisine Geçiş Süreci ve Ekonomik Kriz, Ankara, TİSK Yayınları, 107–108, 256.
- Akdemir, Ali (2000). İşletme Bilimine Giriş, Birlik- Ofset Yayıncılık, Eskişehir.
- Akgemci, Tahir (2001). KOBİ’lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler. Ankara: KOSGEB Yayınları, 2001.
- Akpınar, Selma (2009). Girişimciliğin Temel Bilgileri. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Aktürk, S. (2006). Avrupa Birliği sürecinde Türkiye’de çocuk hakları ve güvenliği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arat, Necla (1999). Kadınların İnsan Hakları. Kadın Araştırmaları Dergisi, 5, 5-10.
- Arıkan, Semra (2002). Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Arslan, Kahraman (2002). Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri. Doğu Üniversitesi Dergisi.
- ASO (Ankara Sanayi Odası). (2016). Girişimcilik ve Devlet Destekleri. Hazırlayan: Burçin Tireli, Ankara: Ankara Sanayi Odası yayınları. Yayın No: 65.
- Aydemir, Mehmet Ali ve Akın, M.H. (2007). Üniversitede Okuyan Kız Öğrencilerin Cinsiyet Rolü Tutumları Bağlamında Aile Ve Evlilik Kurumlarına Bakışları (Selçuk Üniversitesi Örneği), Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Dergisi, N:18, 43–60.

- Aytaç, Serpil ve Bayram, Nuran (2005). Üniversite Gençliğinin İş ve Eş Seçimindeki Etkin Kriterlerinin Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) İle Analizi. <http://www.İsguc.Org/İsvees.htm>. Erişim Tarihi: 21.05.2019.
- Balıkçı, Yalçın (2009). İşletmelerde Risk Yönetimi. (1. Basım), İstanbul: Cinius Yayınları.
- Basu, Anuradha ve Virick, Meghna (2008). Assessing Entrepreneurial Intentions Amongst Students: A Comparative Study. <http://nciia.org/conf08/assets/pub/basu2.pdf>, Erişim Tarihi: 01.06.2019.
- Başar, M., Tosunoğlu, B.T. ve Demirci, E. (2001). Girişimcilik ve Girişimciliğin Yol Haritası İş Planı, Eskişehir Ticaret Odası Yayını, Eskişehir.
- Bedük, Aykut (2005). Türkiye’de Çalışan Kadın ve Kadın Girişimciliği, Selçuk Üniversitesi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:3.
- Berk, Ertuğrul (2009). Girişimcilik Dersinin Etkililiğinin Değerlendirilmesi, Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ankara. http://yegitek.meb.gov.tr/tamamlanan/Girisimcilik_dersinin_degerlendirilmesi.pdf, Erişim Tarihi: 08.06.2019.
- Bird, Barbara (1995). Toward A Theory of Entrepreneurial Competency, Avences In Entrepreneurship, Firm Emergence and Growth, Edit., Jerome A. KATZ, Robert H. BROCKHAUS, JAI Press Inc., Vol. 2., London, 28-52.
- Bowman, Cliff (1999). Action-Led Strategy And Managerial Self- Confidence. Journal of Managerial Psychology, Vol. 14, No. 7/8, 558-568.
- Bozkurt, Öznur ve Erdurur, Kutbettin (2013). Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerine Bir Araştırma. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 8(2), 57-78.
- Bozkurt, Özlem Ç., Kalkan, Adnan, Koyuncu, Osman ve Alparıslan, Ali M. (2012). Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (15), 229-247.

- Bygrave, William ve Minniti, Maria (2000). The Social Dynamics Of Entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 24(3), 25-36.
- Byrnes, James P., Miller, C. David, Schafer, ve William, D. (1999). Gender Differences In Risk Taking: A Meta Anlysis, *Psychological Bulletin*, May, 125 (39).
- Cansız, Emine (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma, Yüksek Lisans Tezi, SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Isparta.
- Cunningham, B.J. ve Lischeron, J. (1991). Defining Entrepreneurship, *Journal of Small Business Management*, 29, Ocak.
- Çatal, Faruk M. (2010). Bölgesel Kalkınmada Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Rolü. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/32070>, Erişim Tarihi: 05.06.2019.
- Çelebi, Nilgün (1997). Turizm Sektöründeki Küçük İş Yeri Örgütlerinde Kadın Girişimciler, Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Çerik, Şule (2002). Ailelerin Gençlere Karşı Tutumları ve Gençlerin Ailelerinin Tutumlarını Algılayışlarına Yönelik Üniversite Gençliği Üzerinde Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 2 (1), 1-13.
- Çetindamar, Dilek (2002). Türkiye’de Girişimcilik, Ankara: TÜSİAD Yayınları, 33.
- Çetinkaya, Bozkurt Özlem (2011). Dünyada ve Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çetinkaya, Bozkurt Özlem (2015). Girişimcilik İle İlgili Bazı Temel Kavramlar. M. Paksoy ve A. Özgöz (Ed.). *Girişimcilik İçinde*. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 21- 38.
- Damar, Arif (2015). Girişimcilik Kişilik Özelliklerinin Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerine Etkisi: Sannio Üniveritesi Ve Selçuk Üniversitesi’nde Karşılaştırmalı Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Davidsson, Marcus (2010). Risk Management In A Pure Unit Root. *The Journal Of Risk Finance*, 11 (2), 224- 234.

- Değirmenci, Can Hikmet (2005). Kişisel Gelişim ve Pozitif Enerji, İstanbul: Neden Kitap Yayıncılık.
- Demartino, R. ve Barbato, R. (2003). Differences Between Woman And Men Mba Entrepreneurs, Journal Of Business Venturing, 18.
- Demirel, Erkan ve Tikici, Mehmet (2004). Kültürün Girişimciliğe Etkileri. Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, 2(3). 49-58.
- Eğitim-Sen (2009). Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı. <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/e/g/egitim-sen-ders-kitaplarindacinsiyetcilik-raporu.pdf>, Erişim Tarihi: 22.05.2019.
- Dollinger, Marc J. (2008). Entrepreneurship: Strategies and Resources. Marsh Publications.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (2007). Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013. Ankara.
- Drucker, Peter F. (2003). Geleceğin Toplumunda Yönetim. Çev: Mehmet Zaman, İstanbul: Hayat Yayınları.
- Ede, F.O., Panigrahi, B. ve Calcich, S.E. (1998). African American Students' Attitudes Toward Entrepreneurship Education. Journal of Education for Business, 73(5), 291-296.
- Ekin, Nusret (1989). Endüstri İlişkileri, 5. Baskı. İstanbul, İÜ İşletme Fakültesi Yayın No: 208, 224-226.
- Erdem, Ferda (2001). Girişimcilerde Risk Alma Eğilimi Ve Belirsizliğe Tolerans İlişkisine Kültürel Yaklaşım. Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, (2).
- Erdoğan, Zafer B. (2011). Girişimcilik ve KOBİ'ler Teori ve Uygulama. Bursa: Ekin Yayınları, 182.
- Erdoğan, Zafer B., Develioğlu, K. ve Büyük, K. (2006). KOBİ'ler İşleyiş, Sorunlar ve Çözüm Öneriler. Bursa: Ekin Yayınları.
- Erdoğan, Nihat (2007), Aile İşletmeleri Yönetim Yetki Devri ve İkinci Kuşağın Yetiştirilmesi, 2. Baskı, İGİAD Yayınları, İstanbul.

- Erdurur, Kutbettin (2012). Turizm Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimine Etkisi. Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Eren, Erol (1998), Yönetim ve Organizasyon, Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Ergüder, Tuba (2011). Girişimcilik, İç Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik; Benzer ve Farklı Yönleri. Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Isparta.
- Ersoy, Ersan (2009). Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği (Malatya Örneği), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19 (2), Elazığ.
- Eyüboğlu, Dilek (2003). Girişimciliğin Geliştirilmesi, MPM Yayınları, Ankara.
- Gaffikin, Frank ve Morrissey, Mike (2008). A New Synergy for Universities: Redefining Academy as An'engaged Institution. Education: Citizenship and Social Justice, 3(1), 97-116.
- Genç Yetişkinlik Dönemi (20-35 yaş) Gelişim Psikolojisi Ders Notları, <https://slideplayer.biz.tr/slide/10180408/>, Erişim Tarihi: 01.06.2019.
- Ginzberg, Eli, Ginsburg, S.W., Axelrad, Sidney, & Herma, John (1951). Occupational choice: an approach to a general theory. New York, NY, US: Columbia University
- Global Entrepreneurship Monitor (2002). Summary Report, 30 November 2002.
- Gökçil, Tuğçe (2019). Girişimcilik Ve Kadın Girişimciliği İş Yaşam Dengesinde Enge ve Fırsat Analizi: Konya İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gurel, Eda, Altınay, Levent ve Daniele, Roberto (2010). Tourism Students' Entrepreneurial Intentions. Annals of Tourism Research, 37(3), 646-669.
- Gümüšoğlu, Firdevs (2008). Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet. Toplum ve Demokrasi, 4 (2), 39-50.
- Güney, Semra ve Nurmakhamatuly, Arman (2007). Kültürün Girişimciliğe Etkisi, Kazakistan ve Türkiye Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin

Belirlenmesine Yönelik Kültürler Arası Araştırma, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10 (18), 62-86.

Güner, Hasan ve Korkmaz, Adem (2017). KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimi-girişimcilik ilişkisi: eğitim alıp iş kurmayanlar üzerine bir araştırma. İş ve Hayat, 2(4), ss. 155-182.

Gürol, Mehmet Ali (2000). Türkiye’de Kadın Girişimci Ve Küçük İşletmesi, Atılım Üniversitesi Yayını-2, Ankara.

Hallak, Rob, Brown, Graham, Lindsay, Noel J. (2011). The Place Identity E Performance Relationship Among Tourism Entrepreneurs: A Structural Equation Modelling Analysis. Tourism Management, 33(1), 143-154.

Halkias, Daphne, Harkiolakis, Nicholas, Abadir, Sam ve Thurman, Paul (2007). Demographics, Economic Factors, and Perceptions Influencing Female Immigrant Entrepreneurship: A Cross-National Study, Proposal For Hau Immigration Research Project 2.

Hancıoğlu, Yasemin ve Tekin, Erol (2018). Genç Girişimci Adaylarının Girişimcilik Eğilimlerinin Değerlendirilmesi: Uygulamalı Girişimcilik Kampüsü Üzerine Bir Araştırma, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8(1), 213-246.

Hisrich, Robert D. ve Peters, Michael P. (1992). Entrepreneurship: Starting, Developing, And Managing A New Enterprise. McGraw-Hill/Irwin.

Hisrich, Robert D. ve Peters, Michael P. (2002). Entrepreneurship. New-York: McGraw-Hill/Irwin.

Holland, John L. (1973). Making Vocational Choices: A Theory of Careers, New Jersey, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs.

<https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/1231/girisimcilik-destek-programi>, Erişim Tarihi: 25.05.2019.

https://www.google.com/search?q=giri%C5%9Fimcilik+kavram%C4%B1n%C4%B1n+tarihsel+geli%C5%9Fimi&rlz=1C1PRFE_enTR708TR741&source=lnms&tbm=

isch&sa=X&ved=0ahUKEwiT1evGkNLIhUU7aYKHZGuDhQQ_AUIESgC&biw=1366&bih=657#imgsrc=iGnr5uIs0blRGM, Erişim tarihi: 02.06.2019.

<http://turtleinvestor888.blogspot.com/2009/07/entrepreneurship-requires-four-areas-of.html>, Erişim Tarihi: 02.06.2019.

<http://www.insankaynaklari.com/cn/ContentBody.asp?BodyID=1283>, Erişim Tarihi: 01.06.2019.

İlhan, Süleyman (2005). Bazı Değişkenler Açısından Elazığ'da Girişimci Profili. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15 (1), 217-248.

İpçioğlu, İsa ve Taşer, Atıl (2009). İşletme bölümlerinde verilen eğitimin girişimci aday öğrenciler üzerindeki etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(10), 13-25.

İraz, Rıfat (2010). Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve Kobi'ler. Konya: Çizgi Kitabevi.

İrmiş, Ayşe, Durak, İbrahim ve Özdemir, Lütfiye (2010), Girişimcilik Kültürü Anadolu Girişimciliğinden Örnekler. Bursa: Ekin Yayınevi.

KAGİDER, (2019). Erişim Adresi: <http://www.kagider.org/kurumsal/projeleretkinlikler/projeler/lists/projeler/kad%C4%B1n-giri%C5%9Fimci-geli%C5%9Firme-merkezi>, Erişim Tarihi: 25.05.2019.

Kao, John (1989). Entrepreneurship, Creativity and Organization, Prentice Hall, New Jersey.

Kapu, Hüsnü (2001). Orta ve Güneydoğu Anadolu'da Yaşayan Girişimci Yaşam ve Girişimcilik Değerleri. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Karadal, Himmet (2016). Girişimcilik Bilgisi. Himmet Karadal (Ed.), Girişimcilik: Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, Güncel Konular, Girişimci Destekleri, İş Planı içinde (1-38), İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Kaya, Ali (2007). Bilişim ve İletişim Işığında Girişimcilik ve KOBİ Yönetimi. Konya: Eğitim Kitabevi

- Kayalar, Murat ve Ömürbek, Nuri (2007). Girişimci Adaylarının Risk Almaya Yatkınlık Özelliğinin Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi, 21 (1), 185-200.
- KEDV, (2019). Erişim Adresi: <https://www.kedv.org.tr/>, Erişim Tarihi: 20.05.2019.
- Kılıç, Recep, Keklik, Belma ve Çalış, Nevzat (2012). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma: Bandırma İİBF İşletme Bölümü örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(2), 423-435.
- Kırbaşoğlu, Kılıç, Latife ve Eyüp, Bircan (2011). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında ortaya çıkan toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bir inceleme. ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 3 (2), 129-148.
- Kirzner, Israel M. (1973). Competition and Entrepreneurship. University of Chicago Press.
- Koh, Hian Chye (1996). Testing Hypotheses of Entrepreneurial Characteristics a Study of Hong Kong MBA Students. Journal of Managerial Psychology, 11(3), 12-25.
- Koçel, Tamer (2010). İşletme Yöneticiliği. İstanbul: Beta Yayınları.
- Konaklıoğlu, Ece ve Kızanlıklılı, M.M. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Proaktif Kişilik Özellikleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, 1, 72-92.
- KOSGEB. (2015) 2015-2018 Kobi Stratejisi ve Eylem Planı (KSEP), http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/IcTlw+KSEP_Dokumani_2015_2018_10_08_15_YPK_ONAYLI.pdf, Erişim Tarihi: 31.05.2019.
- KOSGEB (2019). Girişimcilik Geliştirme Destek Programı. <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/6835/girisimciligi-gelistirme-destek-programi>, Erişim Tarihi: 25.05.2019.
- KOSGEB (2019). Girişimcilik Destekleri, <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekler/6312/girisimcilik-destekleri> Erişim Tarihi: 25.05.2019.

- Kristiansen, Stein ve Indarti, Nurul (2004). Entrepreneurial Intention Among Indonesian and Norwegian Students. *Journal of Enterprising Culture*, 12(1), 55-78.
- KSSGM, (2000). Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. Türkiye’de Kadınlara Ait Girişimlerin Desteklenmesi, Ankara: Beyda Basımevi, Aralık.
- Kuratko, Donald F. (2007). Entrepreneurial Leadership in The 21. Century: Guest editor’s perspective. *Journal of Leadership and Organisational Studies*,13(4), 1-11.
- Kutaniş, Özen R. (2005). Kadın ve Erkek Girişimcilerin Algılama Farklılıkları: Sakarya Örneği, Celalabat-Kırgızistan: III. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, 05-09 Haziran, 676-684.
- Kuzgun, Yıldız (2000) Meslek Danışmanlığı Kuramlar ve Uygulamalar, Nobel Yayınları: Ankara.
- Küçük, Orhan (2005). Girişimcilik ve Küçük işletme Yönetimi, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Leck, Joanne, Orser, Barbara ve Riding, Allan (2009). An Examination Of Gender Influences In Career Mentoring, *Canadian Journal of Administrative Sciences* 26. 211-229.
- Lee, Jean (1997) The Motivation of Women Entrepreneurs in Singapore. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 3(2). 93-110.
- Leroy, Maes, Sels, Debrulle ve Meuleman (2009) Gender Effects on Entrepreneurial Intentions: a TPB Multi-Group Analysis at Factor and İndicator Level.
- Manz, Charles C. (2003). Başarısızlığın Gücü, Çev. Aylin NOYAN, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 48.
- Marangoz, Mehmet (2016). Girişimcilik. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Mcclelland, David C. (1961). *The Achieving Society*, Princeton, NJ, Van Nostrand.
- Mirze, Süleymen Kadri (2010). İşletme. Ankara: Literatür Yayıncılık.
- Moore, Dorothy Perrin ve Buttner, E.Holly (1997). *Women Entrepreneurs Moving Beyond The Glass Ceilling*, California: Sage Publications.

- Müftüoğlu, Tamer, Tuncel, A.Ö. ve Akbulut, Y. (1997). Tarihi Gelişim Süreci İçinde Türkiye’de Girişimcilik, İlim ve Sanat Dergisi, 43.
- Müftüoğlu, Tamer M. (2000). Girişimcilik, Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi Ders Kitapları Yayın No: 18, 5. Baskı, Eskişehir.
- Müftüoğlu, Tamer M. ve Haliloğlu, Necla (2013). Nasıl Girişimci Olunur? Ankara: Turhan Kitabevi.
- Naktiyok, Atılhan (2004). İç Girişimcilik. İstanbul: Beta Yayınları.
- Naktiyok, Atılhan ve Timuroğlu, M. Kürşat (2009). Öğrencilerin Motivasyonel Değerleriyle Girişimcilik Niyetleri Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama, Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi, 28 (3), 85-103.
- Nathawat, S.S., Singh. Ram ve Singh, Bhim (1997). The Effect of Need of Achievement on Attributional Style. Journal of Social Psychology, 137(1). 55-62.
- Negiz, Nilüfer, Özdaşlı, Kürşat, Özkul, Gökhan ve Alparslan Ali. M. (2009). Girişimcilik Özellikleri ve Tipleri Açısından Cinsiyet Farklılıkları: SDÜ İİBF Araştırması, Uluslararası-Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi Bildiri Kitabı I. Cilt, 247-257.
- Norman, M. Smothers ve Zimmer, T.W. (1996), Entrepreneurship and New Venture Formation, Prentice Hall Publication, London.
- Norton Jr., I. William ve Moore, William T. (2006). The Influence of Entrepreneurial Risk Assessment on Venture Launch or Growth Decisions. Small Business Economics, 26, 215–226.
- Olivas-Luján, M.R., Silvia Inés Monserrat, S.I., Gutierrez, J.A. Regina A., Greenwood, R.A., Gómez, S.M., Edward F. Murphy Jr, E.F. ve Santos, N.M.B.F. (2008). Values And Attitudes Towards Women In Argentina, Brazil, Colombia, And Mexico, Employee Relations, Emerald Group Publishing Limited. Vol. 31 No. 3, 227-244.

- Öktem, Mustafa Kemal, Aydın, Mehmet Devrim ve Ekinci, Serdar (2007). Türkiye’de Girişimciliği Geliştirilmesinde KOSGEB’in Rolü Ve Önemi: Uygulamalı Bir Çalışma, *Sosyoekonomi*, Ocak-Haziran, 48-76.
- Örücü, Edip, Kılıç, Recep ve Yılmaz, Özer (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Faktörlerin Etkisi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2 (2), 27-47.
- Özaydınlık, Kevser (2014). Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye’de Kadın Ve Eğitim, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(33). 93-112.
- Özdemir, Süleyman, Ersöz, Halis Yunus ve Sarıoğlu Halil İbrahim (2007). Küçük Girişimciliğin Artan Önemi ve KOBİ’lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri, 173-230. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/9283>, Erişim Tarihi: 31.05.2019.
- Özer, Mustafa (2008). İktisada Giriş. 3. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Özgen, Hüseyin, Öztürk, Azim ve Yalçın, Azmi (2001), *Temel İşletmecilik Bilgisi*, Nobel Kitabevi, Adana.
- Özgen, Özlen ve Ufuk, Hatun (2001). Kırsal Kesimde Kadın Eğitimi. Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi, Ankara. 1050-1063.
- Özkul, Gökhan (2007). Kapitalist Sistemin Sürükleyici Aktörleri: Ekonomik Teoride Girişimciler, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12(3), 343-366.
- Özkul, Gökhan ve Dulupçu, Murat Ali (2007). Kişisel Gelişimin Girişimci Tipleri Üzerine Etkisi: Antalya-Isparta İllerinde Bir İnceleme, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2 (2), 67-92.
- Özşuca, Şerife Türcan (2003). *Esneklik ve Güvenlik İkileminde Türkiye Emek Piyasası*, Ankara: İmaj Yayınevi.
- Üstün, İlknur (2011). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Hesaba Katabiliyor Muyuz?* Ankara: Uzerler Matbaacılık.

- Pillis, Emmeline. ve Reardon, K. Kathleen, (2007). The Influence Of Personality Traits And Persuasive Messages On Entrepreneurial Intention A Cross-Cultural Comparison. *Career Development International*, 12 (4), 382-396.
- Propars Blog. (2019). <https://blog.propars.net/girisimcilere-destek-saglayan-kurum-ve-kuruluslar/>, Erişim Tarihi: 25.05.2019.
- Reynolds, P.D., Hay, M., Bygrave, W.D., Camp, S.M. ve Autio, E. (2000). *Global Entrepreneurship Monitor 2000 Executive Report*. Babson College, Kauffman Center for Entrepreneurial Leadership and London Business School.
- Saçkesen, Emel (2004). *Bilgi Toplumunda Girişimcilik Profiline Değerlendirilmesi ve Genç İşadamlarına Yönelik Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Salik, Neşe ve Kaygın, Erdoğan (2016). Demografik değişkenler açısından üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 145-162.
- Sarıtaş, Ahmet ve Duran, Gülhan (2017). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin tespitine ilişkin bir araştırma. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 147-165.
- Seven, Mehmet Ali ve Engin, Ali Osman (2007). Türkiye’de kadın eğitimi alanındaki eşitsizlikler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (9), 177-188.
- Siegrist, M., Cvetkovich, G., Gutscher, H. (2002). Risk Preference Predictions And Gender Stereotypes, *Organizational Behavior And Human Decision Processes*, 87 (1).
- Sığırı, Ünsal ve Tıgılı, Mehmet (2006). Hofstede’nin Belirsizlikten Kaçınma Kültürel Boyutunun Yönetmel-Örgütsel Süreçlere ve Pazarlama Açısından Tüketici Davranışlarına Etkisi, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, 21 (1), 327-342.
- Sinha, T.N. (1996). Human Factors in Entrepreneurship Effectiveness. *The Journal of Entrepreneurship*, 5(1), 23-39.

- Sönmez, Asuman ve Toksoy, Andaç (2014). Türkiye’de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz. *Yönetim Ve Ekonomi Dergisi*, 21(2), 41-58
- SYDV, (2019). <https://www.sosyalyardimlasma.net/kadin-girisimciler-icin-destekler-nelerdir>, Erişim Tarihi: 25.05.2019.
- Şeşen, Harun ve Basım, Nejat H. (2012). Demografik Faktörler ve Kişiliğin Girişimcilik Niyetine Etkisi: Spor Bilimleri Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 12 (Özel Sayı), 21-28.
- Taş, Yunus H. (2010). Türkiye’de KOBİ’lerin Sosyo-Ekonomik Etkileri. *Bütçe Dünyası Dergisi*, 1, 33.
- Tek, T. (2008). Kadınlarda Girişimcilik Eğilimleri ve Dumlupınar Üniversitesi Bayan Lisansüstü Öğrencilerinde Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kütahya.
- Tekin, Zeliha (2018). Muş İlinin Kadın Girişimcilik Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bir Pilot Araştırma. *Business & Management Studies: An International Journal*, 6(1), 149-165.
- TGMP, (2019). Erişim Adresi: <http://www.tgmp.net/tr/>, Erişim Tarihi: 20.05.2019.
- TİSK, (2002). “Çağdaş Sanayi Merkezlerinde Kadın İşgücünün Konumu: Bursa Örneği”, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Yayın No: 12.
- Tokol, Aysen (2005). *Türk Endüstri İlişkileri Sistemi*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2005, 26–30.
- Top, Seyfi (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci*. (1. Baskı), İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Dünya Raporu. (2004). *Toplumsal Gelişmede Kadının Rolü, Eğitim, Bilim, Toplum*. (G. Toksöz, Çev.) 5 (2), 74-85. <http://www.egitimbilimtoplum.com.tr/index.php/ebt/article/viewArticle/46>, Erişim tarihi: 20.05.2019
- TUGİAD. (1993). *Ekonomik kalkınmada Girişimciliğin Önemi Ve Değişen Girişimcilik Nitelikleri*, Simge Ofset Matbaacılık.
- Tutar, Hasan (2005), *İşletme Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara

- TÜBİTAK. (2013). Üniversitelerde Girişimcilik Sertifika Programı Oluşturulması Ve Yürütülmesi. <https://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/sanayi/ulusal-destek-programlari/cagri-universitelerde-girisimcilik-sertifika-programi-olusturulmasi-ve-yurutulmesi>, Erişim Tarihi: 25.05.2019.
- TÜBİTAK. (2015). Üniversitelerde Girişimcilik Sertifika Programı Oluşturulması Ve Yürütülmesi 2015 Yılı Çağrısı Sonuçları Açıklandı. <https://www.tubitak.gov.tr/tr/duyuru/universitelerde-girisimcilik-sertifika-programi-olusturulmasi-ve-yurutulmesi-2015-yili-cagrisi>, Erişim tarihi: 25.05.2019.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). (2016). İstatistikler KOBİ Haber Bülteni, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21540>, Erişim Tarihi: 30.05.2019.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). (2019). http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1034, Erişim tarihi: 05.05.2019.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). (2019). Girişimcilik 2015-2017 Haber Bülteni. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30847>, Erişim tarihi: 05.05.2019.
- Ufuk, Hatun, Özgen, Özlen (2001). The Profile Of Woman Entrepreneurs: A Sample From Turkey. *International Journal Of Consumer Studies*, 25, 4, December 2001.
- UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) (2012). Dünya Kalkınma Raporu <http://www.undp.org.tr/gozlem2.aspx?websayfano=3312>, Erişim tarihi: 22.05.2019.
- Ünal, Cavit. (1973). Cinsiyete Bağlı Psikolojik Farklar ve Türk Çocukları Üzerinde Bir Karşılaştırma, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, C:6, S:1.
- Vesper, K.H. (1983). *Entrepreneurship and National Policy*. International Corporation Institute for Small Business Policy Papers, Chicago.
- Wakkee, Ingrid, Elfring, Tom, ve Monaghan, Sylvia, (2010). Creating Entrepreneurial Employees in Traditional Service Sectors The Role Of Coaching And Self-Efficacy. *Int Entrep Manag*, 6, 1–21.

- Wang, Clement K. ve Wong, Poh-Kam (2004). Entrepreneurial Interest of University Students in Singapore. *Technovation*, 24 (1), 163-172.
- Watson, John Ve Newby, Rick (2005). Biological Sex, Stereotypical Sex-Roles, And SME Owner Characteristics, *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, Emerald Group Publishing Limited. Vol. 11 No. 2, 129-143.
- Wingham, Dianne W. (2004). *Entrepreneurship Through The Ages*. Harold Publication.
- Yeşilyaprak, Binnur (2008). Özellik-Faktör ve Holland'ın Kuramları. 1-30, Erişim Adresi:
<http://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/74/files/belgeler/meslekgelisimkuramlari.pdf>, Erişim Tarihi: 25.08.2019.
- Yetim, Nalan, (2002). Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 2 (1).
- Yılmaz, Ercan ve Sünbül, Ali M. (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 195-203.
- Yüzüak, Elif, (2010). Üniversitelerde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörler: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

T.C.
KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURUL KARARI

Toplantı Sayısı: 2

Toplantı Tarihi:06.04.2018

Karar Sayısı: 2018/05: Dr. Öğr. Üyesi Bilge AFŞAR'ın "Girişimcilik ve Kız Öğrencilerde Girişimcilik Eğilimi: Bir Vakıf Üniversitesi Örneği" isimli araştırma projesi çalışması ile ilgili 03.26.2018 tarihli dilekçesi ve ekleri görüşüldü. Görüşme sonunda araştırma projesi çalışmasının Dr. Öğr. Üyesi Bilge AFŞAR'ın sorumluluğunda yürütülmesinin uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Sorumlu Araştırmacı : Dr. Öğr. Üyesi Bilge AFŞAR
Yardımcı Araştırmacılar: Şerife AKMAN

ASLI GIBİDİR
06.04.2018
Prof. Dr. Çağatay ÜNÜSAN
İnsan Araştırmaları Etik Kurul Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Şerife AKMAN

Doğum Yeri ve Tarihi : Konya, 03.03.1984

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu
Yönetimi

Yüksek Lisan Öğrenimi : KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Tezli Yüksek Lisans

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce, Arapça

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Konya Ticaret Odası (2005-2011)

KTO Karatay Üniversitesi (2014-)

İletişim

E-Posta Adresi : serifeakman84@gmail.com